

KOROŠKI

svižinar

GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Leto XII.

Ravne na Koroškem, 25. maja 1962.

Štev. 5-7

NASA ZAVEZA:

VEČJA PROIZVODNJA,

BOLJSI IN

CENEJSI IZDELKI

Foto: Jože Gal

Takrat med nami (z obiska 19. avgusta 1958 na Ravnah) in zmerom z nami in za nas v borbi, gradnji in vekovni rasti. Da bi še dolgo dolgo tako bilo, želi ter Vam vošči ob rojstnem dnevu in za maj koroški kraj.

P o z d r a v m a r š a l u T i t u

Z Vami za praznik in za delovni dan

25. marca opoldne so se zbrale Ravne na Čečovju, da prisostvujejo slovesnosti izročitve pozdravov svojemu državnemu poglavarju, borcu za mir in graditelju svetlih dni, ljubljenu maršalu Titu za rojstni dan.

Vse je bilo tam, zastopnik mladine Janez Strah pa je ob vključitvi štafet naše dežele povedal takole in za vse:

Tovarišice in tovariši!

Tu je povezava pozdravov izpod Pece, selišč Tople, Bistre, Črne, javorskega kraja, Žerjava, Mežice in Prevalj, povezava iz rudarskega revirja naše občine, ki je zajela tudi predel oziroma spomenik zmage zadnjih borb II. svetovne vojne. Vključila bo uršljegorski kraj kmetijske in gozdarske delavnosti ter naše koroške fužine in se čez dobro uro v Dravogradu povezala na zvezno pot pozdravne štafete.

V trenutku, ko se tako vključujemo v venec poti oziroma čestitk za veliki praznik našega Maršala, za praznik mladine in vseh delovnih ljudi Jugoslavije, pozdravljam v imenu mladega rodu celotni ta praznični aktiv, predvsem pa udele-

žence te izbrane častne poti k vrhu — ljubljenu maršalu Titu.

Vsako leto gremo to pot čestitk in jo bomo šli z vsem razpoloženjem in vdanostjo, dokler bo utripalo srce borca, zmagovalca in ustvarjalca socialistične Jugoslavije.

Letos je ta praznik v še posebej zaokroženi obletnici, zaradi tega so tudi naša čustva še bližja: Voščili bomo za sedemdesetletnico rojstva in zato predvsem zdravja in zadovoljstva za Maršalovo osebno srečo, ki sta istočasno sreča in zadovoljstvo mladine in vseh jugoslovanskih narodov.

Posebej želim poudariti velik dogodek v vmesni dobi od lanske pozdravne štafete: zbor in klic miru — beograjska konferenca, na kateri so se prvič zbrali predstavniki 25 miroljubnih držav vseh kontinentov. Ta konferenca je vekovni dogodek krepitev miru na svetu ter neizpodbitna zasluga našega Maršala. Če ne bi bilo ničesar drugega, bi samo ta dogodek odtehtal življenjsko delo državnika, kajti prisljuhlil mu je ves svet in obzorja svetlejše bodočnosti se naprej odpirajo.

Ves pozitivni svet ceni to prizadevanje in naš rod je samo srečen, da ga more z vdanostjo in delom podpreti.

Na tej postaji pozdravne poti zapovrstjo vsako leto ugotavljamo nenehno krepitev življenjske ravni naših delovnih ljudi ter rast ugleda naše domovine v svetu. Toda ob teh dejstvih nočemo biti in nismo samo vase obrnjeni ter samo zahtevni, temveč smo ponosni predvsem ob zavesti, da si je dobro in priznanje treba zaslužiti in pridelati, kajti niti življenjske ravni niti ugleda nihče ne servira. Kar istočasno s temi pozdravnimi zbiri se zbira naša mladina iz vseh krajev na raznih delovnih akcijah, da doprinese svoj praktični delež v delovnih brigadah, ki so šola in temelj bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov.

Naša mladina je zavestna, disciplinirana, delovna in taka hoče biti tudi v naprej.

S čestitkami v štafetnih palicah izročamo našemu Maršalu iskreno voščilo za zdravje in dolgo življenje, istočasno pa zagotavljamo in sprejemamo obveznost: DRAGI MARŠAL TITO. MI SMO Z VAMI ZA PRAZNIK IN ZA DELOVNI DAN!

9. aprila 1962 smo izvolili

NOVI PARLAMENT PODJETJA

in 15 obratnih sosvetov

Volitve novega delavskega sveta podjetja oziroma obratnih delavskih svetov so bile tudi pri našem podjetju v redu opravljene. Neopravičeni izostanek volivcev je znašal samo 0,7 %.

Po sklepu VIII./29-19 rednega zasedanja (prejšnjega) delavskega sveta podjetja je bilo določeno, da se v novi delavski svet Železarne Ravne izvoli 53 članov (torej dvajset manj kot doslej). S predlaganih kandidatnih list sindikalnih podružnic posameznih obratov so bili v delavski svet podjetja izvoljeni naslednji sodelavci (razpored po številu prejetih glasov):

Iz obrata topilnice:

Miran inž. Pipan
Avgust Balant
Ivan Žunko
Edo Vogrin

Iz obrata livarne:

Miran Krivograd
Teodor Mačič
Milan Tušek
Jože Grzina
Stanko Lampret
Peter Steharnik I.

Marko Steharnik
Peter Krebs
Leopold Hriberšek

Iz obrata valjarne:

Anton Krivec
Jože Sikošek
Rudolf Gerdej
Ivan Žerdoner

Iz obrata kovačnice:

Koloman Vrečič
Dušan Stropnik
Ivan Predikaka
Drago Anderlič

Iz obrata kalilnice:

Franc Jablanšek

Iz obratov mehanične:

Jože Pori
Jože Tevž
Štefan Kokalj
Franc Sisernik
Franc Hrastnik
Justin Medved
Franc Pudgar
Franc Ferik
Slavko Strmčnik

Tomislav Tasič
Ivan Mihelič

Iz obrata vzmetarne:

Ivan Erjavec

Iz energetskega obrata:

Filip Rožane

Iz elektro-remonta:

Jože Kert

Iz obrata strojnega remonta:

Franjo Haramija
Jože Cesnik
Ivan Jakob

Iz gradbenega remonta:

Anton Gašper
Stanko Haber

Iz obrata promet:

Jakob Steharnik
Ivan Močnik

Iz oddelkov tehnične kontrole:

Jože inž. Rodič
Eva inž. Perman
Erih Sirk

(Nadaljevanje na strani 16)

Sindikat - šola delovnih ljudi

Ugotovitve in zaveze sindikalne organizacije podjetja na letni konferenci

Naš obletni sindikalni zbor, 25. marca 1962, ki so se ga od zunaj udeležili tudi predsednik okrajnega sindikalnega sveta Ivo Janžekovič ter predstavniki sindikata jeseniške železarne, je ob polni udeležbi domačih zastopstev ter ob 97 % udeležbi izvoljenih delegatov začel predsednik sindikalne organizacije Miha Ošlak. Po izvolitvi delovnega predstava, ki ga je vodil Franc Golob, ter po izvolitvi zborovalnih formalnosti je sledilo predsednikovo poročilo o delu organizacije v pretekli poslovni dobi, ki ga v naslednjem v celoti objavljamo.

Predsednik Miha Ošlak je izjavil:

Tovarišice in tovariši!

Ko obravnavamo obdobje, ki nas loči od zadnje konference, čutimo potrebo — ne zaradi navade, temveč zaradi socialistične zavesti, da se vprašamo, kaj smo storili v minuli mandatni dobi, kaj nas čaka v prihodnjem obdobju, smo zadovoljni s svojimi napori v minulem in kakšne zahteve nam zastavlja nastopajoče obdobje.

Zmeraj odgovor ne more biti popoln. Naj se še tako trudimo, da bi bili nepristranski, se zavedamo, da bodo naše sodbe jutri strožje, pravilnejše. To je nujnost. Vendar pa nimamo vzroka, da bi se sramovali dosedanjega dela in razuma v minuli mandatni dobi. Nasprot-

no! Naredili smo nov velik korak v razvoju materialnih sil naše skupnosti kljub različnim težavam, ki so nas spremljale pri delu. Čeprav ta korak ni tolikšen, kakor smo računali, smo vendarle zadovoljni s svojim delom.

Iz tega dejstva je že vznikla velika obveznost. V prihodnji dobi se moramo — vsak v svoji delovni enoti in vsi skupaj — precej bolj potruditi in nadomestiti tisto, kar dolgujemo minulemu obdobju. Ne moremo se opreti na čas, ki nam ne more odpustiti pomanjkljivosti, ne glede na to, zakaj in kako so nastale. Hkrati s to obveznostjo pa so nam nudila dejstva minulih dni tudi nekaj bistvenega in izpolnitev takih in še večjih obveznosti. Pridobili smo si novo potrditev o pravilnosti naše poti, veliko spoznanj o realnih možnostih za hitrejši napredek o neznanih ali premalo znanih moči temeljnih gibal ter nosilcev socialističnih družbenih odnosov.

V našem programu ZKJ, ki smo ga sprejeli tudi mi, smo zapisali, da bo moral imeti delovni človek v odnosih v sistemu delitve čedalje več možnosti, da bo nepretrgoma, neposredno in praktično, z delom na svojem delovnem mestu in s svojim aktivnim sodelovanjem pri upravljanju podjetja, komune in družbe kot celote odločal o svojem osebnem položaju, o svojem dohodku, o splošni delitvi narodnega proizvoda in

uvidel ter zavestno priznaval potrebo po splošno družbenem razvoju, zlasti potrebo po nadaljnjem razvoju proizvodnih sil.

Vsa prizadevanja v minuli dobi so bila prevzeta s težnjo, da bi prišla delitev materialnih dobrin v osnovnih delovnih enotah, v komuni, v širših skupnostih pod še bolj neposredno nadzorstvo samih proizvajalcev. Izkušnje kažejo, da so delovni ljudje, kadarkoli so nemoteno odločali o svojem osebnem dohodku, povsod in zmeraj pokazali visoko zavest o tem, da so njihovi zaslužki boljši osebni materialni položaj vsakega posameznika, odvisni predvsem in nad vsem od stopnje splošnega nivoja naše družbe.

Razumno odvajanje sredstev za razširitev proizvodnje v naši gospodarski organizaciji, kljub večjemu ali manjšemu povečanju osebnih dohodkov najbolj zgovorno potrjuje to dejstvo.

Čedalje močnejša zavest o organski zvezi med osebnim in družbenim napredkom se izraža v trdnem zaupanju v jutrišnji dan, v rastoči vzajemnosti delovnih ljudi v boju proti pojavom, ki ovirajo razvoj samoupravljanja in hitrejših utrditev novih odnosov v delitvi. Priče smo pojavom in poizkusom zavestnega zaviranja o prenosu in odločanju o družbenih sredstvih v manjšem krogu, zlorabi demokracije, kršitvi zakonitih

Delovno predsedstvo sindikalnega zbora. Poroča predsednik Miha Ošlak.

Gostje, predstavniki delavske samouprave in uprave podjetja...

pravic državljanov ali organov upravljanja, nesorazmernim zaslužkom in proti podobnim ravnanjem posameznikov ali posameznih organov, ne glede na njihova imena.

Ko poudarjamo izredno vrednost naraščanja družbene zavesti delovnih ljudi, je naša naloga kot sindikalne organizacije in posameznikov, da še bolj vztrajno vzpodbujamo njihovo ustvarjalnost, še bolj odločno podpremo razvoj in poglobljanje neposredne socialistične demokracije, še bolj večje je treba prodirati v objektivna protislovja, ki se pojavljajo v družbenih odnosih, pri urejanju pa se moramo opirati na socialistična prizadevanja delovnih množic. Na tej podlagi se bodo naše vrste še bolj strnjevale, krepil se bo naš boj za nenehni materialni vzpon, življenjske razmere se bodo izboljševale, razumevanje in odnosi med ljudmi bodo postajali bolj iskreni, svoboda človeka posameznika in njegova ustvarjalnost pa bo dobila širše okvire in nova obeležja.

Ustvariti take perspektive človekovim čustvom, da bo lahko sam kar se da neposredno in dejavno vplival na svoje življenjske razmere, je ena izmed najbolj pozitivnih potez našega družbenega sistema, ki jo moramo imeti sindikati in vse zavedne socialistične sile zmeraj pred očmi. Skozi to prizmo moramo presojati svoje dosežke in naloge pri negovanju socialističnih odnosov.

Zadnje leto je bilo zelo dinamično v spreminjanju tako materialnih osnov kakor odnosov v naši družbi in s posebnim zadovoljstvom lahko trdimo, da se je naš kolektiv smelo vključil v proces nadaljnje demokratizacije ekonomskih in družbenih odnosov. Uvajanje in poglobljanje socialističnih odnosov v cilju še hitrejšega gospodarskega in družbenega razvoja je značilnost zad-

njih let, pomemben delež pri tem je prispevala tudi sindikalna organizacija, ki je kot subjektivni faktor naše družbe pospeševala realizacijo zastavljene poti. Uspešno uveljavljanje sindikalne organizacije je bilo pogojeno z jasno zastavljenimi nalogami, ki so bile istočasno osnovne naloge in cilj naše družbe. Sindikalna organizacija je dobila svojo mobilizacijsko vlogo, zavzemala se je za nadaljnji razvoj in izpopolnjevanje delavskega in družbenega samoupravljanja, sodelovala pri nadaljnjem izpopolnjevanju nagrajevanja po vloženem delu, podpirala smer splošno družbenega in gospodarskega razvoja, ki omogoča, da se zastavljene naloge lahko realizirajo v čim širšem krogu. Ko bomo analizirali vse te splošne naloge sindikatov v luči dela sindikalne organizacije v naši železarni, bomo videli, da je bilo njeno delo v skladu z zastavljenimi nalogami, da nismo ostali brez uspehov in da nas v bodoče čakajo še večje naloge, ki jih ne bo lahko opraviti.

V razpravi na izvršnem odboru sindikalne organizacije o vsebini poročila smo bili mnenja, naj bi obravnavali dosedanje delo sindikalne organizacije predvsem s stališča spremenjene vloge in pojmovanja metode dela, kjer preraščanje posrednega upravljanja CDS v neposredno preko ODS daje naši organizaciji drugačne naloge v mobiliziranju proizvajalcev za nadaljnjo demokracijo družbeno ekonomskih dogajanj. Če v našem poročilu ne bo številčne analize v takih podrobnostih, kot je bilo preteklo leto o gospodarjenju podjetja, ampak predvsem analiza stanja nadaljnega razvoja materialnih in družbenih odnosov, to naj ne pomeni, da nismo spremljali uspehov in težav v proizvodnji. Toda v času, ko gospodarjenje prevzemajo neposredno proizvajalci, so

številčni pokazatelji včasih bolj potrebni naši organizaciji za določevanje smeri našega dela, t. j. zato, da pravočasno vpliva na organe upravljanja, če se sami niso znašli. Danes, ko bi se naj proizvodni problemi reševali in se več ali manj tudi rešujejo v EE ODS in ne več na množičnih sindikalnih sestankih, ko sindikalni sestanek ni več edina oblika, kjer proizvajalci lahko neposredno uveljavljajo svoje zahteve, temveč je vloga sindikalne organizacije predvsem v tem, da skuša na podlagi lastnih spoznanj in presojanj vskladiti družbena dogajanja v kolektivu s splošno smerjo graditve socializma.

S tem ko prepuščamo podrobno obravnavo gospodarjenja samoupravnim organom, sproščamo sindikalno organizacijo ozke orientacije na posamezne probleme v EE ali kolektivu, pridobiva na širini svojega dela, izgublja pa vlogo pokrovitelja samoupravnih organov in nastopa kot subjektivna sila, katere osnovna naloga je uveljavljanje resnične demokracije, ki je povezana z neprestanim širjenjem političnega in gospodarskega obzorja proizvajalca.

DELAJSKO SAMOUPRAVLJANJE

Na lanskeletni konferenci smo razpravljali in je prišla do izraza potreba po nadaljnji decentralizaciji podjetja. Med letom so se tu pokazali novi problemi, ki so to nujno zahtevali, tako da smo od lanskih petih proizvodnih in ene predračunske EE prišli na sedaj petnajst, t. j. 7 proizvodnih, 7 uslužnostnih EE in kot 15 DŽ.

Potrebo po nadaljnji decentralizaciji je pokazalo samo poslovanje, kajti v prejšnjem sistemu ni bila dana dovolj široka možnost sodelovanja proizvajalcev niti ni bilo pravega interesa. Uvaja-

nje novega gospodarskega sistema, ki ima namen mobilizirati subjektivne sile in sredstva za čim večjo produktivnost in smotrno proizvodnjo, je zahtevo po nadaljnji decentralizaciji še bolj poudarilo.

Kljub temu da je in še obstaja nekaj bojazni, da ODS v EE ne bodo odigrali v popolnosti svoje vloge, je razmeroma kratek čas od formiranja le-teh vendar tolikšen, da lahko naredimo zaključke o delu teh organov. Tako kot ne moremo zanikati pozitivnih pojavov, bi bilo napačno, prikrivati pogled na vrsto slabosti, ki so odraz vnašanja starih, preživelih odnosov v novo. Če se take tendence kažejo in izstopajo kot negativne, potem lahko trdimo, da smo na pravi poti in da je dinamika nadaljnega razvoja odvisna od tega, koliko bomo sposobni take slabosti odstranjevati.

Ze ko smo pristopili k formiranju ekonomskih enot, nam je bilo jasno, da s tem še nismo uvedli neposrednega upravljanja, da bo za to potrebno določeno obdobje ter smelo in sistematično delo vseh subjektivnih sil v kolektivu.

Pri tem ne gre samo za administrativno delitev podjetja niti za prenašanje pravic iz enega na drugi samoupravni organ, ampak v bistvu za spreminjanje miselnosti proizvajalca. Kadar govorimo o proizvajalcu, s tem ne mislimo samo na fizičnega delavca, ampak na slehernega člana kolektiva ne glede na fizično ali umsko delo. To pa ne pomeni, da sta fizično in umsko delo že izenačena, da smo umsko delo že postavili na nivo fizičnega ali obratno, ampak to, da kadar govorimo o upravljanju, govorimo o pravicah in dolžnostih, ki so za vse člane kolektiva enake in da proces uveljavljanja neposrednega upravljanja zahteva od vseh, da dojamajo potrebo

po uveljavljanju odnosov, ki jih neposredno upravljanje zahteva.

Ako bi ocenjevali napredek delavskega samoupravljanja v Železarni s stališča splošnega napredka, potem lahko ugotovimo, da se EE odnosno ODS zelo naglo uveljavljajo, marsikje proti pričakovanju. Tudi sklepi, katere sprejemajo, razen nekaterih pomanjkljivosti dajo vtis zrelih upravljalcev. Ne smemo pa prezreti tudi dejstva, da pa se nekateri ODS sestajajo neredno, da udeležba ni zadovoljiva in dostikrat o tem, v čemer bi naj razpravljali ODS ali poedine komisije, razpravlja nekaj ljudi, šef EE, predsednik ODS in včasih še predsednik sindikalne podružnice, kar pa mislim, da je treba odpravljati in odpraviti.

Toda če pri tem upoštevamo, da smo govorili, da je za to potrebno določeno obdobje, in smo rekli, da se bodo začeli uveljavljati tudi ostali, smo lahko z našim delom zadovoljni. Vendar mislim, da bi tako samozadovoljstvo bilo na prvi uspeh nepravilno, ker si je težko zamisliti, da bi si karkoli novega v družbenem življenju lahko priborilo svoje mesto brez spopada s starim, posebno pa takrat, kadar staro nadomeščamo z novim. Če analiziramo naše neposredno upravljanje, bomo videli, da je v tem, kar imenujemo novo, mnogo starega, kar bomo morali čimprej opustiti. Če nam naj decentralizacija pomeni decentralizirano gospodarjenje in upravljanje, potem je eden od osnovnih pogojev, da se proizvajalec osvobodi mezdne miselnosti.

Koliko nam je pri nas z decentralizacijo uspelo v pozitivnem smislu, potem lahko ugotovimo, da bo poleg že doseženih uspehov treba narediti še mnogo. Medtem ko smo v času centralističnega

upravljanja imeli mezdne odnose posameznika do podjetja, imamo sedaj še vedno pojave meznega odnosa posameznika do EE in EE do podjetja. Še imamo pojave, ko posamezniku skušajo urejati merila delitve osebnega dohodka z merili, ki jim dajejo večji osebni dohodek ne glede na povečano produktivnost ali posamezne EE povečano maso osebnega dohodka z iskanjem ugodnejšega administrativnega pokazatelja. Res je, da merila za formiranje in delitev sklada za osebne dohodke niso popolnoma razčiščena in zahtevajo stalno izpopolnjevanje, toda razprave o tem vprašanju ne smejo potekati v iskanju kar najbolj ugodnih meril, temveč predvsem s ciljem, da se med EE vskladijo pogoji za pridobivanje osebnega dohodka. To je tudi eden od vzrokov, da udeležba na ODS ni taka, kot bi bilo zaželeno, čeprav moramo poudariti, da to ni edini vzrok. Človek, ki ni dojel, da sam s svojim delom odreja višino osebnega dohodka, malo verjetno, da bo razmišljal o gospodarjenju in upravljanju v EE, ampak prepušča to drugim in tudi takrat, ko neupravičeno zahteva večji osebni dohodek, ne misli na to, da je nujno, da ta osebni dohodek vzame svojemu sodelavcu, ker je masa osebnih dohodkov odvisna od skupne proizvodnje in ne od meril za delitev. Torej je nadaljnji razvoj neposrednega upravljanja v veliki meri odvisen od tega, koliko bi proizvajalec razumel svojo vlogo ne samo pri delitvi, ampak tudi pri gospodarjenju v EE.

Zavedajoč se vseh teh problemov, si je izvršni odbor prizadeval s sistematičnim delom širiti krog ljudi, ki bi razumeli svojo vlogo. Jasno nam je tudi bilo, da je nujno v to vključiti naš vodilni kader, tehnični in administrativni, kajti

...ob polni udeležbi delegatov

na to nas je opozorila polletna konferenca, še bolj pa plenum, ki je bil v januarju letošnjega leta. Zavedamo se težav, ki pri tem nastajajo in da bomo vsem težavam kos, moramo v to delo vključiti tudi vodilni kader, ki je dolžan to razumeti in prenašati navzdol na delovna mesta. Pri tem gre predvsem za srednji vodilni kader, ki se le preveč rad izmika, smatrajoč, da je poklican samo za strokovno — čisto proizvodno vprašanje, politično vprašanje, delavsko samoupravljanje, decentralizacija upravljanja, pojasnjevanje raznih vprašanj o poslovanju, pa je stvar drugih.

S formiranjem obratnih delavskih svetov po ekonomskih enotah se je tudi naš centralni delavski svet znašel v drugačni vlogi, ki pa je še ni v celoti dojel. Kljub temu pa ne moremo trditi, da ni izpolnil svojih nalog in da ni delal dobro. Če je bilo za obdobje pred decentralizacijo značilno, da je nastopal kot predstavniški organ in reševal vrsto podrobnosti, je bilo to delno opravičeno, sedaj pa za to ni nobenega razloga več. Torej bo moral čimprej prerasti iz predstavniškega telesa posameznih EE v sposobnega gospodarja v podjetju. Spričo vedno zahtevnejših nalog, ki se in se bodo postavljale pred CDS, bodo morali njegovi člani imeti vedno bolj jasno sliko o tehniki gospodarjenja podjetja, ker jim bo to osnova, da bodo lahko posegali v debato in ne bodo zmeraj vezani le na poročila raznih komisij ali referentov. Niso tudi redki primeri, da posamezni člani sploh ne posegajo v razpravo ali zelo redko in le tedaj, če so vprašanja lahko razumljiva ali pa se tičejo samo ozko njihovega oddelka ali resorja. Iz navedenih razlogov smo tudi predlagali, da se CDS zmanjša od 72 do sedaj izvoljenih članov na 53, ker tu ne gre več za množičnost, temveč za vsebino njegovega dela.

Upravni odbor kot izvrševalec sklepov CDS, ne da govorimo o številu sej, ki jih je imel, niti ni potrebno naštevati seje CDS in vprašanja, ki so se obravnavala na njih, poudariti pa je potrebno, da je bilo preveč časa zapravljenega za reševanje raznih prošelj, pritožb, vlog itd. kot pa za zasledovanje pravnega izvajanja sklepov CDS, gospodarjenja podjetja, sprejemanja in potrjevanja operativnih mesečnih planov, razdeljevanja in porabi raznih skladov itd., kar bo v bodoče treba nujno prenesti na razne komisije, ki se naj formirajo bodisi pri CDS ali pa kot pomožni organi UO.

Kljub vsemu temu smatram, da je delavsko samoupravljanje v Železarni Ravne opravičilo svoj obstoj, če kljub uspehom, ki so bili doseženi v obdobju delavskega samoupravljanja, še vedno obravnavamo razne pomanjkljivosti. Ne gre za popravilne nečesa napačnega, ampak za dopolnjevanje tistega, kar smo že dosegli, to pa je hkrati smisel našega dela. Da smo pri vseh uspehih nekoliko nestrpni in da nas zmeraj ne zadovoljuje, izhaja iz neuničljive volje naših ljudi, da si ustvarijo boljše življenje, da kar v najkrajšem času nadomestijo, kar so izgubili v preteklosti. Eden od najvažnejših elementov je samouprav-

ljanje, za katerega uspešno uveljavljanje je potrebno skladno izpolnjevanje vrsto drugih pojavov.

Skozi vsa poročila in diskusije trdimo, da smo šele na začetku procesa uveljavljanja neposrednega upravljanja. Ne moremo mimo dejstva, da nam že naglo uveljavljanje ODS po EE narekuje vrsto ukrepov na področju medsebojnih odnosov v kolektivu. Pri obravnavi tega vprašanja lahko izpustimo obravnavo odnosov med posamezniki in obravnavamo samo odnose med EE, bomo videli, da moramo v kolektivu marsikaj vskladiti, pri čemer pa ne gre samo za odstranjevanje starega, ampak tudi za pojave, ki so posledica vnašanja starih tendenc v novo, naprednejšo socialistično demokracijo.

Ko na eni strani vključujemo vedno širši krog proizvajalcev v upravljanje, se morajo naše strokovne službe odn. referati temu v celoti prilagajati, kar pomeni, da nastopa potreba po spremenjenih odnosih med vodstvom in organi upravljanja. Ni tu vprašanje, kako bomo ta ali oni referat imenovali, temveč kako bodo te službe delovale kot referat za finančna vprašanja, vprašanja knjigovodstva, nabave, prodaje in vrsto drugih resorjev, poleg skrbi za tehnični napredek podjetja tudi za razvoj in kvalitetno poglobljanje upravljanja. Ako bomo od naših proizvajalcev zahtevali, da lahko razpravljajo samo o tem, za kar lahko dokažejo, da imajo absolutno prav, bomo nehote dušili samoiniciativo posameznikov ali ekonomske enote. Jasno je, da ljudje vedno več razmišljajo o gospodarjenju in ne samo o upravljanju, ampak tudi o vodenju podjetja predvsem s stališča, kako se njihovi sklepi rešujejo v vodstvu podjetja ali pa EE. Kolikor bolj se bo uveljavljalo upravljanje, toliko več bo vseh teh razprav. Seveda pa ne moremo pričakovati, da bodo ljudje vedno upoštevali težave vodilnega kadra, posebno pa ne takrat, če s težavami ne bodo seznanjeni. Tu pa je treba pripomniti, da je vsaka užaljenost posameznih vodilnih oseb odveč, če njihovi predlogi niso a priori sprejeti in potrjeni, ampak njihova dolžnost je, da ljudem pojasnijo, kadar nimajo prav, odnosno upoštevajo njihove pripombe in predloge, če je to v interesu kolektiva. To pa seveda pomeni, da je treba vse službe, ki delajo v okviru železarne za več EE tesno povezati s posameznimi EE in morajo le-te biti njihov strokovni svetovalec. Obratovodstva pa morajo biti v stiku z neposrednimi proizvajalci. Ravno pri tem pa je ena od nalog sindikalne organizacije, da bo morala skrbeti, da bo to zblíževanje kar najboljšje. Če bodo naši vodilni ljudje razumeli pomen takega zblíževanja, potem bomo istočasno tudi odstranjevali primitivno ocenjevanje dela vodilnih ljudi do proizvajalcev, kar sicer ni splošen pojav, vendar za sedanjo stopnjo razvoja demokracije prepogost in škodljiv.

Prepogosto se stvari obravnavajo na splošno. Ne prikaže se v celoti dejansko stanje v poslovanju EE predvsem po vprašanju delitve osebnih dohodkov, kajti v večini primerov so se obravnavale le plače proizvajalcev, dočim osta-

lega kadra ne. To je povzročilo, da posamezne EE bolj obravnavajo in razpravljajo o napakah drugih EE in s tem zaostrejejo odnose med posameznimi EE. Zaostrovanje med posameznimi EE je pozitivno samo do meje, dokler to služi koristi kolektiva in s tem povečuje uspeh podjetja. Prav gotovo bo pri tem sindikalna organizacija morala biti soodgovorna in pomagati, da bodo odnosi v podjetju v skladu s težavami demokracije našega gospodarskega sistema. Kako bomo to vlogo uveljavljali, je vprašanje, ki ni dokončno rešeno. Še vedno se rešujejo problemi pogosto z vodstvi obratov ali posamezniki, čeprav je tako reševanje lahko uspešno le tedaj, če se rešuje preko samoupravnih organov, predvsem ODS. O stališčih, ki jih postavljajo sindikalne organizacije, naj sklepajo ODS, za izvedbo pa so odgovorne strokovne službe, kar pa ne pomeni, da gre za delitev dela med samoupravnimi organi in političnimi organizacijami, ampak za skladno skupno delo, ki pa bo seveda uspešno le tedaj, kadar bodo odnosi v kolektivu taki, kot jih zahteva dinamični razvoj družbeno ekonomskega sistema.

DELITEV PO DELU

Začetek delitve po delu se pri različnih zasedanjih prične že pri delitvi med družbo in kolektivom, položajem posameznih panog gospodarstva in kolektivov v istih strokah. Če hočemo to vprašanje obravnavati, ga moramo iz dveh vidikov.

Prvič iz splošnega gospodarskega sistema pri nas in drugič v podjetju samem. Z novim gospodarskim sistemom v lanskem letu je bil napravljen velik korak naprej, ne samo v izpolnjevanju nadaljnje delitve po delu, temveč je odkril vrsto slabosti in pomanjkljivosti v našem gospodarskem sistemu, ne bom rekel preveč, če rečem, da pa smo ga vzeli preveč enostavno in se nismo za dokončno izvedbo tega dovolj pripravili, šele zadnje mesece lanskega leta, ko so začeli delovati posamezni instrumenti tega sistema, smo začeli iskati vse možne oblike, da bi se mu prilagodili.

Eden od precejšnjih, če ne največjih, kamnov spotike na nivoju kolektivov o delitvi po delu je prispevek od izrednega dohodka. Popolnoma je pravilno, da si družba zagotovi tisti del dohodka podjetja, ki ni plod njihovega prizadevanja, toda za to morajo obstajati merila, ki bodo resnično zasegla le posebni dohodek, kar pa sedaj v celoti ni primer. Če se poleg izrednega dohodka kolektivom pobira tudi dohodek, ki je bil dosežen z večjim in boljšim gospodarjenjem, tedaj to vpliva na kolektiv nestimulativno in nasprotno od tega, kar hočemo z novim gospodarskim sistemom doseči. Zato tudi vsako podaljševanje takih meril zmanjšuje dinamiko razvoja družbeno ekonomskega sistema in seveda tudi delitve po delu v kolektivu.

Kakor beležimo na nivoju podjetij vpliv novega gospodarskega sistema, tako navznoter vpliva decentralizacija na EE. Samostojno formiranje in delitev osebnega dohodka po EE je vzbudilo

pri proizvajalcih še večji interes za smotrno gospodarjenje. Tu pa so se na ravni ekonomskih enot pričela obravnavanja družbe na nivoju enakopravnosti kolektivov o pojmu enakih pogojev.

Ker začasno ni rešeno prvo, vleče za seboj drugo in zaradi tega bo ostala naloga sindikalne organizacije, da temu vprašanju dodeli mesto v svojem delu. Pri delitvi po delu ne smemo obravnavati samo fizično vložnega dela, ampak tudi tisti del, ki je bil ustvarjen z dobrim gospodarjenjem, za kar pa ne moremo trditi, da imamo iz sedanje prakse dovolj jasne pokazatelje, in bo treba temu v bodoče posvetiti več pozornosti.

V našem kolektivu bo potrebno še nadalje izpopolnjevati merila o delitvi osebnega dohodka, s tem da bo vedno bolj neposredno vezan na uspeh podjetja in ne samo fizično vloženo delo ali kvalifikacijski sestav delovne sile. Če govorimo o delitvi po delu s stališča gospodarskega uspeha, potem tu nastaja vrsta vprašanj, ki jih bo treba rešiti. Večja produktivnost dela z boljšo organizacijo ali tehnološkim procesom, mora biti ravno tako stimulatívna, kot tista, ki je dosežena z večjim fizičnim naporom, ki pa včasih ni niti najbolj ekonomična.

V razpravah, ki smo jih imeli v podružnicah, kakor tudi ODS smo govorili, da naj bi bile EE do podjetja v enakem odnosu kot je podjetje do družbe. Predlog pravilnika o delitvi dohodka na EE, ki je bil sprejet na zadnjem zasedanju in bazira na skupno doseženem dohodku, ki je kot osnova za osebni dohodek. Ta predlog sicer predvideva, da bi prvo polletje letošnjega leta služilo kot priprava, v drugi polovici leta pa bi se naj začela uveljavljati merila plana. S potrditvijo plana o delitvi dohodka po EE pa delo za nas ni končano. Treba bo delati na izpopolnjevanju pravilnika o delitvi dohodka, ali naj se za to imenuje komisija ali bo to prevzel UO podjetja. Dejstvo je, da je treba temeljito zasledovati in sproti izpopolnjevati pomanjkljivosti, ki se niso dale pri predlogu delitve dohodka upoštevati, odnosno jih ni bilo.

Kadar obravnavamo delitve po delu, imamo pred očmi proizvajalce, ki v polnem smislu odgovarjajo svojim nalogam predvsem v proizvodnji, mislim pa, da ne bo odveč, če rečem, da pa tu ne smemo preko socialistične zaščite dela, pri čemer je mišljena zaščita tistih delavcev, ki so mnoga leta delali na izredno težkih delovnih mestih in so fizično izčrpani ali postali zaradi nesreče odnosno bolovanja za taka dela nesposobni in jih nadomeščamo z mlajšimi. Tega vprašanja ne moremo in ne smemo reševati birokratsko, ampak moramo takim ljudem zagotoviti osebni dohodek tudi izven meril po delu. Res je, da to vprašanje sedaj ni nastopilo v širšem obsegu, pojavi pa so, da je delavec, ki je delal leta v topilnici in kovačnici, premeščen v odpremo valjarne, sedaj plačan po učinku dela, ki ga opravlja, zaradi izčrpanosti ne dosega pri delu tega kot njegovi mlajši sodelavci, tudi precej boljše in je tako prikrajšan pri svojih dohodkih. Če je imela v času centralnega

Spomenica ravske mladine maršalu Titu

(ki smo jo izročili s štafetno palico 25. marca 1962)

Mladostno čil praznuješ svojo sedemdesetletnico, Ti, ki si prehodil pot jugoslovanskega delovnega človeka, prebil igumansko pot naših narodov za svobodo, prvoborec za pravico in mir. Naša mladost se je začela s Tvojo začetnico, s Tvojim imenom, dragi Maršal. Pod Tvojim vodstvom je bila trdo izbojevana naša mladost, ki je zdaj kot let ptice v svobodno nebo, kot večna cesta »bratstva in enotnosti«.

Ob Tvojem rojstnem dnevu in ob Dnevu mladosti Ti, dragi Maršal, mladinke in mladinci koroških gor, potomci Prežihovih samorastnikov zagotavljamo, da zvesto čuvamo priborjeno mladost, junaško tradicijo Vas, ki ste nam priborili današnji dan, poln cvetja in majskega veselja. Zagotavljamo Ti, da bo naše delo v polni meri posvečeno delu za naše velike skupne ideale prihodnosti.

Zato nam je ta dan za radost in ljubezen, za iskren in topel stisk rok ljudi, ki Ti, dragi Maršal, voščijo k Tvojemu rojstnemu dnevu Mladosti.

vodenja to skrb družba kot celota, prihaja ta skrb sedaj na kolektive in EE. Ker do sedaj nismo imeli izrazitih primerov, smatram, da moramo pri samostojnem upravljanju biti pri reševanju takih vprašanj zelo življenjski in da kljub vedno večjemu iskanju možnosti za večjo produktivnost dela ne sme biti nehumanega reševanja za delo manj zmognih ljudi. Komisija za socialna vprašanja in HTV pa bo morala temu vprašanju posvetiti več pozornosti.

IZOBRAŽEVANJE

Nimam namena v poročilu navajati, koliko tečajev se je organiziralo, koliko je bilo raznih seminarjev, temveč ko govorimo o nalogah sindikalne organizacije, potem vedno postavljamo na prvo mesto skrb za delovnega človeka, ki naj se v novih pogojih dela odraža v tem, da skrbimo za njegovo ekonomsko in družbeno razgledanost in s tem za samostojnega, mezdne miselnosti svobodnega upravljalca. Če eno obvezo sprejmemo in ta obveza za sindikalno organizacijo ni majhna, je prav, če se o tem tudi danes tukaj pogovorimo. Navada je takšna, da kadar hočemo izvesti neko akcijo ali tolmačiti sklepe in pravilnike, navadno računamo, koliko bo za to potrebni sestankov ali seminarjev. Takoj vzporedno pa ugotavljamo, da so sestanki slabo obiskani in da je ravno to vzrok, da so ljudje slabo obveščeni o problemih podjetja ali pa komune. Dosti manj pa razmišljamo o tem, kako bi ljudi obvestili brez sestankov, temveč se jezimo, kako so nezainteresirani. Preveč radi pozabljamo, da se življenje pri nas tako naglo spreminja, da ljudje niso več vezani samo na ozko domače ognjišče, da je tu vrsta stvari od avtomobila, televizije in drugih obveznosti, ki zavzemajo njihov prosti čas.

Pri vsem tem se zavedamo, da so sestanki potrebni, vendar pa je treba paziti, da bodo kratki in vsebinsko bogati, tako da se ne bo pojavilo mnenje, da na sestankih izgubljajo svoj prosti čas. Smatram, da bo treba več razmišljati o tem, kako ljudi seznaniti s problemi takrat, ko jim dopušča čas in pridejo na

sestanek zato, da bi izmenjali predloge ali ugotovitve z ostalimi člani kolektiva. Verjetno se bomo morali bolj posluževati načina objavljanja gradiva bodisi preko oglasnih desk ali preko podružnic samih.

Ko na eni strani trdimo, da mora proizvajalec poleg tehnologije svojega dela obvladati tudi družbeno ekonomski sistem, če trdimo, da mora biti strokovnjak tudi družbeno politični delavec, ki bo znal zainteresirati svoj kolektiv za ekonomsko gospodarjenje, potem se tu postavlja vprašanje, ali lahko obstaja neka odrejena meja med strokovno in politično šolo. Z drugimi besedami, naše šolstvo bi moralo to potrebo resneje obravnavati, tako da bi bili naši mlajši ljudje z osnovami našega družbeno gospodarskega sistema bolj seznanjeni in bi razni seminarji služili le kot specializacija za konkretne naloge v podjetju, kjer delajo.

Napačno je tudi gledanje, da so za družbeno aktivnost proizvajalcev izključno odgovorne le organizacije in da je dovolj, če redno šolstvo obravnava le temeljne pravice in dolžnosti naših samoupravnih organov. Bistvo pouka o družbeno ekonomski stvarnosti pri nas bi moralo biti predvsem o spreminjanju odnosov v gospodarskih organizacijah in položaju proizvajalca »upravljalca«. Pri tem pa sem mnenja, da imajo naši izobraževalni centri bistveno vlogo in morajo čimprej postati poleg organizatorjev tudi iniciatorji dopolnilnega in rednega izobraževanja, ki bo v naš družbeni mehanizem vneslo kar najbolj enakomeren in skladen razvoj posameznih elementov.

Iz praktičnih izkušenj vemo, da ni mogoče vsega kolektiva obveščati preko sestankov in še manj izobraževati in če to delamo, je to trenutno reševanje situacije. Potrebno bo preiti le k načrtnemu reševanju tega vprašanja. Človek, ki postane član našega kolektiva, mora vedeti za svojo pot napredovanja, ki pa mora biti povezana s primernim izobraževanjem. Zavedamo se, da to zahteva od naše kadrovske službe precej študija, vendar razvoj to zahteva in ne da bi temu vprašanju v čim krajšem času po-

val in to do konstituiranja novega odbora:

- organizacija oddihov
- formiranje podružnic
- predlog za UO železarne
- organizacija izletov in avtobusa
- obravnava pravilnika o delitvi dohodka
- pregled izvrševanja sklepov letnega občnega zbora
- delo posameznih komisij
- poročilo komisij za oddih in rekreacijo
- športna dejavnost v kolektivu
- formiranje ODS po posameznih EE
- organizacija sestankov po obratih
- izvedba seminarjev za nove predsednike in tajnike pri podružnicah
- pošiljanje na brezplačen oddih za služnih delavcev
- kadrovska vprašanja
- priprava za polletno konferenco
- organizacija letnih občnih zborov podružnic
- priprava za volitve v DS podjetja in volitev ODS EE
- gibanje osebnih dohodkov za polletje in izvrševanje plana
- delo organov upravljanja in udeležba na sejah
- higiensko tehnična varnost v podjetju
- predelava predloga dopolnitve pravil o delovnem razmerju v Železarni Ravne
- predlog o dotaciji za koriščenje rednega dopusta
- priprava za letno konferenco
- predračun za leto 1962
- delo odbora vzajemne pomoči
- blagajniško poročilo
- medobratna športna tekmovanja

Poleg sej tovarniškega odbora je bilo še 5 sej s predsedniki podružnic, na katerih so se obravnavale: decentralizacija EE, priprava za letne občne zборе, organizacija sestankov in volitve zaupnikov, polletno poslovanje, plačevanje po učinku in cenik del.

Sindikalne podružnice so imele skupno 10 sej, med letom je bilo 62 sej sindikalnih odborov odnosno grup in pa 19 članskih sestankov po obratih, kjer so obravnavali oprasanje nagrajevanja po učinku, skupnih izletov in pa izbiro kandidatov za ODS in CDS.

Od skupno zaposlenih 2567 članov kolektiva je 2566 članov sindikata ali 99,9 %.

ZAKLJUČEK

V podanem poročilu niso obravnavana vsa vprašanja, katera je sindikalna organizacija obravnavala ali pa bi jih morala obravnavati, tako je vprašanje proizvodnje nakazano le načelno, ker smatramo, da se to vprašanje v širokem obsegu obravnavale podružnice CDS, kakor tudi ODS. V poročilu niso obravnavane investicije, razvoj družbenega standarda, produktivnost dela, družbena kontrola, izmeček v proizvodnji, disciplina v podjetju, HTV, vzgoja kadrov itd., za kar smo smatrali, da bi jih v poročilu le težko v celoti obdelali, smo pa bili prepričani, da bo današnji obč-

ni zbor v razpravi dopolnil vse pomanjkljivosti, ki niso zajeta v poročilu in katerim bo treba v bodoče posvetiti več pozornosti.

Dosedanji tovarniški odbor je za izvrševanje nalog in lažje delo imel za posamezna vprašanja imenovane komisije ali referente, ki so v celoti izpolnili svojo nalogo, zato predlagamo tudi bodočemu izvršnemu odboru, da bi imenoval komisije:

1. komisija za samoupravljanje in gospodarjenje
2. komisija za HTV in socialna vprašanja
3. organizacijska komisija
4. komisija za šport in rekreacijo
5. komisija za oddih in izlete
6. komisija za prošnje in pritožbe
7. komisija za kulturo in izobraževanje

Dosedanje izkušnje in delo je pokazalo, da bi za reševanje posameznih vprašanj morale biti imenovane komisije, tako da se bo izvršni odbor in tovarniški odbor sindikata kot celota lahko posvetil reševanju vseh nalog, ki se bodo pred njega postavile, tako da bodo uspehi našega skupnega dela tako sindikata kakor celega našega kolektiva tako v proizvodnji kot na področju upravljanja kolektiva preko proizvajalcev še plodnejši, bolj demokratični, kot so bili dosedaj.

Vsem dosedanjim članom izvršnega odbora sindikalne organizacije, kot tovarniškemu odboru, kakor tudi vsem ostalim se zahvaljujemo za sodelovanje.

Novemu odboru pa želimo v bodočem delu še več uspehov.

Naj živi Zveza sindikatov Jugoslavije!

Delegati so sprejeli stvarno poročilo in svetle zasnove z vsem odobravanjem.

O blagajniškem poslovanju je poročal Viktor Kastelic, ki je deležen tega zupanja oziroma vodi te posle sindikata že štirinajst let zapovrstjo. Spet so mu z vsem priznanjem zaploskali, kajti vse je v redu in eno na drugo je s temi zneski okoli 16 milijonov le zadosti skrbstva in opravlja.

Sledil je pregled dela in stanja Blagajne vzajemne pomoči, ki ga je dal predsednik tega odbora Matevž Osojnik. Blagajna ima 642 članov, v njenem odboru pa so poleg predsednika še Ignac Brodnik, Leopold Močnik, Edo Navinšek in Edo Vogrin, oziroma v nadzornem odboru Jakob Vajs, Viktor Novšek in Nada Knuplež. Prometa oziroma takega posredovanja je bilo za okoli 13 milijonov dinarjev.

Razprava na poročila

Po kratkem odmoru se je začela razprava, ki je bila osnovnemu poročilu primerno aktualna in vsestranska, zato naj bo tudi ta tu čim bolj dobesedno zapisana.

Začel jo je predsednik delavskega sveta podjetja Franc Košak takole:

Že samo poročilo precej zajema delavsko samoupravljanje in decentralizacijo v pretekli mandadni dobi, vendar smatram za potrebno spregovoriti še o ne-

Obiskal nas je

DR. JOŽE VILFAN

Sredi aprila je obiskal naše fužine podpredsednik IS Slovenije, dr. Jože Vilfan. Visoki gost si je ogledal obrate ter se zanimal za perspektivni razvoj podjetja. Ugotovil je, da se je podjetje od njegovega zadnjega obiska leta 1951 te-

meljito spremenilo ter da imajo Ravne oziroma celotno naselje sedaj čisto drug videz.

Dr. Vilfan je poudaril, da je razvoj podjetja možen in zdrav, če sloni proizvodni program na projekciji predvidene potrošnje, kar je treba dosledno zasledovati. Pripravljati je ta program oziroma proizvodne kapacitete za redno skladnost. Znanstveno raziskovalno delo je osnovni pogoj razvoja podjetja. Podpredsednik je ugotovil, da železarna v tem smislu pravilno dela ter opozoril, da je treba koristiti za to tudi druge te ustanove — predvsem tudi naš metalurški inštitut. Paralelna nujnost pa je izobraževanje ljudi za obvladovanje tega postopka. Tudi ta odnos pri železarni Ravne je dr. Vilfan priznalo omenil.

Podpredsednik IS si je ogledal potem še kulturne ustanove na gradu Ravne in prepričani smo bili, da je zapustil Ravne zadovoljen s tem, kar je videl in ugotovil, kar je tudi naše zadovoljstvo.

katerih problemih ter o nekaterih nalogah, ki jih bo treba bolj uspešno reševati.

Večkrat se še najdejo taka mišljenja, ki bi menda rada spet ločeno gledala take »sloje«. Ne, pri nas se je vse stopilo in se staplja v zmagovito skupnost delovnih ljudi. Samo to je pozitivno in odraz enotnih socialističnih stremeljenj, izraz spoznanja, da pri nas vsakdo živi od dela svojih rok ali ustvarjalnosti uma, kar je posledica likvidacije izkoriščanja človeka po človeku.

Tako na drugi strani tudi še naletimo na mnenje oziroma oporekanje, da so če-

Opozorilo na vходу
fužin

Tudi temnim izmenam posveti — še lepše: zeleno, rdeče ter bliska v koroško noč, da bi bilo čim manj nesreče

prav pozitivne lastnosti starega proletarijata, slabe. Tudi temu ni tako, temveč je treba vse te pozitivne skladno s sedanjimi pogoji naprej razvijati, poglobljati in dopolnjevati s pozitivnimi elementi kulturne in civilizacijsko napredne razgledanosti. Take podobe delovnega človeka, proizvajalca in upravljalca moramo zavestno razvijati in pospeševati.

Nadalje je potrebno omeniti nekaj besed o solidarnosti delavcev-proizvajalcev. Sedanji razvoj delavskega in družbenega upravljanja, ki je z vsakim dnem še bolj poglobljen, je zlasti delitev dohodka po delu in je v političnem smislu gotovo zavest o enotnosti in solidarnosti proizvajalcev še bolj utrdila. Nikakor pa se ne smemo bati oziroma dvomiti, da na teh principih socialističnega sistema ne bodo nastajale določene razlike. Te bodo z vsakim dnem še večje, ker se preko njih uravnava čedalje več vsakodnevnih budi materialnih ali duhovnih potreb, želja in načrtov slehernega delavca. To pa ne zavisi samo od proizvodnje na ožjem delovnem mestu, ampak je odvisno tudi od stanovanjskih, prehrabnih, prometnih, kulturnih in drugih pogojev, ki se ustvarjajo v komuni. To enotnost pa lahko urejuje samo tak družbeni sistem, ki je v svojih osnovah enak za vse in ki bo istočasno dajal maksimalne možnosti materialne in duhovne sile za čim hitrejši napredek in vzpon delovnega človeka. Če pa te stvari pobliže pogledamo s strani sindikalne organizacije ali DS podjetja, vidimo, da smo to večkrat birokratsko reševali in celo v ožjem krogu. Mislim, da bi bilo lahko več razprav med kolektivom in v sindikalni organizaciji zlasti glede delitve čistega in osebnega dohod-

ka, ki je stvar celotne take skupnosti, če hočemo v njem imeti zaželeno proizvodnjo, realizacijo in na kraju harmonijo celega podjetja, kar pa mislim, da je osnovni pogoj. Smatram za potrebno, naj bi bila v bodočem delu DS podjetja večja poglobitev zlasti na vlaganje novih investicij in uveljavljanje novega sistema iz stališča vsega podjetja. Obratni delavski sveti pa bodo morali posvetiti več pažnje pri dopolnjevanju njihovih pravilnikov, ki so že delno zastareli. Praksa nam kaže, da bomo morali v bodoče iz večjih ozkega kroga ljudi ter prepustiti več učinkovitega odločanja samemu kolektivu, seveda pa mora biti tu vključen tudi ves vodilni kader, ki bo poleg strokovnosti pojasnjeval tudi druge probleme, ki se tičejo politične situacije in nadaljnji razvoj delavskega samoupravljanja. Težnja po čim večji enakosti objektivnih pogojev in čim večji decentralizaciji delavskega samoupravljanja bo omogočala realnejše merjenje dela in dobili bomo sliko o stopnji rentabilnosti in racionalnosti gospodarjenja ter osnovo za čim pravičnejšo delitev nagrade za delo. Novi gospodarski sistem spodbuja vesplošno smotrno gospodarjenje tako v celotnem podjetju, kakor na slehernem delovnem mestu. Poleg tega daje tudi materialno osnovo za razvijanje samoupravnih oblik ter popolno odpravo mezdnih odnosov za polno uveljavljanje svobodnega dela.

V preteklem obdobju je bilo v našem kolektivu veliko storjenega na poglobljanju delavske samouprave in bi s tega mesta zahvalili sindikalni organizaciji, kakor tudi upravi podjetja za dobro razumevanje ter želim, da bi ti odnosi postali

še boljši, kajti od harmoničnega sodelovanja v samem kolektivu je zagotovljen tudi nadaljnji uspeh posameznih EE, kakor celotnega podjetja in na kraju naše skupnosti.

O skrbstvu delovnega varstva pri podjetju je razpravljal Franc Levar kot predsednik te komisije pri sindikatu in pri delavskem svetu. Ugotovil je, da je pogostost nesreč pri delu v letu 1961 narasla kar za 11 %, čeprav se ogroženostna stopnja pri podjetju nikjer ni povečala. Še bolj kot pogostost nezgod pa se je povečala izguba delovnih dni zaradi nesreč, in sicer od prej okoli 4800 dni na sedaj okoli 6400 dni, kar pomeni za preko 30 %. S takim neuspehom smo nazadovali tako daleč, da smo izgubili prednost najboljšega podjetja črne metalurgije v državi, ki smo jo imeli skozi pet let.

Pogostost nesreč pri delu v našem podjetju je sedaj na meri nekako 10 % nesreč letno na zaposlene, medtem ko je zasedla najboljšo mesto Železarna Štore s pogostostjo okoli 9 % nesreč letno na zaposlene. Sicer malenkostna razlika, vendar zadostna, da smo potisnjeni na slabše mesto.

Med posameznimi obrati so se najslabše oziroma zelo slabo odrezali naslednji: najslabša je kovačnica, ki je imela kar 42 % nesreč letno na stalež, sledi ji špedicija s 27 % in šele potem topilnica s 24 % nesreč letno na zaposlene itd. Ta mera nam pove, da se v navedenih obratih poškoduje pri delu v prvem primeru skoro vsak drugi, v naslednjih pa okoli vsak četrti sodelavec, kar je za napredni kolektiv zadosti nazadnjaška mera.

To je porazna ugotovitev in se je treba danes pogovoriti o nujnih preventivnih

ukrepili. Smatram, da so za tako stanje odgovorni predvsem tudi člani tehniškega vodstva dela, ki imajo neposreden kontakt, dolžnost in možnost popravnih intervencij na samih delovnih mestih. Vsi skupaj pa smo pri tem skrbstvu premalo dosledni. Poglejmo samo, kako skoncentriramo vse sile, ako nastane okvara na kakšnem agregatu, da stvar popravimo, medtem pa še nismo napravili takšnih akcij v zvezi s poškodbo oziroma nezgodno odsotnostjo članov kolektiva.

Govornik je zaključil z ugotovitvijo: Del krivde za navedene pomanjkljivosti nosimo tudi mi kot sindikalni aktivisti.

Lojze Janežič se je oglašil po vprašanju tovarniške mladine (LMS in KMP). Poudarja, da je pri uveljavljanju mladih potrebna pomoč. Mladi so in niso zasledovali delavskega samoupravljanja od vsega začetka. Komite LMS je prišel do zaključka, da so sami krivi, če niso zadosti angažirani pri delavskem samoupravljanju. Sklenili so, da se bodo v bodoče njihovi predstavniki udeleževali vseh zasedanj, da bodo lahko potem prenesli stvari na ostale mladince.

Govornik se je dotaknil tudi vprašanja izobrazbe potom večerne gimnazije, političnih in strokovnih šol. Skozi vse te šole gre večina mladih ljudi. Prav zaradi večerne gimnazije so mladinci naleteli včasih na težave (zamenjava službe). Celo do primerov je prišlo, da so jim obra-

tovodje oporekali študij, češ da to za podjetje ni koristno, ker ga bodo po končanem študiju tako zapustili. Preko komiteja pa so te stvari le uredili. Opozoril je obratovodske kadre, da naj bi se v bodoče take stvari ne ponovile.

O KPM je povedal, da ima že uspehe, ki so priznani tudi v republiškem merilu. Mladi proizvajalci se ukvarjajo s problemi proizvodnje ter dajejo razne predloge tudi organom delavskega upravljanja. Delo kluba je zadnje čase uspešno in so upoštevani, čeprav so potrebovali za to precej časa.

Diskutant se je oglašil še za abonente v Domu železarjev, in sicer za ureditev samopostrežbe. V tej zvezi je že večkrat govoril z upravnikom in čul o potrebi preureditve prostorov, kar je seveda razumljivo, vendar se v nedogled to čakanje ne sme vleči. Sindikalna organizacija naj sodeluje pri rešitvi tega vprašanja.

Božo Radivojevič je razpravljal o problemih in rezultatih strokovnega izobraževanja, in sicer:

Predvsem dovolite, da v zelo strnjeni obliki prikažem nekaj rezultatov s področja strokovnega izobraževanja, ker smatram, da so količinski rezultati kakršnegakoli dela osnova za odkrivanje in reševanje problemov na tem ali drugem delovnem področju.

V okviru izobraževalnega centra smo imeli redne oblike izobraževanja, in to:

1. Tehniška srednja šola za odrasle, z II. in III. letnikom, ki še traja, s skupnim številom slušateljev 57. 50 slušateljev je članov kolektiva, šola je strojne smeri.

2. Metalurška industrijska šola, ki je imela vpisanih 177 učencev. Absolventov je bilo 62, v poklicih: kovači, kalilci, ključavničarji, strugarji, rezkalci in brusilci.

3. Dvoletna šola za visokokvalificirane delavce, je dala 15 absolventov metalurških in kovinskih poklicev. Tovrstne šole v letošnjem šolskem letu nimamo.

4. Dvoletna administrativna šola — je dala 13 absolventov.

V letošnjem letu je vpisanih v I. razred te šole 14 deklet.

Pod streho izobraževalnega centra je vedrila in vedri tudi vajenska šola za učence v gospodarstvu, kjer se izvaja teoretični del pouka.

Poleg rednih oblik izobraževanja, smo imeli tudi občasne oblike izobraževanja, kot na primer:

Strokovni seminar za kemolaborante.

Strokovni tečaj za kvalificirane voznike motornih vozil.

Strokovni tečaj za knjigovodje in fakturiste.

Strokovni tečaj za žerjavovodje.

Strokovni tečaj za VK in KV delavce — člane ZB itd.

Prirejenih je bilo deset raznih tečajev

Na izhodu

Da, konec šiheta in prvi so že na vratih. Prizor je po svoje živ, ampak vseeno še zadosti miren (slika iz lanskega poletja). Toda že tu opazimo take dolge korake, ki nam Korošcem niso toliko v navadi. To je pospešek za na avtobuse. Ze tedaj, sedaj pa je ta reč že kar prehuda: Na čelu je dirkalna skupina, kakor bi šlo za kros. Vse teče v pravem prizadevanju dirke. Avtobusi, avtobusi — pretesno za prvi odhod. Dodatni bodo morali biti — in ko jih bo toliko, da bodo vozili drug za drugim na vse strani, jih bo na Koroškem nekoč premalo. To sta neka naša prednost in težava.

Lado Kuček, direktor IC in predsednik SD FUZINAR, je že vsa leta zaslužni športni delavec kraja

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

oziroma seminarjev, ki jih je obiskovalo 225 sodelavcev.

Na raznih strokovnih srednjih, višjih in visokih šolah je bilo štipendiranih 43 slušateljev.

Izredno študira na višjih in visokih šolah 25 sodelavcev. Za strokovno izobraževanje potom izobraževalnega centra smo od planiranih 74 milijonov, porabili 65 milijonov dinarjev. Od te porabljene vsote je ustvarjenih v delavnicah Metalurške industrijske šole nad 40 milijonov dinarjev itd.

Ti skopi našeti podatki bodo postali bolj razumljivi, če pogledamo, kdo je vse bil iniciator teh raznovrstnih oblik izobraževanja in kakšna je bila metodologija pripravljanja teh strokovno izobraževalnih oblik.

Iniciatorji dosedanjih izobraževalnih oblik so bili: posebne konference in posvetovanja, tehnične obratovodske konference, vodje sklopov obratov, obratovodje in tudi sindikat, skratka mi vsi, samo naša kadrovska planska služba ne. Zakaj? Zato, ker je praktično ni.

Priznati moramo, da so se pobude za posamezne šole ali tečaje porajale tako, kot smo trenutno čutili in videli potrebo po strokovnih delavcih, morda za eno ali dve leti naprej. Tudi metoda pripravljanja dveh okvirnih programov in načrtov je bila taka, da današnjim razmeram praktično ne ustreza in smo na tem področju — mašilci lukenj. Na področju strokovnega izobraževanja nam je cokla in kamen spotike temeljni problem, a ta je — načrtovanje in profiliranje strokovnih kadrov. Ob realnem planu potreb strokovnih kadrov so temelj, na katerem se lahko zgradi in izvaja tak sistem strokovnega izobraževanja, ki bo jamčil, da bodo kandidati dobili tisto teoretično znanje in praktične sposobnosti, ki jih terjajo gospodarsko podjetje, obrat in delovno mesto.

Kdo naj izvaja profiliranje in načrtovanje kadrov? Kadrovska-planska služba podjetja ali izobraževalni center? Odgo-

vor na to nam daje sledeče vprašanje: Kdo naj odreja, kakšno naj bo strokovno izobraževanje? Podjetje ali strokovno izobraževalna ustanova?

Razumljivo je, da je samo podjetje z dobro organizirano kadrovsko-plansko službo v stanju uspešno vršiti profiliranje strokovnih kadrov. Profiliranje je vezano na načrt rekonstrukcije podjetja, na uvajanje novih proizvodnih naprav in agregatov, na uvajanje sodobnejših proizvodnih procesov, na razčlenjevanje proizvodnih procesov, na operacije, postopke in gibe, na količinski plan delovne sile, profiliranje je vezano na stopnjo razvoja proizvodne tehnike danes in jutri, ki je v nenehnem gibanju in razvijanju. Izdelava kadrovskih profilov ni in ne more biti stvar enkratne akcije, ampak mora postati pri podjetju stalna služba, prav zaradi nenehnega razvoja proizvodne tehnike. To razvijanje pa vodi in pospešuje podjetje, ne izobraževalni center, in logično gledano pripada ta služba podjetju, ki naj jo vodi kadrovski referent oziroma industrijski pedagog.

Kakor uvajamo po podjetjih psihologe in sociologe, z namenom, opravljati tiste psihološke momente, ki negativno vplivajo na duševno razpoloženje in s tem na fizično aktivnost delavca pri delu. Prav tako je nujno potrebno formirati v podjetju tako kadrovsko službo, ki bo ob sodelovanju z ostalimi službami, na temelju domačih in tujih izkustvih ter ob uporabi izsledkov znanosti pravilno načrtovala in določila profile za posamezne strokovne kategorije.

Le na tej osnovi bo izobraževalni center lahko časovno in vsebinsko organiziral in izvajal strokovno izobraževanje, ki ga terja praksa. Drugi problem, ki ne zadeva samo naš kolektiv, temveč sega tudi izven tovarniške ograje, je vprašanje statusa industrijske šole. Namreč, dokler je bila okrajna proračunska ustanova, je še imela značaj javne družbene strokovno izobraževalne ustanove. Ko so se ustanovitelske pravice vrstile kolektivu, je le-ta v tekočem šolskem letu, teritorialno in številčno omejil vpis učencev v to šolo in ga zreduciral na lastne potrebe, ne oziraje se na učne kapacitete šole. S tem je ta šola izgubila značaj javne družbene izobraževalne ustanove in se spremenila v šolo zaprtega tipa.

Če gledamo na ta akt ustanovitelj skozi njegova gospodarska očala, potem moram dati ustanovitelju prav, ki pravi: »Dam šamo toliko sredstev, kolikor potrebujem strokovnih kadrov.« Poglejmo ta korak z družbeno socialnega aspekta. Za zgraditev šole je del sredstev prispevala tudi družba, mi pa otrokom socialistične družbe v tej šoli zapiramo vrata.

Spričo aktivnega prirastka na prebivalstvo in z ozirom, da se kapacitete srednjih šol bistveno ne večajo, si bomo — če ne danes, pa jutri ali pojutrišnjem postavili vprašanje: Kam z otroci, ki so končali obvezno osemletno šolanje? To se bomo prav gotovo vprašali. In če se že moramo, vprašajmo se rajši danes kot jutri, da pojutrišnjem ne ugotavljamo, zakaj so naši otroci otroci ceste, kriminala, da so huligani. Predlagam današnjemu zboru, da ta dva osnovna problema, ki zadevata strokovno izobraževanje, da-

mo v pretres, proučitev in rešitev organom upravljanja v kolektivu, ki naj skupno s komuno oziroma občino najde možnost, da se vpis učencev v industrijsko šolo ne omejuje.

Oto Leš se je dotaknil rekreacije in športa v sindikalni organizaciji železarne Ravne ter zajel nekaj glavnih uspehov na polju športne rekreacije v podjetju.

Sindikalni odbor se je odločil, da tudi v tem letu nadaljuje s športno dejavnostjo oziroma rekreacijo s tem, da poskušamo najti stalne oblike rekreacije, ne pa samo kratkotrajna tekmovanja. V ta namen so bila organizirana medobratna tekmovanja, ki so trajala dalj časa.

Delno je na ta način uspelo aktivizirati naše delovne ljudi v raznih športnih panogah za daljši čas. Tako so bila organizirana sledeča tekmovanja: Ze tradicionalno tekmovanje v nogometu je bilo uspešnejše kot prejšnja leta. Tekmovanja so se udeležile vse EE, ki so dale sledeče število ekip:

mehanična delavnica	11
izobraževalni center	6
topilnica in livarna	4
predračunska enota	4
kladivarna valjarna	2
	27

Skupno je torej nastopilo kar 27 ekip. Če upoštevamo, da je nastopilo v vsakem moštvu povprečno 15 članov, je aktivno sodelovalo nad 400 članov našega kolektiva. Poleg tega pa se je samega tekmovanja udeležilo še veliko število sodelavcev, ki so s svojim bodrenjem dajali svojim članom vzpodbudo. Lahko rečemo, da je bilo na nekaterih tekmah skoraj več gledalcev kot na marsikateri prvenstveni tekmi športnih društev.

Tekmovanje v namiznem tenisu smo organizirali skupno s tekmovanjem za pokal maršala Tita.

V tem tekmovanju je bilo največ moštev iz MIŠ manj pa iz ostalih obratov, vendar je tekmovanje trajalo kar cel mesec. Skupno se je prijavilo kar 53 ekip. Vsaka ekipa pa je štela 3 člane. Dosegli smo s tem, da je za pokal maršala Tita tekmovalo na Ravnah 159 športnikov. Potrebno je omeniti, da prirejajo poleg centralnih tekmovanj tekmovanja tudi posamezne ekonomske enote v svojem okviru, pri čemer je zajetih veliko nadaljnjih članov kolektiva.

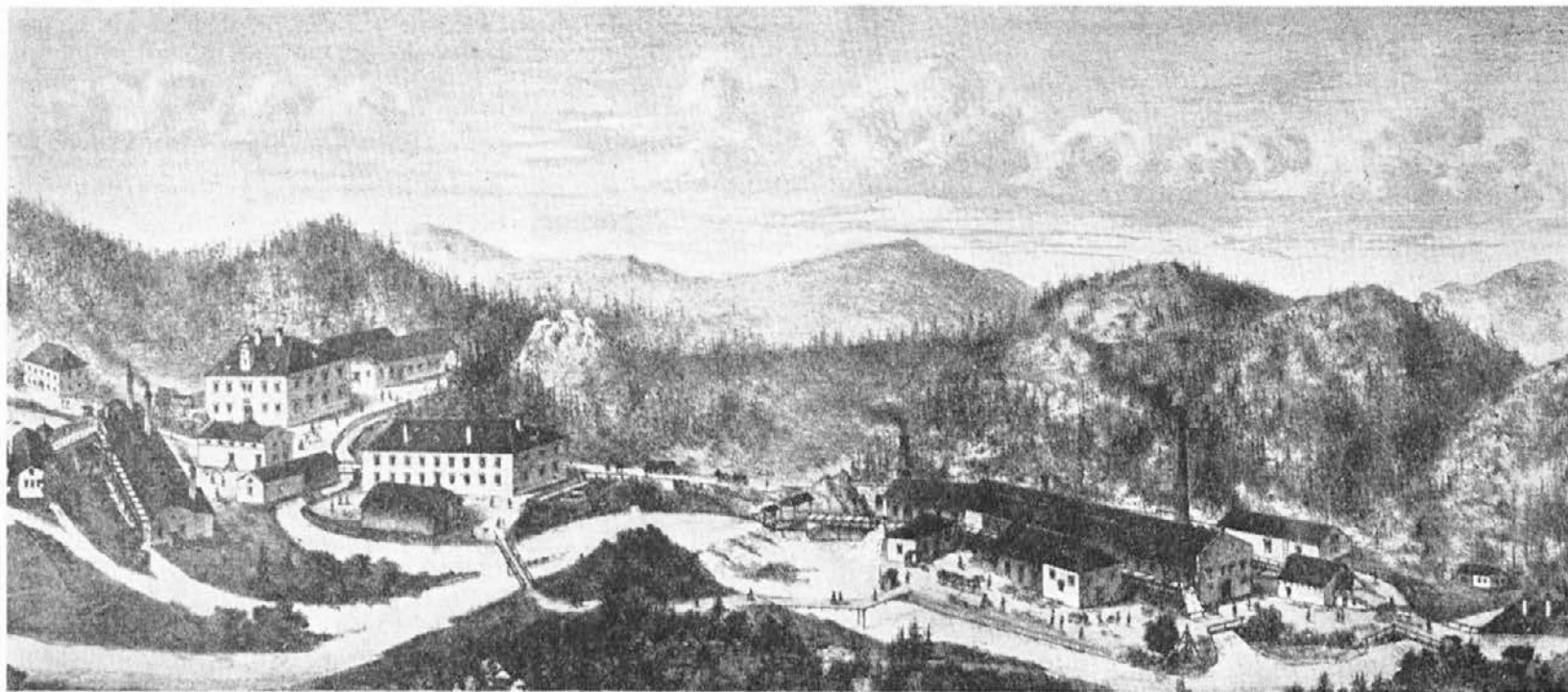
Na eni izmed sej izvršnega odbora sindikalne podružnice je bilo sklenjeno, da organiziramo naša medobratna tekmovanja v bodoče najprej po sindikalnih podružnicah, nato šele med posameznimi podružnicami.

Tako smo se odločili, da organiziramo na ta način najprej tekmovanje v kegljanju.

Uspeh takega tekmovanja smo stimulirali tako, da sme vsaka ekonomska enota na 5 ekip, ki nastopajo v tem tekmovanju, postaviti po 1 ekipo v tekmovanju med ekonomskimi enotami. Eno ekipo sestavlja 10 članov.

Po ekonomskih enotah je sodelovalo sledeče število ekip:

mehanična delavnica	9
topilnica	4

Prve fužine na Meži — obrati v Črni (desno). Podoba iz prejšnjega stoletja, iz dobe največjega vzpona in — konca

livarna	6
kladivarna	3
valjarna	3
predračunska	14
izobraževalni center	12

Vsi sodelavci so na tekmovanjih izrazili, da si želijo stalno rekreacijo, vendar nam to do sedaj še ni uspelo organizacijsko izvesti, kajti športni objekti na Ravnah so s šolsko mladino tako zasedeni, da na njih komaj izvedemo tekmovanje. Na drugi strani pa smatram, da je za razvoj stalne rekreacije nujno potrebno namestiti športnega referenta, ali ustanoviti športna društva v samem kolektivu, katerih cilj bi seveda smel biti samo rekreacija, ne pa gojitev vrhunškega športa, ki naj bi ga prepustili splošnim športnim organizacijam.

Člani našega kolektiva so se udeleževali še mnogih športnih srečanj med različnimi kolektivi in v vseh panogah športa. Udeležili so se vseh prvenstev v okviru občinskega sindikalnega sveta in okrajnega sindikalnega sveta ter tam dosegli tudi lepe uspehe. Najkvalitetnejša prireditev našega kolektiva pa je bila brez dvoma izvedba zimskih metalurških iger, katerih se udeležujejo predstavniki vseh železarn ter barvne metalurgije.

Po zaslugi naših mladih športnikov smo se tudi tukaj uvrstili letos prvič na častno prvo mesto v skupnem plasmanu. To je bil za naš kolektiv zelo velik uspeh, za vse športnike in športne delavce v kolektivu pa zadovoljstvo in pobuda za nadaljnje delo na področju športne rekreacije na eni strani ter gojitve kvalitetnega športa na drugi strani po naših najmlajših članih kolektiva.

S športno rekreacijo krepimo naše fizične sposobnosti, s tem zvišujemo storilnost dela ter zmanjšujemo naš nezgodnostni element.

S tem ciljem želim, da naša športna rekreacija tudi v bodoče še bolj smotrno nadaljuje svoje delo.

Ivan Močnik je razpravljal o oddihu in izletih. Odbor za oddih šteje pet članov. Odbor je zasedal po potrebi; sestankov je bilo pet. Na sejah so obravnavali tekočo problematiko, in sicer:

— Ker smo imeli v lanskem letu v železarni samo en avtobus, ki je bil namenjen za prevoz članov kolektiva za obratne izlete, smo v svrhu prevozov dopustnikov v počitniške domove sklenili pogodbo s podjetjem Ljubljana-transport.

— Plan dela glede letovanja naših sodelavcev v drugih domovih.

— Sodelovanje tovarniškega odbora sindikalne organizacije Železarne Ravne z drugimi sindikalnimi organizacijami.

— Naredili smo plan eno- in dvodnevni izletov za posamezne obrate v bližnje kraje Slovenije in Hrvaške.

Odbor za oddih se je s sporazumom prometnega obrata železarne povezal s transportnim podjetjem Ljubljana-transport v svrhu prevozov naših sodelavcev na oddih v Portorož. Ljubljana-transport, poslovalnica Mežica, je na naš predlog izdelal plan prevozov. Na naš predlog je omenjeno podjetje uvedlo sezonsko progno Ravne—Piran, tako da so naši člani pri tem prevozu izkoristili celotni čas letovanja. Skratka, pri prevozu v Portorož nismo beležili nobenih pritožb. Po statistiki je v letu 1961 preživelo dopust ob morju 1193 sodelavcev, od tega:

v Portorožu	981
sodelavcev	435
družinskih članov	546
v Kaštel Lukšiču	126
sodelavcev	50
družinskih članov	76
učencev MIS	86
Skupaj	1.193

Na brezplačni oddih je šlo v Portorož 90 članov, od tega:

delavcev	76
delavk	14
Skupaj	90

V letu 1961 smo priredili 112 izletov za posamezne obrate in je bilo prevoženih 33.743 km. Teh voženj je koristilo 3553 članov kolektiva, kulturnih in športnih organizacij. Dopustniki so za prevoz v Portorož in Kaštel Lukšič koristili obrazec K-15 s 75 % popustom, kakor tudi v druge kraje, s čimer je bilo omogočeno slehernemu našemu sodelavcu in članom njegove družine, da so lahko dopust koristili tudi v oddaljene kraje. Odbor za oddih je bil povezan tudi z ostalimi sindikalnimi organizacijami zaradi zamenjave med počitniškimi domovi.

Iz tega katkega poročila je razvidno, da je odbor za oddih odigral svojo vlogo kljub morda nekaj napakam, za katere pa prosim člane, da jih sami poveste v diskusiji.

Kakor je večini članom že znan predlog koriščenja dopustov za leto 1962, je sindikalni odbor železarne Ravne izdelal predlog koriščenja dopustov in počitniških domov ter jih predložil upravnemu odboru in centralnemu delavskemu svetu v potrditev, ki ga je medtem že potrdil.

Predlog je, da bi delavski sveti ekonomskih enot dobili na razpolago določena finančna sredstva na osnovi števila upravičencev do rednega letnega dopusta. Poleg tega bi upoštevali tudi otroke, za katere dobivajo člani našega kolektiva otroški dodatek.

Vsak upravičenec do rednega letnega dopusta bi prejel po 700 din na dan oziroma za 10 dni 7000 din, za otroke pa po 200 din na dan ali 2000 din za 10 dni. Prispevek se dodeli le za 10 dni rednega letnega dopusta. Ta predlog je bil, kot rečeno, že sprejet z razliko, da sodelavci, ki imajo samo 12 dni dopusta, dobijo dodatek tudi za 6 dni. Sprejet je tudi sklep, da počitniški dom v Portorožu še nadalje ostane oziroma posluje pod istimi pogoji kot preteklo leto. V tej zvezi je sklenjeno, da pridejo prvotno v poštev tisti člani kolektiva, ki še do sedaj niso koristili dopusta v Portorožu. Zato bo naloga odbora za oddih oziroma sindikata, da na-

redi plan razporeda za posamezne sindikalne podružnice oz. ekonomske enote, koliko članov bo prišlo v poštev za oddih v Portoržu. Ta predlog se mi zdi umesten predvsem zato, ker bodo po tem predlogu vsi člani kolektiva enako deležni regresa, katerega prispeva podjetje, medtem ko je bilo vsa prejšnja leta tako, da so bili deležni regresa le tisti, ki so koristili dopust v Portoržu, kar pomeni da je koristilo regres le 17,2 % članstva.

Malo drugače pa bo letos z obratnimi izleti. Ne bomo mogli delati prevoza pod takimi pogoji kakor lani, ker nam ekonomska računica pokaže, da delamo izgubo. Zato bodo morale posamezne podružnice stremeti za tem, da se izleti organizirajo v ožjem okolišu, to je, da se organizirajo izleti v naravo. Vsekakor pa tudi tu ne bo šlo brez denarnih sredstev in upam, da se bo tudi tu našel dodatni stimulus.

Na kraju svoje razprave je Ivan Močnik še dejal, da ima vsak obrat že svoj ODS, kolikor ga še nima, ga bo dobil z volitvami v DS podjetja in ODS, ki bodo 6. aprila. V zvezi s samostojnimi ODS in samostojnim gospodarstvom je po obratih že precej govora. Vse EE bodo morale imeti lastno računico, iz katere bo moralo biti razvidno njihovo gospodarstvo. Zato je potrebno točno knjigovodstvo. Za točno vodenje knjigovodstva pa je potreben tudi kader, katerega je malo in še ti knjigovodje po obratih so slabše plačani, kot oni v centru. Potrebno je, da se za te ljudi uredijo tudi prejemki. Glede pomožnih obratov je dejal, da naj se ti obrati ne bi več imenovali »pomožni« ampak naj se štejejo kot enakovredni ostalim proizvodnim obratom.

Ivan Žerdoner iz valjarne se je v svoji razpravi dotaknil proizvodnih problemov valjarne. Kot je vsem dobro znano, je valjarna eden najstarejših obratov oziroma z zastarelimi proizvodnimi napravami. Spričo težkega fizičnega dela bi morali biti v povprečju plač na višjem mestu. Kot tretja EE so mnenja, da bi tudi pri plačah morali biti vsaj na tretjem mestu in ne na desetem kot dejansko so.

Analitska ocena oz. cenik del pri njih je postavljen prenizko, predlaga, da se ta cenik del spremeni, da bodo tudi oni lahko nekaj zaslužili. Problemi valjarne so znani tudi vodstvu, vendar se tu zaenkrat še ni nič pokrenilo. Plan proizvodnje valjarne je povišan za letošnje leto za 23 %, plače pa samo za 5 %, kar vsekakor ni v skladu.

Za znižanje proizvodnih stroškov skrbijo tudi v tem obratu.

Leopold Čič se je oglasil v zvezi z naročniki za »Delavsko enotnost«. Skupno je na list naročenih 301 sodelavcev, kar je vsekakor premalo. Predlaga, da naj bi se delalo na tem, da se pridobi več naročnikov za ta delavski list.

Predlaga bodočemu odboru, da izvoli

komisijo, ki bi se bavila tudi z dopisovanjem za »Delavsko enotnost«. Iz vseh drugih krajev se še zaslеди kaj v Delavski enotnosti, iz našega koroškega kota pa le malo.

Predstavniki Železarne Jesenice je v imenu kolektiva pozdravil konferenco in ji želel uspešno delo.

K razpravi se je oglasil tudi predsednik Okrajnega sindikalnega sveta Ivo Janžekovič, ki je obravnaval probleme gospodarstva, na račun katerega je danih mnogo kritičnih pripomb. Spoprijazniti se moramo s sistemom gospodarstva. Vse možnosti, ki jih daje ta sistem je treba temeljito izkoristiti. Spremembe, do katerih je prišlo, niso dale zadovoljivih rezultatov. V letošnjem letu je situacija izredno težka, gre za vprašanje večjega izvoza.

Pri ustvarjanju dohodka v podjetju je zajeti čim širši krog ljudi. Važno je to, da se odločitve ne odvijajo samo na samem vrhu, ampak po ODS.

Vzgoja ljudi je v obratu in na delovnem mestu najlažja. V okviru manjših EE se je boriti proti nepravilnostim. Vse stvari je na vrhu nemogoče reševati. Z vrha se lahko delo samo usmerja. V smislu navedb v diskusiji želi v imenu Okrajnega sindikalnega sveta še več uspehov.

Predsednik delovnega predsedstva obvesti delegate, da je prišlo telefonsko sporočilo iz Ljubljane, da se delegat republiškega odbora, ki je bil določen za našo konferenco, iste zaradi snežnega meteža ne more udeležiti.

K razpravi se je oglasil tudi Rudolf Gerdej iz valjarne v zvezi z nizkimi osebnimi dohodki zaposlenih v valjarni ter navedel tudi vzroke.

Ingote, ki jih prejemajo iz topilnice in za katere že pri litju ugotovijo, da bodo izmeček, naj bi takoj odstranili. Z odstranitvijo tega bi imel obrat valjarne več in tudi celo podjetje.

Res je, da se v tej stari ropotarnici ne da več dosti kaj narediti, drži pa, da se ene izmene bolj zalagajo kot druge. Za tako težko fizično delo so sedanji osebni dohodki delavcev valjarne zares prenizki.

K nadaljnji razpravi se je prijavil direktor železarne Gregor Klančnik in dejal, da je vsebina podanega poročila tako bogata, da ni dosti dopolnjevati, temveč je treba pristopiti k delu in zamisli prenesti v življenje. V poročilu in v dosedanji razpravi so jasno nakazane perspektivne naloge. Iz vsega storjenega kljub pomanjkljivostim, ki so nas spremljale, nastaja pri nas tip socialističnega podjetja. Želel bi dopolniti razpravo po vprašanju delitve dohodka na EE in izreden dohodek, ki ga moramo odvajati. Ker so naša osnovna sredstva odstotno nižje ocenjena kot je njihova stvarna vrednost, dosegamo izreden visok čisti dohodek, od katerega pa moramo 25 % plačevati kot izreden dohodek. Da je tako, je krivda v tem, da so osnovna sredstva,

ki so nabavljena od drugod ali iz inozemstva vračunana s polno vrednostjo, dočim tista, ki smo jih sami dogradili z našim investicijskim vzdrževanjem, sploh niso ocenjena, zaradi tega je tudi že izšel predpis, da se vsa osnovna sredstva ponovno ocenijo in je tudi pri nas že imenovana komisija, ki na tem dela.

Kljub vsemu temu pa moramo priznati, da je nov gospodarski sistem v lanskem letu tudi nam prinesel koristi.

Tekom lanskega leta smo razdelili naše podjetje na EE, prenesli smo na iste gotove sklade.

Letos bodo EE prvič sodelovale z lastnimi sredstvi v investicijski izgradnji, odločale pa tudi o celotnem investicijskem planu. EE so skupno dosegle presežek čistega dohodka v višini 902 milijona dinarjev, s katerimi bodo več ali manj tudi razpolagale.

Predlog investicij za 1962 leto znaša za železarno in družbeni standard 3.897.368 dinarjev, od tega predvidevamo 1.975.000 din lastnega vlaganja, ostalo pa preko posojil oziroma splošnega investicijskega fonda. Nimamo še odobrenih vseh kreditov, vendar upamo, da se bo tudi to kmalu uredilo.

Nadalje poudarja, da bi morali ODS vse predloge, ki se dajo v razpravo, tudi obravnavati. Dogaja se, da se ti premalo obravnavajo oziroma se bolj obravnavajo dohodki, predvsem osebni. Nadalje poudarja, da s formiranjem EE in obračuni po EE še nismo naredili vsega, predvsem ne po obračunih, kajti tu nam primanjkuje kadra, ki bi se ukvarjal samo s tem, tako da se moramo včasih posluževati delitve raznih stroškov tako, da jih razdelimo na EE. Vpeljati moramo moderni način knjiženja, da bomo lahko hitreje prišli do končnih rezultatov. Mnenja sem, da bi za rešitev tega problema angažirali strokovnjake od zunaj, predvsem društvo ekonomistov oziroma posamezne člane tega društva iz Maribora in upamo, da bomo z njihovo pomočjo tekom letošnjega leta vprašanje knjigovodstva po EE tudi uredili.

Vprašanje izvoza v poročilu ni bilo tako poudarjeno, kot doseženo, saj smo lansko leto dosegli 5-krat večji izvoz kot leta 1960, kar je prvič, da smo pri železarni Ravne dosegli večji izvoz kot uvoz, ne smemo pa se s tem zadovoljiti, temveč vložiti vse sile, da tega še povečamo, zavedajoč se, da vršimo ogromno investicijsko izgradnjo in da gros opreme uvažamo iz inozemstva, da potrebujemo zato devize. V okviru EE in celega podjetja moramo iskati najbolj stimulativne metode, da izvoz čimbolj povečamo, da se držimo terminov, predvsem pa, da izboljšujemo kvaliteto.

Na kraju direktor poudarja, da letošnji plan, ki predvideva skupno 15 milijard dohodkov, ni lahek, izvršitev v prvih mesecih pa sploh ni zadovoljiva in bo nujno, da se vložijo vse sile, da se v sledečih mesecih, kar se sicer že v mesecu marcu opaža, plan izpolni.

Sindikalni organizaciji je želel v bodoče čim več uspeha, kajti od dobrega dela sindikalne organizacije je odvisen tudi uspeh podjetja.

Potem je bil soglasno sprejet proračun sindikalne organizacije za leto 1962.

**LEP ODNOS NI LE OSEBNA ČEDNOST, TEMVEČ
PREDVSEM NEPOGREŠLJIVA NUJNOST
V SKUPNOSTI**

V razpravi se je v imenu žen, zaposlenih v železarni Ravne, oglasila Sonja OŠLAK, ki se je dotaknila vprašanj nizkih plač knjigovodskega kadra po obratih ter nizkih osebnih dohodkih žensk. Nakazala je tudi premalo povezavo med knjigovodstvom po obratih in centralnem knjigovodstvu.

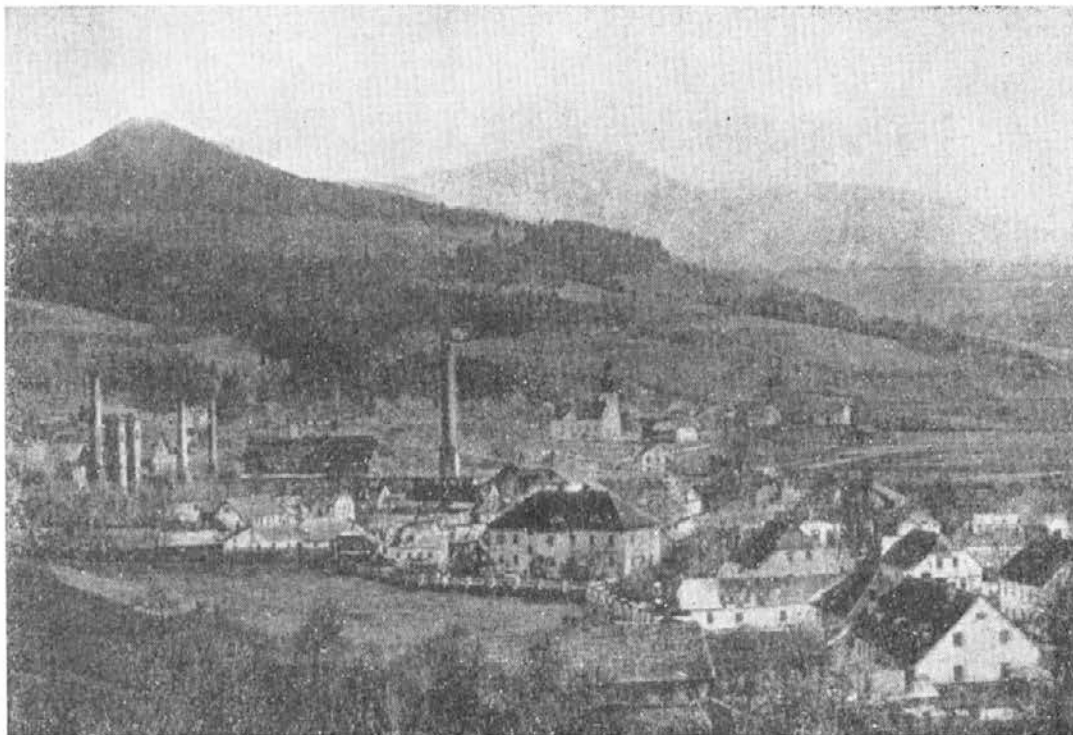
S tem je bila razprava zaključena ter je sledilo poročilo nadzornega odbora:

Politična in delovna orientacija sindikata v železarni Ravne je v preteklem letu slonela na temelju splošne politične in akcijske aktivnosti naših sindikatov. V splošni dejavnosti tovarniškega odbora ni bilo opaziti pačenja ali iskrivljanja politično-delovne smeri sindikatov, ni bilo opaziti odmika odbora od številnih problemov, ki nam jih vsiljuje dinamika družbeno ekonomskega razvoja in vsakdanje življenje.

Vsebinska, obseg, pestrost in aktualnost problemov, ki jih je v preteklem letu reševal tovarniški odbor, pričajo, da le-ta ni bil pasivni opazovalec delovnih in življenjskih procesov v kolektivu, temveč aktivni činitelj in politični regulator teh procesov. Razveseljivo je, da so v akcijskem načrtu odbora sindikata zavzemali problem nadaljnjega razvijanja ekonomskih enot, razvijanja delavskega samoupravljanja skozi obratne delavske svete, težnje k demokratizaciji družbenih odnosov v podjetju, reorganizacija sindikata in podobno; vse to govori, da se je tovarniški odbor loteval temeljnih problemov, ki zadevajo kolektiv. Razumljivo je, da danes še ni vse tako kot bi želeli, razumeti pa moramo, da takšna problematika ni takoj rešljiva, temveč terja daljšo časovno obdobje, saj dialektično gledano — delovni in življenjski procesi nimajo končnih rešitev. Mnenja smo, da je splošna dejavnost sindikata pravilno zastavljena, četudi smo na nekaterih področjih na začetku ali pol poti. Smatramo, da zadošča, če rečemo, da je začeto treba nadaljevati, obstoječe izpopolnjevati in razvijati ter za posamezne probleme iskati take rešitve, ki bodo slonele na načelih socialističnih odnosov in morale.

Kar zadeva denarno poslovanje sindikata, je nadzorni odbor mnenja, da so se sredstva zbrana od članarine in dotacije podjetja razumno trošile. O izdatkih je vselej odločal tovarniški odbor, ne pa posamezni člani odbora, razen v izjemnih in nujnih primerih, to pa samo za nižje vsote, kar pa je bilo vselej dano v odobritvi odboru. Članarina se zbira po obstoječi razredni lestvici, centralno za vse člane. Razdeljevanje znamke pa so opravljali poverjeniki oziroma podružnice, kar pa povsod ni potekalo najboljšo.

Blagajniški dnevnik je vodil Viktor Kastelic vestno in točno. Vsi dohodki, kakor tudi izdatki so dokumentirani s prilogami, ki se ujemajo s knjižbami blagajniškega dnevnika. Tudi poročilo o predvidenih in doseženih dohodkih in izdatkih se ujema s knjižbami blagajniškega dnevnika. K letnemu saldu oziroma presežku, ki znaša po poročilu 2.265.919 dinarjev, je prišteti še 941.661 din, ki jih je pred leti sindikalna organizacija podjetja odstopila blagajni vzajemne pomoči kot začetna obratna sredstva. Teh 941.661 din

Se ene Prevalje iz železarskih časov — plavži ob kolodvoru. Slikano pred več kot sedemdesetimi leti, original v barvi

je treba smatrati kot rezervna sredstva tovarniškega odbora.

Del članarine v skupni višini 65 % se je redno in pravočasno odvajal višjim sindikalnim organom po predpisanih kvotah. Denarnih sporov v preteklem letu ni bilo. Računi so se pravočasno poravnali, tako da ob zaključku leta tovarniški odbor nima nobenih dolgov niti terjatev.

Pregled blagajniškega poslovanja sindikalnih podružnic v kolektivu daje naslednjo sliko:

Začeni z avgustom preteklega leta so podružnice po sklepu tovarniškega odbora sindikata obdržale 15 % od zbrane članarine za svoje potrebe. Z letom 1962 pa bodo obdržale 20 % članarine. Iz te članarine pa morajo kriti izdatke za podpore članom, športno, kulturno, prosvetno udejstvovanje in podobno. Kar zadeva trošenje sredstev, ni opaziti nepravilnosti, saj o vseh izdatkih odločajo upravni odbori podružnic.

Na področju blagajniškega poslovanja podružnic je neurejena samo knjižno-administrativna stran ter vprašanje hranilnih knjig podružnic. Blagajniki vsak po svoje vodijo evidenco o dohodkih in izdatkih. Eni le te evidentirajo v navadnih zvezkih, drugi v stenogramskih blokih, tretji pri novo formiranih podružnicah pa nimajo ničesar. Prav tako denarna sredstva hranijo blagajniki vsak po svoje: doma, v pisarniški mizici ali po žepih.

Dejanska situacija je takšna. Taka pa je zaradi tega, ker smo ravno v procesu formiranja podružnic in v času urejanja tega stanja.

V zvezi s to problematiko mora novoizvoljeni tovarniški odbor čimprej izvršiti naslednje:

1. uvesti enotno evidenco sredstev po podružnicah,
2. rešiti vprašanje hranilnih knjig ali žiro računa,
3. izvesti seminarje z blagajniki, kakor tudi z ostalimi odborniki podružnic, na

katerih naj le-ti dobijo osnovne smernice in napotke o delu.

Poslovanje blagajne vzajemne pomoči

Le ta obstaja pri tovarniškem odboru sindikata že vrsto let, ima svoj upravni odbor in nadzorni odbor. Knjigovodsko-blagajniške posle vodi honorarno uslužbenka sindikata. Pri kontroli poslovanja smo ugotovili, da je v primerjavi z letom 1960 — leta 1961 narastlo takó število članov, kakor tudi denarni promet, ki znaša nad 13 milijonov dinarjev. Prav tako smo ugotovili, da nadzorni odbor blagajne vzajemne pomoči ni vršil redne mesečne kontrole poslovanja blagajne, pač pa je le-to kontroliral tik pred občnim zborom, kar spričo precejšnjega prometa in obsežnega materiala, ni mogel detaljno in natančno kontrolirati. Nadzorni odbor blagajne vzajemne pomoči mora zato točno prekontrolirati celotno poslovanje blagajne v letu 1961 in o tem dostaviti pismeno poročilo novo izvoljenemu tovarniškemu odboru sindikata.

V tekočem letu pa naj nadzorni odbor pregleduje poslovanje redno mesečno, s čimer mu bo olajšana tudi končna letna kontrola.

Administrativno poslovanje tovarniškega odbora je pravilno organizirano. Pri kontroli smo ugotovili natančnost in red.

Prošnje in pritožbe članov sindikata je tovarniški odbor reševal sproti na svojih sejah. Vse osebne prošnje in dve pritožbi so v večini primerov ugodno rešene, tako da nerešenih osebnih prošenj ali pritožb ni.

Iz prikazane situacije z ozirom na celotno dejavnost bi ob zaključku lahko povzeli naslednje:

Tovarniški odbor je v glavnem uspešno reševal probleme, ki se jih je loteval. Četudi so se čutile določene pomanjkljivosti, je vendarle v delu odbora opaziti toliko pozitivnih rezultatov, da so pomanjkljivosti malenkostne v primerjavi

z izvršenim in začetnim delom. Menimo, da je bilo s strani večine odbornikov veliko vloženega truda in prizadevanja, zato tudi predlagamo, da dosedanji in novoizvoljeni odbor na svoji prvi seji najbolj aktivnim odbornikom izrazi priznanje v obliki zahval in nagrad, kakor pač dopuščajo možnosti.

Predlagamo, da se dosedanjemu odboru dá razrešnica.

Na predlog nadzornega odbora o razrešnici staremu odboru je predsednik delovnega predsedstva dal predlog na glasovanje, katerega so delegati z dvigom rok potrdili in takó dali razrešnico staremu odboru.

Novi odbor

Sledile so volitve. V novi tovarniški odbor sindikata so bili izvoljeni naslednji sodelavci (razvrstitev po abc-redu):

1. Arl Anica, Dom železarjev
2. Gerdej Rudolf, valjarna
3. Geršak inž. Jože, konstrukcijski biro
4. Grenko Vinko, valjarna
5. Hafner Oto, topilnica
6. Janežič Alojz, termoeenergetski obrat
7. Kaker Albin, OTK
8. Kastelic Viktor, prodajna služba
9. Kohlenbrand, analitska
10. Košak Franc, topilnica
11. Kešprež Franc, mehanična

12. Kolar Franc, topilnica
13. Kuzma Ivan, metal. industr. šola
14. Leš Oto, elektro-obrat
15. Levlar Franc, čistilnica
16. Letonja inž. Anton, OTK
17. Novak Anica, jedrarna
18. Novak Stane, vzmetarna
19. Mlinar Franc, topilnica
20. Močnik Ivan, promet
21. Ošlak Miha, kovačnica
22. Pepevnik Ivan, mehanična
23. Širnik Tone, čistilnica
24. Šmon Pavel, gradbeni remont
25. Trbižan Jože, strojni remont
26. Virant Ivan, mehanična
27. Žnidar Janez, livarna

Nadzorni odbor:

1. Hrastnik Franc, mehanična
2. Plohl Andrej, livarna
3. Radivojevič Božo, metal. ind. šola

Nato so izvolili še delegate za občinsko sindikalno konferenco, nakar je bil uspel občni zbor zaključen. Vsi prisotni so odnesli vtis odlične priprave in vsebine ter vsestranske aktivnosti in skrbstva sindikalnega predstavništva naše železarske skupnosti.

Medtem se je odbor tudi že interno formiral po funkcijah. Za predsednika je bil izvoljen naprej Miha Ošlak, kakor tudi Ivo Kohlenbrand za tajnika oziroma Viktor Kastelic za blagajnika. Ustanovljenih je bilo tudi več komisij.

Račnik, Peter Jamer, Adolf Šipek, Drago Anderlič, Ivan Lajoja.

OBRATNI DELAVSKI SVET KALILNICE

Franc Turjak, Alojz Lasnik, Avgust Marin, Romana Medved, Blaž Oblak, Franc Jablanšek, Franc Mravljak, Mirko Marin, Ivan Mesarec.

OBRATNI DELAVSKI SVET MEHANIČNE DELAVNICE

Štefan Kokalj, Marica Oman, Franc Pori, Jože Tevž, Mirko Čegovnik, Franc Kešprež, Ivan Strmčnik, Alojz Škalič, Simon Šiftar, Franc Mežnar, Jože Kotnik, Andrej Novak, Ivan Berložnik, Jože Močivnik, Ivan Zorman, Ivo Mlakar, Justin Medved, Tončka Belovič, Franc Pudgar, Boris Fabjan, Jože Gerold, Rudi Leskovec, Jože Trokša, Julijan Seidl, Maks Mikl, Ivan Mihelič, Matija Perko.

OBRATNI DELAVSKI SVET VZMETARNE

Stanko Novak, Franc Pepevnik, Franc Sečnjak, Jože Kret, Drago Franc, Marija Volmajer, Leopold Čič, Olga Podojsteršek, Maks Krajnc.

OBRATNI DELAVSKI SVET ENERGETSKEGA ODDELKA

Anton Krajnc, Ivan Plešej, Anton Karner, Rajko Masilo, Franc Rednjak, Marjan Žerdoner, Jože Koprivnik, Franc Krajnc, Jože Trunk.

OBRATNI DELAVSKI SVET STROJNEGA REMONTA

Ivan Jakob, Maks Sekol, Ferdo Gnamuš, Ferdo Jevšek, Alojz Klančnik, Franjo Haramija, Jože Kert, Jože Cesnik, Alojz Jehart, Pavel Šimenc, Ivan Štruel.

OBRATNI DELAVSKI SVET ELEKTRO REMONTA

Ivan Vocovnik, Mirko Lečnik, Pavel Cesar, Jože Vauh, Franjo Krivec, Oto Leš, Jože Haber, Franc Keček, Jože Konič.

OBRATNI DELAVSKI SVET GRADBENEGA REMONTA

Pavel Šmon, Anton Gašper, Henrik Lasnik, Alojz Večko, Alojz Šuler, Franc Gostenčnik, Stanko Haber, Boris Kešelj, Vinko Krajnc, Valter Krajger, Anton Kovač.

OBRATNI DELAVSKI SVET PROMETNEGA ODDELKA

Jakob Steharnik, Aleš Ranc, Valentin Mikeln, Alojz Antolič,

NOVI PARLAMENT PODJETJA

(Nadaljevanje s strani 2)

Iz oddelkov uprave:

Jakob Konič
Peter Mihelač
Ela Štiigl
Ivan Strmčnik
Ivo Kohlenbrand
Vlado Vališer

Iz »Doma železarjev«:

Anica Arl

Za predsednika delavskega sveta podjetja je bil na prvem rednem zasedanju izvoljen Dušan Stropnik iz sklopa toplo predelovalnih obratov.

Istočasno so bili v obratne delavske svete izvoljeni naslednji sodelavci (razpored po številu prejetih glasov), in sicer:

OBRATNI DELAVSKI SVET TOPILNICE

Rudolf Dornik, Jože Močivnik, Maks Adam, Avgust Balant, Gregor Makan, Edo Vogrin, Mirko Rožen, Vinko Ban, Franc Kvasnik, Franc Lečnik, Ivan Vocovnik, Alojz Celec, Ludvik Bavče II., Drago Štelcer, Andjelko Krautberger, Jože Kac in Ivan Recek.

OBRATNI DELAVSKI SVET LIVARNE

Ivan Kos, Ivan Štruel, Miran Krivograd, Teodor Mačič, Janez

Plohl, Franc Tušek, Alojz Kotnik, Rudolf Kamnik, Albin Čreslovnik, Ivan Breg, Zdravko Mežnar, Jože Paradiž, Ivan Plavovnik, Anton Širnik, Alojz Koren, Ivan Fedler, Alojz Cifer, Roman Paradiž, Anton Metulj, Anica Novak, Karel Krajger, Janez Zaletelj, Janez Žnidar, Jože Kren, Ivan Piko, Ivan Paternes, Vlado Presečnik.

OBRATNI DELAVSKI SVET VALJARNE

Mirko Dretnik, Franc Kamnik, Franc Apšner, Jože Ranc, Ivan Čekon, Milan Centrih, Ivan Mravljak, Franc Brieman, Karel Gostenčnik, Pavel Svetina, Simon Plimen, Franc Ratej, Jože Rek, Kristijan Krebs, Ivan Štosir, Kristijan Rus, Alojz Račnik, Anton Gostenčnik, Avgust Veronič.

OBRATNI DELAVSKI SVET KOVACNICE

Jože Čeh, Viktor Slemnik, Franc Boh, Ivan Predikaka, Dušan Stropnik, Ivan Kac, Slavko Šumah, Anton Jeromelj, Viktor Juvan, Karel Zavolovšek, Mirko Glavica, Stanko Majerič, Leopold Planinc, Janko Kočnik, Vinko

Pavel Buhvald, Franc Ferlin, Alojz Nedok, Klemen Pečnik, Srečko Kramberger, Roman Stogart, Anton Ogrin.

OBRATNI DELAVSKI SVET OTK

Jože inž. Rodič, Eva inž. Perman,
Anton inž. Letonja, Erih Sirk, Ma-
rija inž. Cvitanič, Jože Gradiš-
nik, Franc Kamnik, Jože Kordež,
Albin Kaker, Ela Tušek, Stanko
Potočnik, Peter Prikeržnik,
Stanka Medl.

**OBRATNI DELAVSKI SVET
UPRAVE**

Betka Sumer, Leon Juh, Franc Zabel, Peter Mihelač, Franc Golob, Avgust Razgoršek, Ferdo inž. Medl, Franc Boštjan, Avgust Erjavec, Ivo Kohlenbrand, Vida Godec, Rozka Blatnik, Hubert Vetter, Jože Delalut, Anica Kričej, Anton Maklin, Ela Štigl, Peter Krivograd, Janez Strah, Franc Gornik, Blaž Mak.

OBRATNI DELAVSKI SVET »DOMA ŽELEZARIJE«

Angela Močnik, Anica Arl, Zofka Skalič, Tončka Kočnik, Stefka Krivograd, Justa Lipovšek, Cvetka Brence, Viktorija Karner, Hilda Razdevšek.

—O—

Na prvem rednem zasedanju novega delavskega sveta podjetja je bil izvoljen tudi **novi upravni odbor**, katerega člani so:

Cesnik Jože, strojni remont
Gašper Tone, gradbeni remont
Igerc Ferdo, topilnica
Medved Justin, mehanična
Radušnik Tone, valjarna
Rodič inž. Tone, OTK
Strmčnik Slavko, mehanična
Tušek Milan, livarna

Za predsednika upravnega odbora je bil na naslednji seji izvoljen Slavko Strmčnik.

V stalne komisije pri delavskem svetu podjetja so bili izvoljeni naslednji sodelavci:

Komisija za sprejem in odpovedanje delovnih razmerij

Jože Homan, personalni
Jože Kotnik, topilnica
Miran Krivograd, livarna
Franc Pudgar, mehanična
Erih Sirk, OTK

Disciplinska komisija

Jože Grzina, livarna
Jakob Konič, špedicija
Franc Šisernik, mehanična

Komisija za nabavo, prevzem in izločitev osnovni sredstev

Engelbert Gostenčnik, uprava
Alojz Horjak, kapitalna izgradnja
Franjo inž. Mahorič, uprava

Dušan Stropnik — novi predsednik delavskega sveta

Ernest Mezner, osnovna sredstva
Vasilij Tersegla v, uprava

Komisija za osebne dohodke in vzklajevanje med EE

Jože Homan, personalni
Franc Mlakar, strojni remont
Sonja Ošlak, TPO
Alfonz Pavšer, el-obrat
Miran inž. Pipan, topilnica
Mirko Pristolič, livarna
Slavko Strmčnik, livarna
Franc Tušek, livarna
Janez Strah, analitski — po sl. potr.

Komisija za skrb za delavce

Marija inž. Cvitanič, OTK
Oto Hafner, topilnica
Rajko Jelenko, mehanična
Fanika Korošec, soc. oddelek
Anton Metulj, livarna

Stanovanjska komisija

Avgust Balant, topilnica
 Drago Dubrovski, mehanična
 Ivan Erjavec, vmetarna
 Vili Frajzman, jeklarna
 Alojz Golobranc, mehanična
 Franc Levar, komunalni
 Koloman Vrečič, kovačnica

Komisija za nadzor gradbene dejavnosti

Boris Florjančič, jeklarna
Franc Gašper, gradbeni
Janez Gorjanc, promet

Komisija za vzgojo kadrov

Delalut Jože, uprava
Golob Franc, uprava
Kogelnik Roman, izobražev. center
Ošlak Miha, kovačnica
Zunko Ivan, topilnica

Komisija za ugotavljanje materialne škode

Cesnik Jože, strojni remont
Čibron Vinko, konstrukcijski
Horjak Jože, jeklarna

Komisija za delovno varstvo

Gerdej Rudolf, valjarna
Igere Ferdo, topilnica
Lesjak Herman, livarna
Razgoršek Avgust, DV
Vališer Vlado, gasilci-reševalci

Komisija za gospodarjenje v podjetju

Blažič Marjan, TPO
Gostenčnik Engelbert, uprava
Kohlenbrand, uprava
Rodič inž. Jože, OTK
Zupan Ivan, mehanična

Komisija za požarno varnost

G a š p e r Tone, gradbeni
H o r j a k Jože, jeklarna
L a h Jože, kovačnica

Komisija za prošnje in pritožbe

Breznikar Alojz, uprava
Delalut Jože, uprava
Radušnik Tone, valjarna

Komisija za racionalizaciju

Borštner inž. Jože, OTK
Geršak inž. Jože, konstrukcijski
Terseglav Vasilij, uprava
Tušek Milan, livarna
Vidmar Lojze, mehanična

Komisija za čuvanje družbenega premoženja

Cesar Pavel, el.-obrät
Fale Franc, uprava
Konečnik Alojz, livarna
Medved Justin, mehanična

Poleg navedenih komisij podjetja so bile formirane še komisije po obratnih delavskih svetih, in sicer za kadre, za požarno varnost in za osebne dohodke.

Dopisnik lista »VEČER«, ki označuje svoje prispevke z »dm«, včasih zelo zanimivo poroča o dogajanjih na Ravnah in v okoliških krajih. Narobe pa je, ko kar naprej piše v Prevaljah oziroma celo v Prevalju. To morate popraviti in glede poimenovanj krajev zmerom z domačini govoriti — torej na Prevaljah itd.

Poročilo upravnega odbora novoizvoljenemu delavskemu svetu

POROČILO VSEM SODELAVCEM

Na prvem zasedanju novega delavskega sveta je stari upravni odbor poročal o poslovanju v pretekli dobi ter prikazal probleme in zadolžitve za naprej. To poročilo je tako pomembno, polno in vsestransko, da ga v naslednjem v celoti objavljamo kot interes slehernega sodelavca naše delovne skupnosti.

Delavski svet, ki mu je potekla mandatna doba, je prevzel upravljanje železarne po izvolitvi 20. maja 1960. Svojo funkcijo je opravljal v dobi prve desete obletnice ustanovitve delavske samouprave v našem gospodarstvu. Obsežen je bil plod 10-letnega dela sproščenejšie iniciative s podjetjem. Prva desetletnica je dala 4-kratno povečanje proizvodnje surovega jekla, 5-krat večjo realizacijo, ki se je na enega sodelavca povečala za 3-krat. Skoraj tisoč novih delavcev pa je v tem času dobilo zaposlitev in kruh v naši tovarni. Sama ta dejstva nam kažejo veličino tega desetletja, še bolj pa se to izraža v novih objektih, ki kažejo rast tovarniških naprav in celotnega kraja.

V svojem 2-letnem delovanju je delavski svet, ki je štel 73 članov, imel 22 zasedanj ter se je s tem od prvega zgodovinskega zasedanja delavskega sveta v naši železarni število vseh zasedanj dvignilo na 152. Delavski svet je na svojih zasedanjih po predhodni razdelitvi materiala in dokumentacije obravnaval in reševal problematiko poslovanja ter dajal smer razvoja celotnega podjetja. Vodil je politiko proizvodnje na podlagi tržnih analiz, v obliki letnih planov predpisoval obseg, kvaliteto in program proizvodnje, razdeljeval plove poslovanja ter v smislu dobrega gospodarja skrbel za skladnost izpopolnjevanja proizvodnih naprav, objektov družbene ravni ter širitve splošne potrošnje. Za leto 1961 in 1962 je izdal poslovni plan, ki zajema vse elemente poslovanja od predvidene proizvodnje, izražene v tonaži ter vrednosti do predvidenih poslovnih stroškov, dohodka ter čistega dohodka; v odvisnosti od predvidene rasti proizvodnje pripadajočega osebnega dohodka ter končno celotne investicijske izgradnje. S svojimi periodičnimi analizami je zasledoval izvrševanje poslovnega plana z vsemi svojimi elementi ter zavzemal sklepe za boljše izvrševanje proizvodnje v sledečih obdobjih. Z izdajo in izpopolnjevanjem pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov in delitvi čistega dohodka je skrbel za prilagajevanje deleža osebnega dohodka v odvisnosti od vloženega dela, s pomočjo sindikalne organizacije pa za daljnjo decentralizacijo delavske samouprave. Posebno skrb je posvečal zdravstveno tehničnemu varstvu dela.

Pokazalo se je, da vpliv direktnega proizvajalca na upravljanje obratov preko delavskega sveta podjetja še ni bil zadosti občuten, zato so maja leta 1960 po izvolitvi prvič nastali tudi že trije obratni delavski sveti: za sklop jeklarne, toplo-predelovalnih obratov in mehanske obdelovalnice. Leta 1961 je

proces decentralizacije šel dalje; dobili smo že 8 delavskih svetov proizvodnih obratov in predračunsko ekonomsko enoto, ki je zajemala celotno dodatno dejavnost podjetja. Letos pa so dobile že vse po tehnološkem postopku zaključene delovne skupnosti svoje organe delavske samouprave — obratne delavske svete, ki jih imamo sedaj v tovarni 14, z upoštevanjem Doma železarjev pa 15.

Od upostavitve delavske samouprave je bilo 497 naših sodelavcev vključenih v eno ali večletno delo v delavskem svetu podjetja in s tem absolviralo najboljše šolo. Pri tem pa niso všteti člani obratnih delavskih svetov, v katerih je bilo dodatno 113 naših sodelavcev ter vrste tistih, ki so dali svoj prispevek za boljše gospodarjenje s svojim delom v raznih komisijah delavskega sveta podjetja in obratnih delavskih svetov.

V zadnji mandatni dobi je delavski svet za lažje izvrševanje svojih nalog imel devet komisij. Komisija za sklepanje in odpovedanje delovnih razmerij je skrbela za tehnološkemu postopku kvalifikacijsko odgovarjajočo rast kolektiva. Disciplinska komisija je preganjala prekrške ter s tem skrbela za večjo disciplino v tehnološkem postopku. Komisija za poslovni sklad je dajala predloge in pripombe za nabavo in izločanje osnovnih sredstev. Ker je področje delitve osebnega dohodka posebno obsežno in zahtevno, je komisija, ki je obravnavala ta problem, bila najbolj zavzeta, saj je obravnavala celotno problematiko delitve osebnega dohodka. Komisija za skrb za delavce je imela nalogo zasledovanja zdravstvenega stanja sodelavcev, pravilne zaposlitve invalidov, žena in mladine ter drugih socialnih problemov sodelavcev. Stanovanjska komisija je imela zaradi neresene stanovanjske stiske neprijetno nalogo razdeljevanja novih in obstoječih stanovanj. Komisija za nadzor gradbene dejavnosti je zasledovala obsežno gradbeno dejavnost ter odkrivala hibe, ki so pri tem nastajale. Komisija za prošnje in pritožbe je imela nalogo obravnavo raznih prošenj in pritožb ter izdajo predlogov za njihovo rešitev. Posebna komisija za poglobitev delavske samouprave pa je skrbela za izdelavo predlogov predpisov, pravilnikov in resolucij za prenos vpliva gospodarjenja in celotnega poslovanja podjetja na direktnega proizvajalca.

Že iz teh nekaj kratkih podatkov se vidi, da je delavska samouprava v naši železarni predvsem v zadnjih dveh letih dobila novo obsežnejšo in tudi kvalitetnejšo vsebino. Proizvajalec je že dobil možnost direktnega posega v gospodar-

nost svojega delovnega področja, potrebno pa ga bo oborožiti s primernimi prikazi, da bi bolj spoznal gibanje poslovnih stroškov ter dobil v roke orodje, ki mu je potrebno za izboljšanje poslovanja svoje delovne enote in s tem celotnega podjetja.

V obdobju zadnjih dveh let je bilo doseženo znatno povečanje obsega našega poslovanja. Napram 1959. letu smo z doseženo skupno proizvodnjo 121.670 t leta 1961 napredovali za 11,3 %, v robni proizvodnji pa je ta napredek še večji. Lansko leto smo je dosegli 33.395 t, kar je napredek napram 1959. letu za 22,6 %. V realizaciji, to je v prodaji naših artiklov, ki je bila dosežena 12.966 milij. din, pa je napredek celo za 22,4 %. Posebno uspešni smo bili v našem podjetju v zadnjem letu pretečenega 5-letnega plana gospodarskega razvoja 1960. letu. V tem letu je bil dosežen največji skok porasta obsega proizvodnje. V realizaciji smo porastli za celih 24 %. Leta 1961 niso bili doseženi taki skoki v rasti naše proizvodnje. To leto, ki je prvo leto novega 5-letnega plana gospodarskega razvoja, je bil vpeljan izpopolnjen gospodarski sistem, ki kvalitetno spreminja odnose v našem gospodarstvu. Ukinjeni so bili ostanki distribucije razdelitve proizvedenega blaga ter so v polni meri pričeli delovati tržni odnosi. Družbene dajatve so se pričele odmerjati od obsega poslovnih skladov, nastala je večja medsebojna konkurenca domačih pa tudi inozemskih dobaviteljev ter je s tem stopila v ospredje ekonomičnost proizvodnje. Te spremembe, ki morajo končno znatno povečati iniciativo delovnih kolektivov in proizvajalcev, še niso mogle v prvem letu svojega nastanka dati vseh svojih plodov. Vsi delovni kolektivi so se znašli v novih okoliščinah, ki jih bo še treba ogledati, predvsem pa še prilagoditi, da bi v tekočem letu 5-letnega plana dali večje rezultate. To pa se je seveda tudi odrazilo v rasti našega celotnega gospodarstva, pa tudi v gibanju proizvodnje naše železarne. Dinamika ni bila več tako skokovita, nismo tudi ne dosegli predvidenega plana. Celotna industrija Jugoslavije je mesto predvidenih 12 dosegla le 7 odstotno povečanje, v naši železarni pa je realizacija bila napram letu 1960 povečana le za 3,2 %.

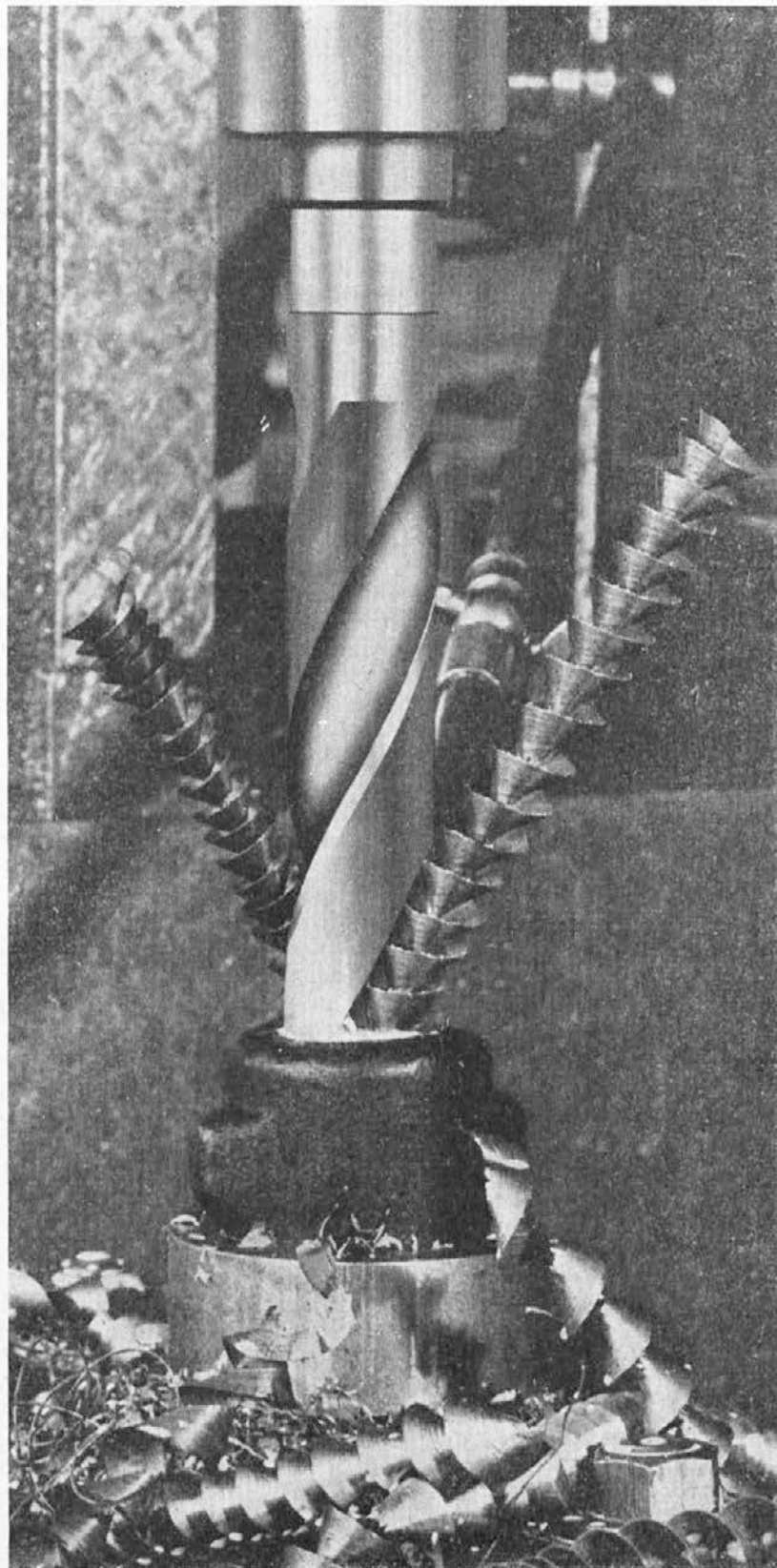
Več se bomo morali s tem poročilom zadržati predvsem na preteklem letu 1961. Skupne proizvodnje smo dosegli 121.670 ton, kar je 10 % več kot leta 1960. V blagovni proizvodnji, ki smo jo dosegli 33.394 t, smo napredovali za 14,8 %, pri doseženi realizaciji pa je bil napredek od 12.548 milij. din na 12.996 milij. dinarjev. Iz teh podatkov se torej vidi, da smo po tonaži napredovali bolj kot pa v doseženi realizaciji, in to zaradi tega, ker smo bili zaradi povečane zunanje konkurence ter izkoriščanja zaloga plemenitih jekel pri naših odjemalcih

primorani sprejemati naročila za navadna in manjvredna jekla. Realizacija je bila manjša tudi zaradi regulacije cen, ki je od junija meseca znižala cene plemenitim jeklom za 15 %. K navedenim težavam so se priključile še okvare na proizvodnih napravah, pri katerih je bil posebno občuten zastoj na SICE peči in poškodba na daljnovodu, zato tudi naša planirana proizvodnja ni bila v celoti ustvarjena. V skupni proizvodnji smo dosegli predvideni plan z 98 %, v realizaciji pa je bil zaostanek za celih 7 %. Zaradi regulacije cen ter zaradi pomanjkanja likvidiranih sredstev naših odjemalcev smo naleteli na težave predvsem pri plasiranju plemenitih jekel valjanih in kovanih fabrikatov ter na produkte mehanske obdelovalnice. Prodaja je postala težavna predvsem pri tistih sortimentih, ki ne morejo biti na zalogi in se jih da hitro dobiti pri proizvajalcih in posrednikih. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev so bila vsa podjetja primorana pristopiti k varčevanju, izkoriščanju obstoječih zalog, nabavljati pa le tisto, kar je bilo za proizvodnjo nujno potrebno. Jeklovarna, ki dela izključno le po individualnih naročilih, zato lansko leto ni občutila težave prehoda na izpopolnjen gospodarski sistem, zato tudi ni slučaj, da je ta obrat najboljši izvršil tudi predvideno letno proizvodnjo. Pri tem pa je treba poudariti tudi dejstvo, da je z obsežnim izvozom ta obrat dobil velika serijska naročila ter s tem tudi bistveno popravil produktivnost dela.

Odjemalci so postali tudi zahtevnejši do izpolnjevanja vseh pogodbenih obveznosti. Poleg roka je stopila na površje bolj kot v prejšnjih letih kvaliteta proizvodnje. To se vidi tudi iz podatka registriranega izmečka, ki je v skupni proizvodnji porasel za 20,5, v blagovni pa za 15,8 %. Zaradi ugleda podjetja pri naših odjemalcih smo bili primorani doslednejše ocenjevati kvaliteto naše proizvodnje doma ter zaradi tega izločiti večjo količino neodgovarjajočega proizvedenega blaga. V porastu izmečka pa ni izražena samo naša večja doslednost, temveč nam kaže ta tudi večjo nedoslednost pri izvrševanju proizvodnje, zato bo trajna ena od glavnih nalog skrb za kvalitetnejšo proizvodnjo.

Pravo prelomnico pa lahko smatramo v poslovanju našega podjetja v preteklem letu pri našem izvozu. Tega smo dosegli 1.281 milij. din od naše realizacije, kar je 10 % od celotnega poslovanja ali 4,5-krat več kot pa v predhodnem letu. Dočim v prejšnjih letih nismo bili zapaženi na inozemskih tržiščih, smo v nekaterih državah že postali pojem, s svojimi referencami pa lahko računamo, da se nam bo obseg še povečal. Odnos izvoza je sicer v prid klirinškemu področju, ki zavzema 90 %, 10 % pa zajema posle s konvertabilnimi valutami. Kljub temu smo lahko z rezultatom izvoza lanskega leta zadovoljni, zlasti še, ker je bil v celotnem jugoslovanskem gospodarstvu tudi na tem področju zabeležen določen zastoj.

Iz zaključnega računa za preteklo leto 1961 je razvidno, da je kljub temu, da v realizaciji nismo dosegli predvidenega

Prodor ravnega
brzoreznega orodja

obsega, čisti dohodek v precejšnjem porastu. Dohodek se je sicer napram letu 1960 zmanjšal, in to zaradi spremenjenih cen reprodukcijskega materiala, energije in transportnih stroškov. Nova delitev dohodka, ki v znatno večji meri upošteva fiksne datjave od poslovnega sklada, pa nam je dala ugodnejšo delitev dohodka in oblikovanje večjega čistega dohodka. Dohodek podjetja je znašal 5.199,3 milij. din. Po odvedbi družbenih dajatev federaciji in politično teritorialnim enotam znašajo sredstva, s katerimi podjetje iz poslovanja 1961 razpolaga, 3.384,5 milij. din. Delavski svet je ta sredstva razdelil na

osebne dohodke v višini 1.236 milij. din
rezervni sklad 81,5 milij. din

poslovni sklad 1.165 milij. din
sklad skupne porabe 402 milij. din

Razdelitev je torej: 51,2 % za osebne dohodke, 34,5 % za poslovni sklad, 11,8 % za sklad skupne porabe ter 2,4 % za rezervni sklad. Delavski svet je to razdelitev izvršil tako, da bi zagotovil postopno izvrševanje investicijskega programa izgradnje železarne in naselja. V razdelitvi je zasigurana skladnost izgradnje tovarniških objektov in objektov družbenega standarda, saj je ta približno v razmerju 75 : 25 in omogoča istočasno odgovarjajočo povečavo stanovanjskega sklada z rastjo kolektiva.

Leto 1961 lahko smatramo kot posebno uspešno prav na področju rekonstrukcij in povečave naše železarne. V

tem letu se niso samo začela dela na prvih predvidenih investicijskih delih; v tem letu so bile izdelane tudi obsežne študije in celoten investicijski program izgradnje naše železarne, ki v končni fazi predvideva proizvodnjo in predelavo 150.000 t surovega jekla letno. Investicijski program za to povečavo je bil odobren od posebne komisije za revizijo programov Zveznega izvršnega sveta, služil pa je tudi kot osnova našega zahtevka za dolgoročni kredit, ki naj bi ga dobili pri investicijski banki. Smer razdelitve našega čistega dohodka je bila torej že nakazana s sprejetim investicijskim programom lanskega leta.

Zaključni račun za leto 1961 pa prvič ugotavlja tudi čisti dohodek ekonomskih enot. Preteklo leto 1961 lahko smatramo kot leto bistvene izpolnitve organizacije našega podjetja.

Ekonomske enote so poleg oblikovanja osebnega dohodka v odvisnosti od doseženega poslovnega uspeha izražene v realizaciji in dohodku, oblikovale tudi svoj čisti dohodek. Ta je znašal 2.730 milij. din, kar je 81 % od celotnega čistega dohodka podjetja. S tem so ekonomske enote poleg pokrivanja osebnih dohodkov prvič prispevale tudi svoja sredstva za rekonstrukcijo podjetja, družbeni standard in za neinvesticijsko dejavnost. Vsi sodelovci so s tem že začeli dobivati občutek svojega vpliva na gospodarjenje podjetja ter pravice direktnega posega za plodno uporabo doseženih sredstev. V prihodnjem obdobju moramo ta občutek dalje gojiti in razvijati.

Delavski svet se je pri planiranju poslovanja za leto 1962 zavedal, da mora tudi naše podjetje slediti splošnemu hodu jugoslovanskega ljudstva za napredek gospodarstva. V poslovnem planu je že izražena naša težnja za čim večjo proizvodnjo, povečani izvoz ter končno na varčevanje in ekonomičnost tehnološkega postopka. Znano je, da je rast proizvodnje najbolj enostaven in najhitrejši viden pokazatelj tudi za gibanje poslovnih stroškov, saj z večjo in kvalitetnejšo proizvodnjo padajo fiksni stroški, ki so občuten element v poslovnih stroških. Za letošnje leto se predvideva 150.320 t skupne proizvodnje, kar je 23,5 % več od dosežene leta 1961. Blagovne proizvodnje bo po teh predpostavkah 40.291 ton ali 21 % več. Znatni porast pa je predviden tudi v realizaciji,

ki je logična posledica povečave proizvodnje. Ta naj bi se dvignila na 15 milijard din ali za blizu 15 %. Tako obsežno povečavo proizvodnje, ki je vsklajena z načeli in planirano materialno rastjo celotne jugoslovanske industrijske proizvodnje, bo možno doseči ob polnem izkoriščanju obstoječih kapacitet ter pravočasni izvršitvi investicijskih del na novih agregatih. Za posamezne obrate predvideva plan sledečo povečavo:

topilnica — proizvodnjo	
surovega jekla	za 24,5 % več
livarna	za 3,9 % več
valjarna	za 29,0 % več
kovačnica	za 20,0 % več
vzmetarna	za 1,0 % več
mehanska obdelovalnica	za 24,5 % več

Največji porast predvidene proizvodnje se predvideva v tistih obratih, ki bodo dobili nove proizvodne agregate. V topilnici 25 t obločno elektro peč, ki naj bi v II. polletju letošnjega leta že dajala svojo proizvodnjo; v kovačnici 1800 t stiskalnice, ki bo vključena v proizvodnjo že maja meseca ter z zgraditvijo srednje proge nove valjarne, ki naj bi pričela s proizvodnjo v zadnjem četrtletju letošnjega leta. Letošnji proizvodni plan je torej ozko vezan tudi na plan investicij.

Plan investicij kot sestavni del poslovnega plana za letošnje leto je dosedanj delavski svet sprejel na svojem zadnjem zasedanju. Ta predvideva dokončanje začetnih investicijskih del na tovarniških objektih ter začetek novih investicijskih del, ki naj bi se izvršila s pomočjo kreditov Investicijske banke. Za tovarniške objekte predvideva skupaj 3.417 milij. din, za objekte družbenega standarda pa 480 milij. din vlaganj v gradbene in druge objekte. Investicijska banka nam še ni zagotovila svojih sredstev v letošnjih investicijskih delih naše železarne, pa vendar se iz teh števil vidi, da je predvidena investicijska izgradnja za letošnje leto izredno obsežna, saj bo na objektih družbenega standarda, to je na stanovanjski izgradnji, 2-krat večja od lanskega leta, na tovarniških objektih pa plan predvideva 4-kratno povečanje obsega. Ker nam Investicijska banka še do sedaj ni odobrila svojega dolgoročnega posojila oziroma tranše za letošnje leto,

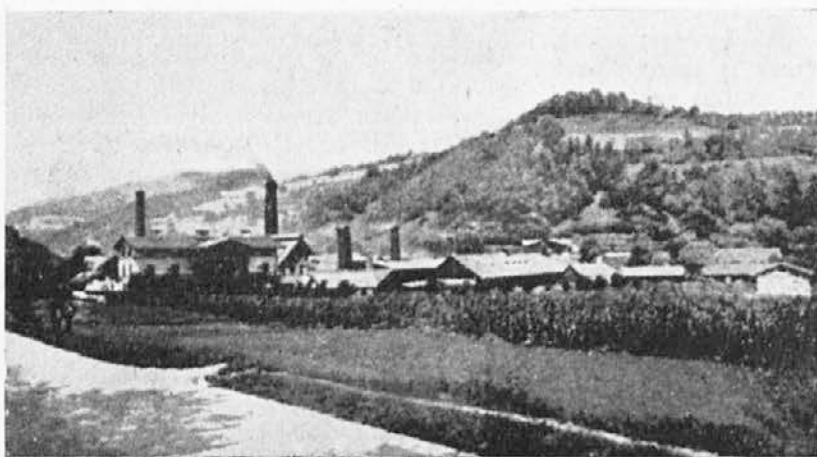
4 mesece letošnjega leta pa je že za nami, je problematično, če smo fizično sposobni izvršiti cel investicijski plan na tovarniških objektih v letošnjem letu. Naša naloga mora biti prvenstveno usmerjena na dokončevanje začetih investicijskih del, to je na izgradnjo nove valjarne, povečanje kapacitet topilnice ter kovačnice. Skupaj predvidevamo, da bo za to potrebno letos 1.726 milij. din, za kar mora znašati delež podjetja 1.248 milij. din. Izvršitev predvidenega obsega poslovanja za letošnje leto je ozko vezana na investicijska dela, zato bodo ekonomske enote, ki poleg skrbi za proizvodnjo aktivno sodelujejo tudi pri investicijskih delih, morale skrbeti tudi za pravočasno vključitev novih agregatov v proizvodnjo.

Poslovni plan za letošnje leto pa zajema tudi druge težnje celotnega jugoslovanskega gospodarstva, to je povečanje izvoza. Ta naj bi letos znašal 2 milijardi dinarjev ali 13,5 % naše realizacije. Izvoz torej povečujemo napram lanskemu letu za 56 %. Plan predvideva tudi izboljšanje odnosa med izvozom na kliriška področja in posli na konvertabilne valute, ki bi se moral spremeniti od 9 : 1 vsaj na 8 : 2.

Poslovni plan predvideva tudi izboljšanje ekonomike naše proizvodnje. Prav v tem mora biti izraženo varčevanje, ki je eno od osnovnih nalog vsega jugoslovanskega ljudstva v letošnjem letu. Zmanjšanje uvoza bo bistveno vplivalo tudi na preskrbo s surovinami naše železarne. Skrb bo torej čimbolj racionalna uporaba vseh, predvsem pa uvoznih surovin in pomožnega materiala. Da bi to dosegli, bo potrebno zmanjšati izmet in povečati izplen naše proizvodnje. S povečanjem proizvodnje bodo boljše izkoriščene obstoječe kapacitete, z racionalnejšo uporabo surovin in pomožnega materiala pa znižani poslovni stroški, katerim se mora pridružiti tudi zniževanje stroškov zaradi potrošnje energije. Poleg povečave proizvodnje nas torej plan zadoljuje tudi za varčevanje ter s tem na ekonomično proizvodnjo.

Razdelitev podjetja na 15 ekonomskih enot, ki vse oblikujejo svoj osebni dohodek v odvisnosti od svoje realizacije in dohodka, nam mora biti garant, da bomo naloge poslovnega plana za letošnje leto uspešno izvršili. Odnosom med ekonomskimi enotami pa bo pri tem v bodoče posvetiti posebno pozornost. Prav tako cenam, ki bistveno vplivajo na višino realizacije, pa tudi na dohodek posameznih ekonomskih enot. Že je sicer v teku prehod na planske cene, vendar te še ne bodo mogle biti vpeljane v letošnjem letu, zato bo potrebno izvršiti korekture na vseh tistih cenah, ki omogočajo neopravičeno povečavo dohodka v posameznih ekonomskih enotah ter odvzemajo dohodek drugim ekonomskim enotam in s tem tudi neobjektivno vplivajo na višino osebnih dohodkov.

Prvo četrtletje letošnjega leta je že za nami. Dosežene številke proizvodnje nam kažejo, da start letošnjega leta ni bil najbolj uspešen. Pri tem so brez dvoma tudi objektivni razlogi, niso pa izostali tudi subjektivni vzroki, ki so negativno vplivali na večji proizvodni

Podoba naših fužin okoli prevala stoletja

uspeh. Skupne proizvodnje smo dosegli 29.337 t, kar je za 5,4 % manj od istega obdobja lanskega leta. Najbolj smo zaostali v proizvodnji surovega jekla, in sicer za celih 8,9 %, nato sledi valjarna z zaostankom za 6 %, vzmetarna za 2,5 %, vse ostale ekonomske enote pa so skupne proizvodnje, merjene po tonaži, v I. četrtletju dale več kot v istem obdobju lanskega leta, in sicer: livarna za 10,2 %, kovačnica za 0,3 %, mehanska obdelovalnica za 1,4 %. Topilnica je bila posebno prizadeta zaradi okvare SICE agregata, zadržek pa je bil tudi zaradi rekonstrukcije žerjavne proge v prvem tednu letošnjega leta. Tudi v blagovni proizvodnji nismo bili posebno uspešni. Bilo je torej 8.184 t, kar je 4,5 % manj kot v istem obdobju lanskega leta. Napram planu pa je zaostanek še večji, in sicer za 8,6 %. Valjarna, kovačnica in vzmetarna so zaostale s svojo blagovno proizvodnjo, znaten porast pa je v jeklo-livarni; povečava je dosežena tudi v izdelkih mehanske obdelave. Blagovna proizvodnja, izražena v tonaži, pa nam še ne pokaže prave slike. Ta je boljše izražena z realizacijo. Te je bilo dosežene 3112 milij. din, kar je napram istemu obdobju lanskega leta za 5 % manj. V prvem četrtletju smo dosegli le 21 % celotne realizacije, kar nas nujno opozarja na aktivnejše delo v sledečih mesecih.

Brez dvoma je, da je na poslovanje I. četrtletja vplivala vrsta objektivnih razlogov. Poleg naštetih zadržkov na proizvodnih napravah so se nadaljevale težave iz lanskega leta s plasiranjem proizvodnje, ki v zadnjem mesecu letošnjega leta niso bile več tako občutne. Zato tudi ni slučaj, da smo marca meseca dosegli izredno proizvodnjo, kar nam daje pogum, da homo v sledečem obdobju lahko nadoknadimo, kar smo izgubili prva dva meseca letošnjega leta. Tudi sam plan proizvodnje predvideva dinamiko in dvig proizvodnje v drugem polletju letošnjega leta. To pa bo seveda doseženo le s skupnim prizadevanjem in pravočasno izvršitvijo predvidenih novih kapacitet.

Izvoz v I. četrtletju ni še dosegel 25 % predvidenega letnega plana. Z realizacijo 230 milij. din smo dosegli le 11,5 % letne kvote. Tudi pri izvozu predvideva dinamika v sledečih kvartalih večji izvoz. Napram istemu kvartalu lanskega leta pa je napredek za 72 %.

Izmeček kot važen pokazatelj izplena naše proizvodnje in s tem ekonomike našega poslovanja, je napram I. četrtletju lanskega leta padel pri skupni proizvodnji od 2,73 na 2,07 %, kar znači za 76 %. Četrtletni pregledi pa čisto niso objektivni. V tem slučaju je tak padeč zaradi izrednega izmečka v II. četrtletju lanskega leta. Objektivnejše je merilo napram povprečju lanskega leta, ki je znašalo v skupni proizvodnji 2,33, v blagovni pa 8,52 %. Napram tem pokazateljem se je izmeček zmanjšal pri skupni proizvodnji za 11 %, v blagovni pa za 12,5 %, kar kaže tendenco, ki pa jo bo treba v sledečih četrtletjih še stopnjevati.

Ko govorimo o poslovnem planu za letošnje leto, ne moremo mimo tega, da se

Pozdrav iz domovine
šampanjca

Naš inž. Šipek je poslal to sliko ter pripisal, da bo še že kaj več popisal. Ker tega ni, jo potolmačimo sami: v pokrajini Champagne, v okolici Reimsa so take kleti, kamor spravijo tudi preko 200.000 buteljk tega bisera. Največja ima menda kar okoli 16 km podzemlja. Na sliki je Mercierjeva klet z največjim sodom na svetu. To niso majhne stvari.

ne bi dotaknili tudi delitve. Razdelitev čistega dohodka na osebne dohodke in sklade je ena od najbolj delikatnih, najbolj zahtevnih in najbolj važnih nalog organov delavske samouprave in celotnega kolektiva. Če se ta izvaja tako, da zagotovi vzpodbudo vsem sodelavcem za večjo in ekonomičnejšo proizvodnjo ter istočasno zasigura tudi eksistenco, je zagotovljen tudi poslovni uspeh podjetja v bližnji in daljni bodočnosti. Delitev je torej osrednja naloga vseh organov delavske samouprave, pa s tem tudi delavskega sveta podjetja. Delavski svet kot parlament podjetja je zadolžen, da vodi politiko take delitve, da bi proizvajalec imel čimveč direktnega vpliva na večji gospodarski uspeh ožjih in širših delovnih skupnosti; s predpisovanjem plana pa mora skrbeti, da se v vseh ekonomskih enotah na enak delovni uspeh oblikuje tudi enak osebni dohodek.

Leta 1960 je bil napravljen poseben napredek v povečanju osebnih dohodkov v našem podjetju. Brez upoštevanja izdatkov osebnih dohodkov, ki bremenijo poslovne stroške, so znašali povprečni osebni dohodki naših sodelavcev 34.278 din mesečno, kar je napram letu 1960 za 23,4 % več, napram letu

1959 pa je napredek za celih 46,5 %. Za letošnje leto je Zvezna ljudska skupščina izdala posebne predpise, ki jih moramo delovni kolektivi pri delitvi svojega čistega dohodka upoštevati. Poleg postopnega povečevanja osebnih dohodkov skladno s povečano produktivnostjo dela bodo po teh predpisih izvršene tudi določene vskladitve v eni gospodarski panogi. Ker je naša železarna v povprečju med jugoslovanskimi železarnami na drugem mestu, pomeni, da je daleč iznad povprečja, zato bo v letošnjem letu naša posebna naloga prav v vskladitvi sistema delitve osebnih dohodkov z zveznim predpisom ob istočasnem zagotavljanju zadostne stimulacije za nove poslovne uspehe.

Razvoj delavske samouprave ter 15 obratnih delavskih svetov je znatno povečalo število sodelavcev, ki sodelujejo v organih delavske samouprave. S pravilnikom o delitvi čistega dohodka ter pravili podjetja so prenešene pravice za opravljanje na te manjše proizvodne skupnosti, zato pa se je tudi menjala vloga delavskega sveta podjetja. To je izraženo tudi v številu članov tega predstavniškega organa celotnega podjetja, ki se je znižalo od 73 na 53. Delavski svet podjetja zadržuje tudi vnaprej po-

POVABILO EKONOMISTOM

Diskusijski prispevek direktorja Klančnika na posvetovanju ekonomistov v Mariboru 23. marca 1962

Tematika tega posvetovanja slovenskih ekonomistov brez dvoma zajema eno najvažnejših problematik našega gospodarskega dogajanja. Smo v petletnem planu gospodarskega razvoja, ki poleg materialne rasti narekuje kvalitativno jačanje in napredovanje socialističnih družbenih odnosov. Ključ za reševanje tega problema leži v delitvi dohodka, kar je glavna vsebina tega posvetovanja.

Ko govorimo o delitvi dohodka, ne smemo tega problema jemati ozko, kar je že poudaril prof. Mikl v svojem referatu, temveč moramo pri tem zajeti tudi tiste elemente, ki direktno ali indirektno vplivajo na enostavno in razširjeno reprodukcijo, ustvarjalno rast in napredek.

V prvem letu tekočega petletnega plana gospodarskega razvoja 1961 smo dosegli bistveni kvalitativni premik na področju dohodka in s tem pri gradnji socialističnih odnosov. Družbene dajatve so v precejšnji meri postale odvisne od vloženih sredstev. Tov. Marinič se je v svojem referatu obsežno dotaknil izpopolnjenega gospodarskega sistema ter kritično ocenil njegove instrumente, zato se v ta problem ne bi več spuščal. Strinjam se, da si moramo prizadevati za izpopolnitev naše zakonodaje z nakazovanjem in odpravljanjem vseh ovir, ki zavirajo iniciativo proizvajalcev in premalo izpodbujajo večjo gospodarnost. Kljub kritiki v lanskem letu letos nismo dobili nobene izpopolnitve v naših instrumentih. Izredni dohodek, ki ga je tov. Marinič pravilno ocenil, in ki ni v skladu z izpopolnjenim gospodarskim sistemom, je še vedno v veljavi. Izenačevanje izrednega dohodka, kot nekateri to delajo, s posebnim dobičkom, je v celoti napačno, napačno pa je tudi ocenjevanje rentabilnosti podjetja po registriranem izrednem dohodku. Vrednost osnovnih sredstev, ki je pri starih podjetjih relativno znatno nižja, bistveno vpliva na višino izrednega dohodka, zato

litiko upravljanja in gospodarjenja s celim podjetjem, odloča o celotni razdelitvi čistega dohodka, skrbi za skladno razširjenje reprodukcije vseh ekonomskih enot ter pravilne odnose investicijske izgradnje na tovarniških objektih ter objektih družbene ravnji, z drugimi besedami: delavski svet podjetja odgovarja za poslovni uspeh celotnega podjetja in s tem za izvrševanje letnih poslovnih planov.

Zasnove naloge letošnjega leta, bližnji ter predvideni perspektivni razvoj na vseh področjih našega delovanja, bodo trd oreh za nas vse; delavski svet podjetja pa bo moral pri tem dati svoj poseben delež. Pri izvrševanju odgovorne in častne naloge skrbi za rast in napredek tovarne in kraja želimo novemu delavskemu svetu čim več uspehov.

stara, slabo opremljena in nemehanizirana podjetja, prikazana po izrednem dohodku, kažejo visoko rentabilnost, kar ni normalno. Nova in realna ocenitev osnovnih sredstev ter s tem izravnava med starimi in novimi podjetji, je osnovno, kar bi moralo biti izvršeno, da bi lahko vsaj delno zagovarjali prispevek iz izrednega dohodka. V besedilu petletnega plana gospodarskega razvoja je rečeno, da se v obdobju do 1965. leta mora izravnati opremljenost starih z novimi tovarnami. Sedanji instrumenti pa delujejo ravno nasprotno. Zaradi nizke ocene osnovnih sredstev imajo gospodarske organizacije s starimi napravami nizko amortizacijo, ki ne zadošča niti za nadomestitev, zaradi tolmačenja izrednega dohodka pa še dodatne družbene dajatve. Tak prikaz izrednega dohodka pa daje napačno sliko tudi o realnosti prodajnih cen. Zato se za stara podjetja, to je za tista, pri katerih smo zainteresirani, da z rekonstrukcijo izboljšajo opremljenost in produktivnost ter rentabilnost dela, zaradi visokega »izrednega dohodka« iščejo še dodatna merila kot prometni davek za odvzem sredstev in podobno.

Nisem zagovornik odprave centraliziranih skladov, sem pa za povečavo samostojnega poseganja gospodarskih organizacij in s tem proizvajalcev ne samo v proizvodne stroške, temveč tudi v naložbe za osnovna in obratna sredstva. Vsi vemo, da je vsak dinar toliko bolj koristno investicijsko uporabljen, kolikor je krajši investicijski kredit in s tem najkoristnejši tisti, ki ga gospodarske organizacije direktno nalagajo. Zato si moramo prizadevati, da z izpopolnjenim gospodarskim mehanizmom dvignemo iniciativo gospodarskih organizacij, za kar pa je predhodno treba izvršiti izravnavo, ki jo bomo v precejšnji meri dosegli z realno ocenitvijo osnovnih sredstev. Naša skrb mora biti trajno usmerjena v izpopolnjevanje delitve dohodka med družbo in podjetjem, vendar je trenutno treba posebno pozornost posvetiti notranji delitvi. Tudi v gospodarskih organizacijah in predvsem v gospodarskih organizacijah se gradijo socialistični odnosi in če te enkrat uredimo, bo problem delitve družba — podjetje bolj stopil na površje in zato bo tudi njegovo reševanje nujno. Skoraj bi smel trditi, da je na področju delitve znotraj kolektivov napravljenega manj kot pa na področju delitve med podjetjem in skupnostjo. Prof. Mikl je v svojih izjavah izrekel nekaj pripomb o nedovoljnem prizadevanju podjetij za ureditev organizacij; če pa se objektivno ocenimo, lahko kvečjemu ugotovimo, da smo še slabši.

Nastale so velike kvalitativne spremembe, ki so odraz decentralizacije celotnega gospodarskega in političnega življenja. Distribucija, ki je bila pred leti sistem razdeljevanja materialnih in fi-

nančnih sredstev, je izgubila svojo veljavo in upamo, da bomo v kratkem odstranili še zadnje ostanke, ki so odraz gospodarstva prvega obdobja po osvoboditvi. Nismo pa to stanje razčistili v naših glavah, zato se še vedno dogaja, da podjetja nimajo urejenih služb in rezultatov analize tržišč, urejenih svojih kalkulacij, po katerih bi lahko diferencialno svoje proizvode z večjim in manjšim poslovnim uspehom. Poseben problem pa je prilagojevanje proizvodnega prikaza pogojem decentraliziranega vodenja in upravljanja gospodarskih organizacij. Če je v dobi, ko je količina proizvodnje bila glavno merilo uspeha, bil inženir in tehnik glavna osebnost v tehnološkem postopku, je sedaj, ko je ekonomičnost postala glavni pogoj gospodarskega gibanja, ekonomist dobil vidno mesto tudi v gospodarskih organizacijah. Vrsta naše industrije je na periferiji, zato moramo na žalost ugotoviti, da v tovarnah nimamo zadosti strokovnega ekonomskega kadra. Mislim, da ne moremo biti popolnoma zadovoljni tudi z dosedanjim pomočjo, ki smo jo pri tem dobili od drugod. Napisani so bili sicer razni referati in študije, pa tudi že prirejeni razni tečaji, praktične koristi pa v podjetjih skorajda ni.

Tudi na Ravnah pri izpopolnjevanju prikaza proizvodnje nismo nič boljši. Aktivistično smo pristopili k razdelitvi podjetja na ekonomske enote in brez vsakih zadostnih študijskih in sistematičnih priprav tudi k prikazu poslovnega uspeha v obliki dosežene realizacije in dohodka v posameznih ekonomskih enotah. Že leta 1960 je bilo podjetje razdeljeno na šest ekonomskih enot in eno predračunsko, vendar se je takrat poslovni uspeh še nasledoval v podjetju kot celoti. 1961. leta je bilo podjetje razdeljeno že na sedem proizvodnih in eno predračunsko ekonomsko enoto, ki je združevala celotno uslužnostno dejavnost. Velik napredek v tem letu je bil v tem, da je vsaka proizvodna ekonomska enota že oblikovala svojo realizacijo ter svoj dohodek in v odvisnosti od teh dveh komponent tudi svoj čisti dohodek ter osebni dohodek. Že so se vršili mesečni prikazi in ker se dohodek giblje v odvisnosti od poslovnih stroškov, so proizvajalci prvič sproti nasledovali tudi ekonomičnost svoje proizvodnje. Za obračun realizacije in s tem tudi dohodka pa smo v tem letu upoštevali prodajne cene ter s tem vpliv tržišča prenesli tudi v ekonomske enote.

Da bi pri ugotavljanju čistega dohodka vsaj delno dosegli medsebojna razmerja, se je ta oblikoval v določenem odstotku od doseženega dohodka, ki pa je bil višji v tistih ekonomskih enotah, kjer je udeležba fizičnega dela relativno večja. V petih ekonomskih enotah je bila stopnja od dohodka za oblikovanje čistega dohodka 35 %, v eni 50 in v eni 55 %. S tako razdelitvijo so ekonomske enote oblikovale 81 % čistega dohodka, s katerim razpolaga celotno podjetje. Če bi pa pri tem upoštevali še anuitete na dolgove iz prejšnjih let, pa bi ta odstotek porastel celo na 85.

Četudi samo z improvizacijo prikaza obračuna, končno le lahko ugotovimo,

Jože Petrun:

Koncert železarske godbe

Velik kulturni dogodek na Ravnah

Ne bilo bi prav, da bi tak kulturni dogodek, ki sta ga nam pripravila godba ravnskih železarjev in dirigent gost Drago Marjan Šijanec, šel mimo nas neobjavljen, ko se vendar o ravnskih dogodkih vedno veliko piše.

Drago Marjan Šijanec Ravenčanom ni neznan. Mnogi ga še poznajo od takrat, ko je v počitnicah rad prihajal v takratni Guštanj. Kot dijak klasične gimnazije v Mariboru in gojenec glasbene šole Glasbene matice v Mariboru, je pomagal takratnemu salonskemu orkestru v Guštanju pri raznih nastopih.

Od takrat pa vse do leta 1960 Ravenčani o dirigentu D. M. Šijancu niso dosti kaj vedeli. Decembra meseca 1960 je namreč imenovani prvič dirigiral godbenikom ravnskih železarjev pri celovečernem koncertu.

Kapelnik Joško Herman ter odbor godbe so se sedaj ponovno ojunčili. Zopet so poklicali dirigenta Šijanca, ko se je mudil na dopustu v domovini, da tudi v letu 1962 počasti ravnsko godbo na pihala in dirigira ponovno našim godbenikom na celovečernem koncertu.

D. M. Šijanec je zahteven dirigent, umetniško je prečiščen, strokovno visoko izobražen mož širokega muzikalnega obzorja.

Da bomo še bolj pravilno ocenili koncert godbe ravnskih železarjev pod taktirko dirigenta gosta, naj še povem, kaj je D. M. Šijanec danes. Umetnik živi in dela v Argentini ter zaseda tam več važnih položajev. Je šef-dirigent simfonič-

nega orkestra državne opere »Teatro Argentino« ter profesor na Višji šoli lepih umetnosti, Državne univerze, oboje v mestu La Plata.

Če se je mož takih sposobnosti in take kvalitete potrudil med ravnanske godbenike, potem pomeni to za našo godbo izredno počastitev in visoko priznanje.

Pa se bo kdo vprašal, ali je bila naša godba na pihala sposobna slediti zahtevnemu dirigentu teden dni pri vajah, ko je muzikalno, stilno, intonacijsko in nazadnje umetniško oblikoval in krojil koncert.

Nemogoče bi bilo vsako delo; s tako izpostavitvijo bi se ravnenska godba le osmešila, če ne bi bila to, kar je.

Levi delež je prispeval h koncertu vsakakor kapelnik Joško Herman, ki že 17 let neumorno dela pri tej godbi, ki ji posveča vso svojo veliko strokovnost in se trudi za nenehno rast godbe.

Če ne bi vladal pri godbenikih in kapelniku tisti pravi klasični odnos do amaterskega udejstvovanja, ki zahteva ogromno požrtvovalnosti in odpovedi, nikdar ne bi bila ravnenska godba sposobna takega podviga, s tako močnim dirigentom, kot je D. M. Šijanec.

Kakor skrbi kapelnik za strokovno in tehniško rast godbe, tako inna naša godba tudi svoj zelo delaven in sposoben odbor s predsednikom Pavlom Arnoldom na čelu. Razen predsednika so še člani Globočnik, Mravljak, Pogorevcnik in drugi, ki se na vso moč trudijo, da bi bila godba tudi organizacijsko na višini. S tem svo-

navo ekonomskim enotam. Pri tem hočemo s planskimi cenami odstraniti vpliv tržišča, zadržati pa oblikovanje dohodka in čistega dohodka po ekonomskih enotah, za objektivnejšo ugotovitev presežka dohodka pa predhodno izvesti interno ocenitev osnovnih sredstev. Revalorizacijo osnovnih sredstev bomo izvršili ne oziraje na to, kako so bili posamezni objekti pridobljeni. S tem bomo imeli odpravljeno notranjo neenotnost, pogoj za popolno decentralizacijo amortizacije in objektivnejšo ugotovitev poslovnega uspeha. Ker notranja ocenitev osnovnih sredstev ne bo vsklajena s priznano revalorizacijo, bomo prisiljeni voditi dvotirno knjigovodsko prikazovanje.

Zavedamo se, da je to delo nujno in istočasno izredno obsežno. V podjetju za to nalogo nimamo zadosti kadra. Kar ga imamo, se peča s tekočim obračunom in ne uspeva s študijskimi pripravami sam preurediti prikaza proizvodnje in celotnega poslovanja. Obrnili smo se zato za pomoč na Zavod za ekonomiko v Mariboru. S tem bodo mariborski ekonomisti imeli priložnost v enem od podjetij izvesti organizacijo prikaza proizvodnega uspeha, kot naj bi ta bil v podjetju socialističnega tipa. Pri tem jim vsi, predvsem pa mi na Ravnah, želimo čimveč uspeha.

jim delom razbremenjujejo kapelnika, da se le ta lahko briga za strokovno plat ansambla.

Še ene važne točke ne smemo prezreti, ko ocenjujemo uspeh naše godbe na pihala. Prav življenjska povezava in tesno sodelovanje med godbo na pihala in glasbeno šolo je na Ravnah tako lepo vsklajena, kot malo kje drugod. Od 52 nastopajočih pri koncertu smo našli 30 sodelujočih, ki so že končali glasbeno šolo in so se po šolanju vključili v orkester, ali pa so taki, ki se še sedaj šolajo na tukajšnji glasbeni šoli. Zopet drugi so absolventi tukajšnje glasbene šole in obiskujejo sedaj srednjo glasbeno šolo v Mariboru ali v Ljubljani. Mirko Petrač je celo naš prvi absolvent akademije za glasbeno umetnost v Ljubljani.

Vodilni ljudje pri ravnanski godbi so si bili v enem edini, ko so namreč razmišljali, kako bi dali godbi prepotrebni naraščaj. Uvideli so, da izumira predvojna sicer tako požrtvovalna amaterska dejavnost v današnjem času, ki zahteva od godb večjo kvaliteto. Večjo kvaliteto se doseže le s šolanim kadrom. Šolani kader pa more dati v našem primeru edino le glasbena šola, ki deluje tudi v kraju. Pravilna politika za mladi kader je s strani godbe utemeljena in pravilna. Toda, kako priti do prepotrebni učiteljev, ki bi to mladino tehnično vzgajali in jo pripravljali za vstop v godbo — je bilo veliko vprašanje zadnjih pet let.

Kje smo iskali učni kader in od kod so prihajali sposobni godbeniki, ki se pa pedagoško niso vedno izkazali. Nazadnje smo pregledali svoje lastne vrste pri sami godbi na pihala. Tam so se našli možje praktiki, ki že leta in leta nesebično sodelujejo pri godbi. Ti vodilni godbeniki in odborniki pri ravnanski godbi na pihala so se izkazali tudi kot učitelji pri vzgoji mladega kadra na »Nižji glasbeni šoli na Ravnah«. Ljubezen do poučevanja, jasen cilj pred seboj, brezkompromisna doslednost ter pravilno soglasje z vodstvom šole, ki je posredovala nevsiljive pedagoške prijeme in nasvete, je rodila nesluteni uspeh.

Vsa stvar se je krepko premaknila naprej. Postali smo na mah vodilna glasbena šola v okraju in ena prvih tudi v Sloveniji, ki daje tak poudarek pihalom in trobilom.

8. aprila 1961 je priredilo Okrajno društvo prijateljev mladine v počastitev 20. obletnice vstaje našega naroda revijo vseh glasbenih šol mariborskega okraja. Vsaka šola je prispevala svoje točke in svoj program. Žaželeno je bilo, da naša šola nastopi z mladinsko godbo na pihala. Uspeh mladih Ravenčanov je bil prodoren, ansambel pa edinstven, ki je žel od vseh ocenjevalcev in kritikov priznanje ter okrajno prvenstvo v panogi.

Še bolj kot v Mariboru se je pokazal uspeh tesnega sodelovanja godbe na pihala in tukajšnje glasbene šole pri zadnjem koncertu v Titovem domu.

Komu bi se bilo pred leti sanjalo, da je mogoče na Ravnah naštudirati zahteven koncert, pri katerem bo sodelovalo 60 % mladih pihalcev in trobilcev. Dirigent je bil močno vzradoščen nad vsem tem, kar je lahko ugotavljal pri študiju koncertnih skladb in posebno še pri

da je bil s tem napravljen velik napredek. Odprli pa so se nam novi problemi. Že za 1962. leto smo na zahtevo proizvajalcev, ki so sestavljali predračunsko ekonomsko enoto in se za njihov poslovni uspeh ni upoštevalo delo ožje delovne skupnosti, temveč celotnega podjetja, to razdelili na samostojne ekonomske enote. Te sedaj oblikujejo svojo realizacijo in svoj dohodek ter s tem tudi poslovni uspeh od svoje dejavnosti. S tem so seveda nastali tudi novi notranji odnosi. Ker smo novo nastalim ekonomskim enotam priznali tudi presežek dohodka, so se cene uslugam povečale ter s tem relativno zmanjšal dohodek v ostalih ekonomskih enotah, dosegla pa večja izravnava. Za sedaj še nismo bili sposobni odstraniti tržnega vpliva na ekonomske enote, zato smo še zadržali prodajne cene kot merilo realizacije. Za izravnavo doseženega čistega dohodka pa je delavski svet odredil različne stopnje od 80 do 40 % v odvisnosti od vloženega živnega in opredmetenega dela.

Z vsem tem smo znatno približali prikaz proizvodnega in poslovnega uspeha ter dvignili zavest upravljalca proizvajalca, istočasno pa smo primorani, da končno sedaj tudi prilagodimo sam obračun, da bi bili proizvodni stroški čimprej in čimbolj pravilno dostavljeni v obrav-

Pozdrav našega vojaka

Dragi »Koroški Fužinar«! Precej časa se že ni nobeden javil iz vojske, pa sem se odločil, da vsaj na kraju mojega služenja pošljem nekaj pozdravov. Res sem že na kraju službe. Če bo izšla številka pred 25. majem, jo bom dobil še v vojski, drugače pa ne. O listu bi rekel samo, da ga zelo rad čitam in imam shranjene vse številke, odkar sem v vojski. Želel bi samo, da bi pogosteje izhajal. Obenem se vam najlepše zahvaljujem za vse poslane »Fužinarje«.

Prilagam tudi dve fotografiji (mogoče bo mesta pa jih objavite). Na eni sva s prijateljem iz Dravograda (tisti na desni), oba »stara borca«, kakor pravijo že skoro odsluženim. Druga slika pa naj služi za vabo na dopust na naš Jadran, če se kdo drugače ne more odločiti. Ko sem jo pokazal prijateljem, so vzdihovali: »Oh, kako lepa jadrnica!« Ali pa: »Zakaj ni naš komandant takšen?« Lepo je na našem Jadranu.

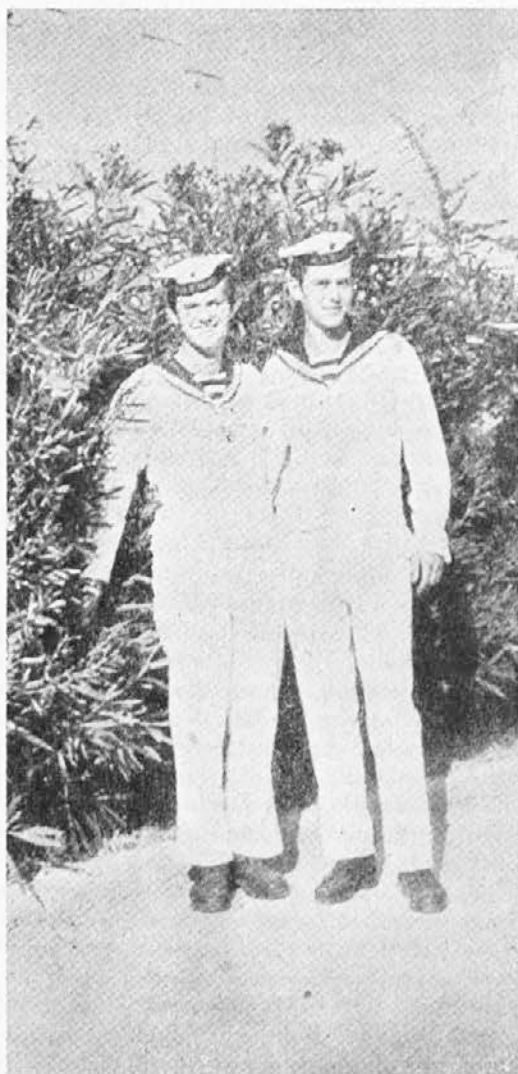
Pozdrav vsem železarjem, članom folklore in seveda vsem dekletom.

Jože Prednik, Pula

Prav lepa zahvala za to vedro pismo, zraven pa še posebej za priloženi sliki. Obe smo z veseljem objavili, prvo seveda kakor se spodobi, pri drugi pa avtorja oziroma pošiljatelja mislo polno navedli, čisto zatajili pa tudi ne.

Vaše pozdrave posredujemo tu, zdi pa se nam, da bodo prepoznani ter da se boste morali pri dekletih vseeno opravičevati za predolgi soldaški molk.

Uredništvo

Na sliki in slikal Jože Prednik. Tisti na desni pa je njegov prijatelj iz Dravograda. Oba sta torej sedaj že »stara« mornarja in bosta ob izidu lista verjetno že spet železarja

koncertu samem, da so namreč tudi mladi in najmlajši sledili taktirki kot polnovredni glasbeniki.

Poznam godbo na pihala, ki je bila nekoč med najboljšimi amaterskimi godbami. Danes vidiš pri tej godbi same stare ljudi brez vsakega podmladka. Ni čuda, da je godba nazadovala, ker so pač godbeniki stari ljudje, po večini sami penzionisti. Le mladi, šolan rod pomlaja in daje pri pravilni povezavi starih in mladih tisto gonilno silo ansamblu, ki ga obvaruje dekadence in senilnosti.

Ravenska godba ni nikdar ovirala vstopa mlajšim ljudem v svojo sredo. Nasprotno, trudila se je in podpirala vsak podvig vsakogar, ki bi hotel in mogel godbi kakorkoli pomagati.

Starejšega godbenika ni sram sedeti z mladincem pri istem pultu. Starejši člani godbe niso nevoščljivi napredku svojih mladih godbenih tovarišev tudi takrat ne, če so primeri, da so mladi stare že prekosili. Oče zraven sina, sin z očetom pri istem pultu! To so primeri, ki jih težko najdemo drugod.

Vse našete pozitivne silnice nujno vodijo k uspehu, zato pa je ravenska godba na pihala tako visoko na lestvici amaterskih godb. Ta godba uspeva in bo še uspevala naprej vse dotlej, dokler bodo ljudje okrog godbe za to, da godba ravenških železarjev ne nazaduje.

Kulturnega užitka v Titovem domu so bili deležni vsi poslušalci, ki jih pa pri koncertu ni bilo preveč. Marsikdo je bil

zadržan, marsikdo bi bil pa lahko vseeno prišel in bi tako s svojim obiskom počastil svojo godbo.

Živimo v dobi, ko ni več na višku klasični način prosvetnega delovanja pri prosvetnih društvih. Novi časi prinašajo nove načine in nove prijeme tudi v prosvetni dejavnosti.

Naštudirati in pripraviti koncert, da bo poleg radia, kina, televizije in poklicnih izvajalcev, ki prihajajo od časa do časa v kraj, vseeno sprejemljiv za vsakogar, ki se je z resnim namenom potrudil h koncertu, pa je mogoče le s klasičnim načinom prijema za delo.

Godbeniki (izvzemši šolarji) so vsi zaposleni v železarni in so z deljenimi dnevi vezani na svoje poklicno delo, ki je gotovo prvo, ker prinaša obenem osnovno zaposlitev in s tem v zvezi zaslužek in kruh. Godbeniki pa imajo razumevanje tudi do zahtev svoje godbe, zato najdejo v svojem privatnem času tiste redne tedenske ure za vaje v glasbenem domu. Kdor ve za tako prosvetno-kulturno delo, ki ne pozna ne odmorov in počitka, kdor se zamisli v tiste ljudi s kapelnikom na čelu, ki leta in leta nesebično hodijo na vaje in na nastope ter pri tem kulturnem poslanstvu ne omagajo, ta bo dal tem možem okrog godbe vse priznanje in jih bo vsaj moralno podprl.

Čim večja bo moralna opora krajanov, s toliko večjim zanosom bodo lahko godbeniki izvrševali svoje poslanstvo pri godbi svojega kraja.

Dr. Irena Grickat-Radulović

Tudi tisto, kar bi jaz rada povedala...

»Koroški fužinar vljudo vabi... da dajo za prihodnjo številko... prikaze svojega udejstvovanja... tudi kritika je je dobrodošla, čeprav imamo zmerom rajši svetla obzorja.«

Tudi meni so rekli, da lahko pišem v Koroški fužinar. Pravzaprav bi imela veliko povedati. Toda ne o jeklu, o proizvodnji, distribuciji, o zavarovanju in procentih na Ravnah. O tem ne vem skoraj ničesar, čeprav so mi Ravne za Beogradom najbližji kraj. Za mene vaše Ravne niso jeklarna, temveč mali, kratki raj, ki se vanj potopim z dušo in telesom vsako leto za nekaj tednov, ko odhajam prav iz svojih distribucij in procentov.

Od tistega poletnega dne, ko sem kot deklica prvokrat skočila iz okornega vlaka na peron miniaturne postaje in zagledala Javornik in Uršljo goro, pa vse do danes, predstavljajo Ravne v mojem življenju simbol. V vojnih letih, ko sem bila oddvojena od njih s strašnimi mejami, sem ponoči sanjala o njih, kakor sanjamo o dragem, ki je odšel. Toda naj bo moj skromni izraz ljubezni in hvaležnosti namenjen tudi Sloveniji nasploh, ker je vsa Slovenija ena od mojih velikih ljubezni.

Nekoč so me peljali na morje, v vročino, trušč in slano vodo. Bila sem šibak otrok pa so me hoteli okrepiti. Takrat sem gledala morje in skale komaj tako

kot ulico, svojo sobo ali krožnik na mizi: samo toliko, kolikor je potrebno. Vem pa, da sem prirodo okoli sebe prvič dojela kot umetniško delo brez koristnosti in namenov, toda z močnim vtisom, ko sem nekega mračnega večera zagledala skozi okna na vlaku visoke hribe, pokrite s temnimi, neobljudenimi gozdovi in vrsto razvalin na grebenu. Takrat smo se peljali v Celje, v Dobrno, in spominjam se, da je bilo tam tako mirno, tako kristalno sveže... Potem je prišla dolga, nenavadno hladna in snežena zima. Ležala sem s škrlatinko in prosila mamo: »Pri-poveduj mi o razvalinah v tistem oblačnem planinskem parku. Kdo je živel tam? Zakaj so vsi tisti ljudje zdaj mrtvi?«

Drug močan vtis je bil grad Hrastovec. Velikanske dvorane, skrivni hodniki in nemi zidovi, nekakšna notranja dvo-rišča, stopnišča, poslikani stropi in strašni grof Herberstein, čigar predniki so se družili z Ivanom Groznom. — Naokoli pa, kakor daleč je segel pogled, so ležali pohlevni grički, daleč na obzorju od strele zažgano drevo, svetlo nebo in svetla žalost. Da, žalostne so bile razvaline pri Celju in ti razgledi okrog počrnelega Herbersteinovega Hrastovca, toda od najbolj zgodnega otroštva sem sodila v tisto vrsto ljudi, ki bolje razumejo žalost kakor veselje.

Spet dolgo in brezskrbno leto. Vedno

z mamo, nikoli z otroki. Mama in jaz in popolna sreča osemletnega, nedružabnega otroka. Stanovali smo v Puštalu pri Škofji Loki, pri samem mostu v skali, v hiši nepozabne kmetice France. Neskončno deževje, Lubnik za oblaki, sv. Andrej in sv. Ožbalt zastrta od dežja. Sedim v globokem kuhinjskem oknu, pri peči se suši maček, ki sem ga bila skopala z milom in vodo. Franca ima mačka, dve svinji, pet kokoši, seno, prašno podstrešje, na katerem je starinska, čarobna preslica, ima bakroreze in dagerotipije iz prejšnjega stoletja, ima jaslice iz lepence in razglednice, ki so polne rdečih src, šopkov in kavalirjev. Zunaj lije, mi pa po ves dan sedimo s Franco v kuhinji in za bolehnega otroka je tu več zdravja kot na razkošnem morju.

Nekega dne se je pokazalo nebo, globlje in bolj modro kot turkiz, v vsaki bilki in kapljici se je poigravalo sonce in odšli smo k sv. Andreju. Šle smo skozi doline in gazile travo do pasu, preko njiv in potokov, odročnih planinskih usek, polnih klad, praproti in kopriv. Prišle smo na vrh in prvič sem zagledala svet iz ptičje perspektive, videla čudežne daljave in ostala za zmeraj začarana; začarana od samega pojma širine in oddaljenosti, od tega, kaj vse lahko obseže človeško oko. Težko je opisati ta občutek, toda vi Slovenci poznate to tudi brez mojih pojasnil. Odiiti na planinske vrhove ni samo turizem ali šport, ni samo gibanje in zabava, temveč tudi čisto duhovna stvar, kakor tudi glasba ni samo zvrst akustike.

Istega leta smo napravili izlet na Jezersko. Šli smo prav do meje in vsem mojim doživetjem se je pridružilo še to, da sem prvič videla »inozemstvo« pa inozemsko kravo na inozemskem pašniku. Ko pa smo se vrnili v hotel, je nastala nevihta, najbolj fantastična od vseh, kar smo jih kdajkoli videli jaz sama ali katerikoli od sopotnikov. Ves predel, že itak mračen, je tega zgodnjega dopoldneva utonil skoraj v nočno temo. Domala nepretrgani blisk je divjal po oblakih in sklonjenih borovcih, zdaj s tega zdaj z onega dela neba, zdaj s sončnimi, zdaj s fosfornimi odsviti. Grmelo je, kot da se bodo Alpe podrle na železno streho nad našimi glavami, lilo pa je tako, da je bilo prej podobno vodnemu metežu, vodnemu orkanu, kakor dežju. Naš avtobus je brez zadržka odpeljal proti Kranju in medtem, ko smo drveli in bežali iz tega viharja, je vse spominjalo na Goethejevega Duhovina.

Ali je sploh mogoče pozabiti kaj takega, če se doživi, ko ima človek osem let?

Potem sem bila na Triglavu, v večernih žarkih sem v zlatu in škrlatu videla megleni Matterhorn.

Prišlo je srečanje s tistim, kar se je pred vojno imenovalo Guštanj — Ravne ali preprosto Guštanj, kakor smo ga imenovali v Beogradu v našem vsakdanjem poslovnem življenju. Vedno smo govorili o njem. S simpatijami sem se ga spominjala na cvetočem Capriju, v vrtoglavlenu Parizu, na amsterdamskih kanalih, v Grčiji, na Baltskem morju... v vsakem viharju življenja, po operaciji v bolnišnici, na daljnih postajah metrója, med

POZDRAV Z JADRANA...

oziroma z našim mornarjem: Zakaj le ni tudi naš komandir takšen?

bombardiranjem, na univerzi, na mednarodnih kongresih. Kot nasprotje stvarnosti, kot uteha ali obljuba boljših dni ali kot tista svetla žalost, ki jo razumem bolje od veselja, so se pojavljali veter in rododendron, zbledela deska z narisano Urško in z otroki okoli nje, cerkev v kamenju in mahu, spomenik na vrhu, pogled na Bele vode, na Peco, Raduho, Olševo na tiste velikanske daljave, ki jih je videti tam proti Triglavu ali morda za njim. Pa ta večni mir in večna samota! Tam, v vetru in samoti, v navzočnosti Venere, ki je sijala v zgodnjem jutranjem svitu, sem stala nekoč in bila sem boljša od same sebe, najboljše, najplemenitejša, pripravljena, da se posvetim dobremu... Ko pa je izginila Uršlja, je izginilo tudi moje tako prečiščeno notranje bitje, postajala sem slabša in vse manj pripravljena na popolnost.

Danes je otroštvo že davno mimo. Ni več tiste občutljivosti in dovzetnosti in tudi ne tistega močnega estetskega in filozofskega doživljanja, ki je lastna samo

prvi polovici življenja. Danes sem turist, ekspert za slovenski jezik in slovensko mentaliteto med beograjskimi prijatelji, propagatorica za Slovenijo, sodelavka Fužinarja, doktorica filologije, skeptik. Na Ravnah in v okolici imam dosti znanec. Poznala sem se s Prežihovim Vorancem, z akademikom Ramovšem, s šahistom Pucem, slikarjem Lojzetom Spacalom, pisateljem Ksaverjem Meškom. Poznam vsako stezo in razpotje na tej ali na oni strani Uršlje gore. Vse je postalo racionalno, neskrivnostno, prevedeno v jezik vsakdanjega življenja — sicer pa dobrega in zanimivega življenja, ki ga niti malo ne oštevam, ker onega nekdanjega niti ne more več biti.

Pa vendar, vendar, če je kje še vsaj malo pravljice, potem se budi tam pri vas, v poletnem jutranjem svitu.

URBANISTI SO MENDA LE BRALI

Zadnjič smo opozorili na bohotno gradbišče v Reki, kjer je idealnega prostora za vse take potrebe za sto let. Čuli smo, da so se na merodajnem mestu na to ozrli.

OB 20-LETNICI JVL

Še en prispevek našega vojaka...

Letos praznujemo 20-letnico obstoja Jugoslovanskega vojnega letalstva. Namenil sem se, da bralcem »Fužinarja« napišem kratek sestavek o življenju in delu vojakov v naših jedinicah.

Spomladi 21. maja 1942, ko so po naši domovini nasilno gospodarili tujci ter se po gozdovih borili partizani za svobodo, sta prvič poletela prva pilota — partizana Rudi Čajevac in Franjo Kluz v modrino neba. Plavi nebesni svod nad Banjo Luko sta presekal dva »poteza«. Mnogokrat sta ta pilota izvrševala težke naloge. S strogo zaupnim materialom sta preletela preko od sovražnika zasedenih krajev ter kljub vsakokratnemu obsipavanju s protiaeronskimi zni zopet srečno pristala na osvobojenem ozemlju. To se je zdelo Nemcem preveč predrzno, dvignili so na dva »nedolžna« svojo lovsko aviacijo. Takrat sta prva partizanska pilota herojsko umrla. Njihova oprema in ostanki letal so danes nema priča hrabrosti pilotov. Vse to lahko vidimo v letalskem muzeju v Zemunu. Kot spomin na te dogodke je 21. maj dan Jugoslovanskega vojnega letalstva, katerega bomo letos še prav posebno proslavili, ker je v jubilejnem letu.

Po 20 letih se je naše letalstvo razvilo v veliko obrambno silo. Vsak trenutek je pripravljeno, da brani naše nebo in mirno graditev življenja na zemlji. V napredek letalstva je bilo vloženih veliko sredstev in naporov, ker zahteva najvišjo stopnjo tehnike, najsposobnejše in najboljše ljudi. Po osvoboditvi nismo imeli niti enega letala, sedaj pa imamo take, ki letijo z hitrostjo zvoka in opremljene z najmodernejšimi navigacijskimi sredstvi. Kar pa je najvažnejše: imamo sposobne in hrabre »čuvarje neba«. Piloti so ljudje s posebnimi sposobnostmi. V velikih višavah krotijo jeklene ptice, njihov razum

mora kontrolirati okoli 80 instrumentov, poleg tega pa morajo vzdrževati še radio zvezo z zemljo. Vse to jim je že v krvi, z enim pogledom vidijo v srce svoje ptice.

Na zemlji so pa preprosti ljudje, pravimo »plavi«, modro nebo je njihovo dejstveno polje. Stari piloti radi pripovedujejo svoje pretresljive doživljanje. Ponosni na svojo prihodnost so vedno pripravljeni, da povedo kak dogodek, ki je bil usoden delček sekunde meja med življenjem in smrtjo. Kot svarilo pa dodajo: »Pilot lahko naredi samo eno napako.« Naša skupnost daje vse, da mlajšim rodovom vcepi ljubezen do letalstva, da se jih čimveč odloči za časten poziv, braniti nebo domovine v plavih višavah.

Življenje v enotah JVL je izpolnjeno s strokovnim delom, prosti čas izkoristi vsak po svoje. Pestrost življenja izpolnjujemo s kulturno-zabavnim delom in športom. Oboje je v naših enotah posebno razvito, naše starešine so pokazali za to veliko razumevanje. Ne moremo si zamisliti in predočiti razliko med staro in novo armado. Na razpolago so nam časopisi vseh vrst, vseh narodnosti, revije in bogata knjižnica, odprte so nam kino dvorane, vsak večer nas popeljejo televizijske kamere po domovini in v svet. Vse to daje vojaškemu življenju pestrost, dnevi tako hitreje tečejo, človek se počuti bolj veselega, v prepričanju, da mu to daje socialistična domovina. Za oddolžitve pa bomo vojaki s pridnim delom poskrbeli, da se na odsluženju roka usposobimo za branilce domovine. Zgodovina nam govori o žrtvah naših prednikov, njim se bomo oddolžili in jih ohranili v spominu, če bomo skušali hoditi po stopinjah teh bor-

cev in v njihovem duhu ljubezni do domovine, požrtvovalnosti in delavnosti. V tem se vzgajajo mladi rodovi na odsluženju vojnega roka v JLA. Nad slehernim od nas bdi očetovska skrb starešin, nje je domovina izbrala iz vrst najboljših ljudi, kateri prenašajo na nas slavne tradicije naših narodov.

Za zaključek naj omenim pozitivno dejstvo, da Železarna Ravne svojim nekdanjim članom, sedaj vojakom, pošilja list »Fužinar«. S tem se olepša bivanje v JLA in povezuje v celoto armija in ljudi v tovarni. V imenu vseh vojakov se kolektivno Železarna Ravne iz srca zahvalim. Prepričan sem, da se vsak izmed nas vrne nazaj v svoj kolektiv, ki ga ni pozabil kljub tako dolgi ločitvi.

... in še nekaj domače kritike

Z zaskrbljenostjo pa zasledujem vedno večje cene v Domu železarjev, ne morem si predstavljati, kako more dati delavce, ki ima na uro samo 60 din, za kosilo 180 din. To je zares preveč. V našem glavnem mestu se hrani skoraj polovico prebivalcev v menzah, da vam povem samo primer: v neki tekstilni tovarni imajo svojo menzo, kjer je kosilo samo za 55 dinarjev, prav tako v Novem Pazaru. V najelitnejših menzah še ni bilo kosilo iznad 170 din. Če kdo dvomi, naj prečita v »Politiki«. Jaz mislim, da bi morala Železarna Ravne oziroma delavski svet polagati na to več pažnje. Hrana ni najboljša, je pa zato najdražja, to prizadene mladega človeka kar dvakrat. Podjetje, železarna, potrebuje samo močne in mlade ljudi, ti se pa v večini hranijo v menzi. Če bo šlo tako naprej, bo na Ravnah vedno manj mladih delavcev, vsak bo šel tja, kjer se bo lahko s svojo plačo pripravljaj za poznejše življenje — a ne samo od meseca do meseca.

Sodelavec-vojak

Šest ur med nebom in zemljo

Jutro je bilo hladno. Piloti so se zbirali okrog letal, ki so bila že pred hangarjem pripravljena za letenje. Dobro razporejeni za letenje so se pozdravljali in voščili »dobro jutro« ter »uspešen letalski dan«.

Bilo je jesensko vreme in pihal je lahen vetrič. V planu letenja za nedeljo, dne 30. X. 1960, so bila naznačena samo motorna letala. Takrat sem že tudi jaz letel z motornim letalom, toda jadranje mi je bilo še bolj všeč. Gledal sem na Pohorje in vzbudila se mi je želja, da bi jadral, čeprav ves dan. Dejal sem: »Škoda, da je tako slab veter, sicer bi prosil upravnika...« Dalje nisem govoril in želje so bile sanje. Pričeli smo leteti na letalih aero-2. Bil sem na startu in vsako sekundo gledal samo Pohorje, in klobasnico na hangarju, ki je kazala smer in hitrost vetra. Postajal sem vedno bolj razigran. To je opazil upravitelj in me s smehom vprašal, kaj mi je. Razodel sem mu željo z nado v srcu in glasom: »Lahko napravim pogoj za srebrno C?«

Upravitelj je še enkrat preuhtal vreme in nato dovolil. Kot bi trenil, sva bila s prijateljem Francetom pri »Jastrebu« in že je bil pripravljen na startu. Zlezel sem v vezi padala in se privezal v Jastreba. »Pazi na poletanje,« mi je dejal upravitelj zadnja navodila. Dvokrilno letalo se je pričelo premikati naprej po zemlji in nato se je dvignilo. Moje jadrano letalo mu je zvesto sledilo in ubogalo na vsak njegov znak. Težko je bilo slediti motornemu letalu, kajti veter je bil že tako močan, da naju je premetaval kot dva lističa, ki sta pripeta drug k drugemu. Z vsemi močmi sem se boril z vetrom in že sem začutil na čelu kapljice znoja, čeravno je bilo mrzlo vreme. Popela sva se na vrh Pohorja in dobil sem znak, na katerega sem se odpel od motornega letala in pričel svobodno jadrati nad pobočjem. Motorno letalo je izginilo v globini in pristalo daleč v dolini na letališču. Prenehaj je hrup motorja in »Jastreba« je lahko letel, kot bi plaval nad Pohorjem. Višine nisem iz-

Znamenito občestno Brančurnikovo gostilno smo v našem listu omenili že tolikokrat, da bi znal kdo soditi, da smo tam neki delničarji. Gre pa le za tako postojanko in na takem kraju, da ne moreš mimo. Tam obstoji menda še reševalni avto. Pa tudi ljudje so takega porekla. Naselili so se pod Zagradom, menda takoj po umiku Rimljanov in vsaj že stoletja nosijo gospodarji dolge ruse, kar je predvsem znak kvalitetne postrežbe. Sedaj je taka pretnja: od tistihmal, ko tu ne bi več točili pristnih pijač, »birt« ne bo smel več nositi tradicionalnih rus.

gubljal, niti se nisem povzpел. Veter je bil tako močan, da je držal »Jastreba« v horizontalnem položaju. Pod menoj so se odkrile vse lepote Pohorja.

Jadral sem od Črnega vrha preko Ribniške koče do Partizanskega doma. Kazalec na uri se je počasi premikal in videlo se je, kot bi se odpravil na dolgo pot. Res bom moral dolgo ostati v zraku, kajti pogoj za srebrno »C« značko v trajanju je pet ur. Vezi padala so se mi zdele vedno tesnejše in kabina vedno manjša. Neprestano sem se premikal na sedežu, da bi oblažil bolečine, ki sem jih vedno bolj čutil od sedenja. Zavedal pa sem se naloge, ki jo moram izvršiti. Nisem več toliko opazoval lepote jadranga, kot črni oblak, ki se je premikal preko Menine in Uršlje gore. Vedel sem, da bom imel težave z nevihto. Nekajkrat sem še veselo zakrožil in že se je stemnilo tudi nad Pohorjem. Sedaj je manjkalo do cilja le še eno uro. Še bolj sem napol vse moči in volja mi je še porasla. Jadral sem po dežju, megli in sunkovitem vetru. Ni mi zmanjkalo poguma in vztrajnosti in pripravljen sem bil prenesti še hujše trenutke. Kabino je počasi prekrivala plast ledu, zato sem odprl okence, da nisem izgubil izpred oči poboja Pohorja.

Borba z vetrom in dežjem je trajala okrog pol ure, na kar se je zjasnilo in tudi led s kabine je medtem že izginil. Po poboju Pohorja so se tu in tam vlekale majhne krpice in »Jastreb« je lahkotno poskakoval in krožil med njimi kot smučar, ki vozi slalom.

Po zadnjem dogodku je čas hitreje mineval. Kmalu se je dan pričel nagibati proti večeru in Jastreb je zapustil Pohorje.

Pristal sem po šestih urah ves izmučen, vendar vesel, ker sem naporno nalogo uspešno izvršil. S tem sem dosegel prvi pogoj za srebrno »C« značko in tovariši, ki so me že nestrpnost pričakovali, so me nagradili z brco v zadnjico, kar je tradicionalna letalska navada ob takih primerih. Dogodek tega dne se mi je za vedno vtisnil v spomin in kljub utrujenosti sem o njem razmišljal še vso noč.

J. Sikošek

Suha perspektiva

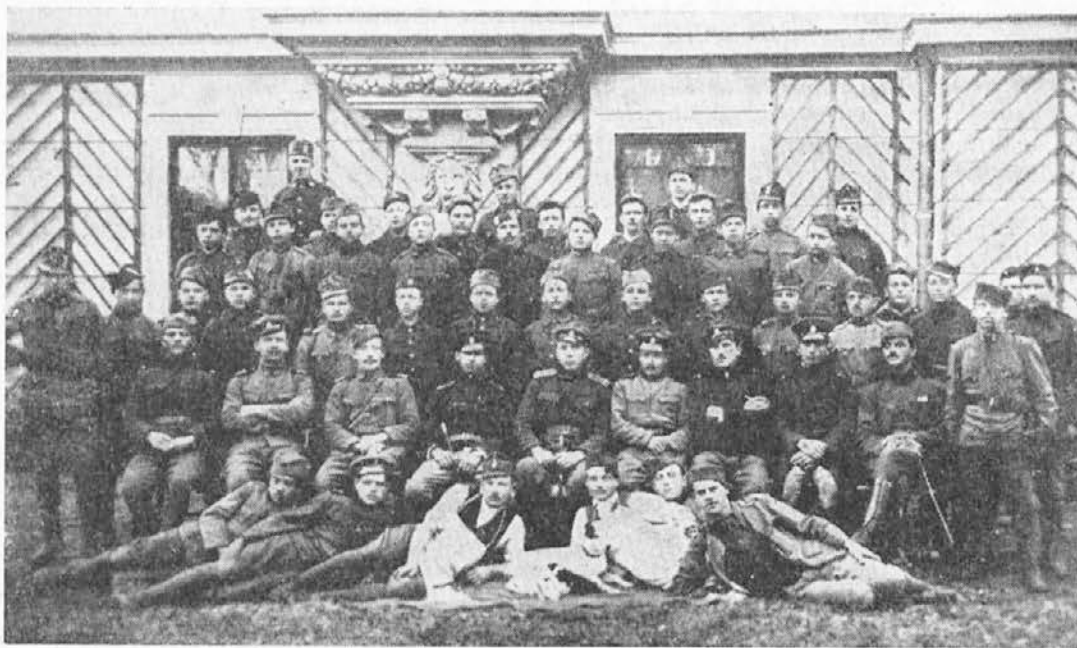
— Ali smo se v Suhi prehiteli? Za tam je bilo rečeno, da bo speljana nekoč predvsem tudi poštena hotuljska cesta na novo vezavo. Na vigred pa smo že začeli novo tako zgradbo, ki bi bila zavsema lahka tudi na Prevaljah itd. Da, obratna ambulanta že mora biti pri obratu, medtem pa bi razni taki uradi veliko lepše ležali kje v okolici. Na Ravnah moramo navsezadnje le »delati jeklo« ter so že za nujne take stvari zadosti znane kot kraj brez pametnega gradbenega prostora. Ne trpajmo takih zgradb na te pičle Ravne, rajši jih postavimo kje okoli in okoli tega jeklarskega središča.

— Čeprav smo imeli lani zadosti veliko šolo, struge naše Suhe pa le še nismo očistili. Že tako je struga zazidana kolikor mogoče cik-cak za motenje odtoka, je v tem koritu še toliko navlake in rasti, da se velika voda težko umika. To bi le kazalo napraviti, čeprav je Suha zares največje suha.

Iva, čremsa, dren,
meso, juha, hren.

MALGAJEVI PROSTOVOLJCI

(Slikano nekako januarja 1919 na ravnem gradu)

To sliko smo dobili, pa se z njo spominjamo tudi Malgajevca šestega majnika 1919, ko je padel v gozdu nad Kumrom, kjer ima sedaj skupni spomenik z borci za Koroško.

Koroški borci tistega časa Janko Gačnik, Mikeln iz Petrovč, Stopar s Prevalj in Stanko Oset iz Savinjske doline so še kar precej razbrali ta spomin, pa bi tu zapisali imena ugotovljenih prostovoljcev, kajti tudi slika je napravljena pri nas v času, ko so Malgaja »sprostili« pri Velikovcu ter ga poslali nazaj v Guštanj za poveljnika kadrovske službe (menda zato, da so potem lažje bežali pred tistimi nekaj volksverovci). Spredaj ležijo od leve na desno: Ivan Mlinar iz Črne, Štefan Hrastnik z Leš, Toni Ermenc, Jože Borštner in Hinko Kučer z Raven. Sedi jo: Zdravko Kroflič iz Šentjurja, narednik Karče iz Mozirja, nepoznan, dr. Jože Ludvik — sedaj zdravnik v Štorah, Franjo Malgaj iz Šentjurja, Luka Potočnik iz Libelič, Kronovšek iz Celja, Rajko Kotnik z Raven in Skutnik iz Celja. Za njimi stojijo: nepoznan, Ivan Florjančič iz Črne, Ivan Kolar iz Črne, Jurij Kotnik z

Vober, nepoznan, Jože Hvala iz Mežice, Čekon z Raven, Jože Slemnik s Prevalj, Ivan Panze z Raven, Dihpol s Prevalj, Ivan Ledinek z Raven, nepoznan, Ivan Janežič s Prevalj, Jože Dreša s Prevalj, Jurij Kolar iz Slovenjega Gradca ter nepoznan. Od zadnjih treh čisto na vrhu poznamo samo Mirka Mikeln s Prevalj na desni. Zadnja vrsta pod izstopajočimi tremi pa so: Alojzij Povoden z Raven, dva zaporedoma nepoznana, Franc Kolar iz Črne, Vincenc Peter z Raven, nepoznan, Kompan iz Mežice, nepoznan, Miha Skudnik iz Mežice, nepoznan, Jože Slemnik s Prevalj, Miha Ocepek z Raven, nepoznan, Delobst iz Črne ter dalje štirje nepoznani.

Kakor vidimo, so še v raznih uniformah in kapah — od srbskih do avstrijskih in ruskih. Pač nečesa enotnega našega tedaj še ni bilo. V zadnjih vrstah je tudi sama mladina — torej zares kadrovska etapa.

In potem so naši kmalu (majnika) pribežali iz Velikovca. Malgaj se je tu uprl in tu — ostal.

Za ideal jugoslovanske državne skupnosti

Ob razpoznavanju udeležencev na gornji sliki smo vprašali tudi dr. Franca Sušnika ter ga kot soudeleženca dogajanj tistih dni in bližjega poznanca zaprosili, da kaj več pove o padlem junaku. Takole je opredelil:

O Malgaju pojejo pesmi in nosijo podobo njegovo, junaka koroških bojov 1918/19.

Domalega brez oddiha je s soške fronte prihitel na klic narodnih prvakov v Mežiško dolino, s slovesom že junaka soške fronte. Vznesen na krilih zgodovinskih dni, ko se je na razvalinah monarhije rojevala Jugoslavija, in s svojimi fanti ves navdan z narodno mislijo

je z njimi videl na Koroškem svoje zgodovinsko poslanstvo za Jugoslavijo. Navdušenje za ideal jugoslovanske državne skupnosti je družil z izrazitim talentom vojaškega in političnega organizatorja. Prva etapa in baza za naprej mu je bila Mežiška dolina. Odločnost in pogum njegov sta velela, da terja usodni čas dejanj, da si narod riše meje sam in mu ga ne bo odrešenika od nikoder, če si odrešenik ne bo sam.

S to plamenečo mislijo se je zaklel Koroški, in ko je dejal, da bo ostal tudi na mrtvi straži in da Koroške živ ne bo zapustil, je svojo zvestobo in prisego Slovenski Koroški s svojo smrtjo potrdil.

Študijska pot v Porurje

v pokrajino premoga, železa in — piva

(nadaljevanje)

Pozno zvečer sva se z vedno svežim potovalnim tovarišem spet dobila — jaz iz postelje, on z ogleda mestnih znamenitosti, trgovskih, komunalnih in raznih služnostnih zadev ter dahi industrijskega velemesta. Njemu zna to kdaj prav priti, jaz pa sem tiste zares bolj črne ulice preletal že pred tridesetimi leti, a vide-nega potem vseeno nisem mogel kje ko-risno posredovati oziroma uporabiti. Da pa bi čisto ne zaostal pri tem ogledova-nju, sem le predložil skok k tisti blondinki pri »Holzhackerju«. Nič drugega ni bilo tam, kot pa pili so v taki zelo čedni točilnici z na vse načine uslužno opremljenim »šankom« in stenami (raz-ni nabavni avtomati) ter ob vsej pozor-nosti do gostov. — Ali ni to pivo neko-liko premrzlo...? — sem sitnaril, pa je že bilo vse pokonci: »Izvolite na aparat, točno na predpisano stotinko je temperi-rano, umirjeno oziroma nagnano, pri nas ste zmerom brez skrbi...« Morda sem res preveč izpadel, kajti doma se s pivom toliko ne bavim, vem le nekoliko, da je poleti največkrat zadosti toplo, pozimi pa, če le gre s naravo mrzlo — torej kolikor mogoče — naravno vsaj na Rav-nah.

Zadosti zgodaj sva bila doma ter kar z zadovoljstvom ugotovila, da tisti dan kljub gostoljubnosti v najinem hotelu nisva zaiskala nobenega obroka. Ker so to opazili, znači, da se zmernost pri ko-riščenju tudi dovoljenega vsem dopade.

Naslednji dan se je začelo s polno pa-ro. Morava reči, da že pri zajtrku. Nihče

ničesar ne vpraša. Gostu nudijo, kar nu-dijo, a vsega je in vsega dovolj. Menda je signal vgrajen v stol, kajti čim sedeš, je obrok že tu, čeprav je zajtrkovalnica ločeno v prvem nadstropju, in sicer nihče tam ne čaka.

Na portalu so naju zopet prijazno opredelili — pozdrav vnaprej. Bila sva na čas tam in ob deveti uri pet minut tudi sprejeta. Dr. Karl nama je najprej izročil vsakemu polivinilasto aktovko polno listin, prospektov in knjig: — Iz-volita, tu notri je vse tako, kar goste naše hiše zanima, kar jim radi povemo, pred-vsem pa kar je že napisano, da o tem ni treba več govoriti. — Da, s tako pripravo prihraniš na času in na pljučih ter še prijetno preseneti. Bil je kar zadosten obseg oziroma teža teh stvari o tovarni, o Dortmundu in še o Nemčiji kot celoti. To je verjetno tak »dobro jutro« študij-skim obiskom podjetja, je pa zelo sim-patičen.

Silikoza

Na mizi je bil list s tistimi našimi vprašanji oziroma programom, zraven pa take podlage, formularji in zaznačbe za razlago iskanih stvari na tem sektorju. Prinesli so še tisto njihovo coco-colo, po-tem pa so se vrata zaprla za vsako mo-tenje.

Menda prašni ščitniki na polici so sprožili besedo o silikozu ter zavedli tako daleč, da je ostala na tapeti kot prva točka naših razgovorov. — Izkušnje že morate imeti pri takem podjetju zadosti velike tudi s to težavo. Kaj nam bi mogli o tem povedati čisto po železarsko? —

Toda dr. Karl se je umaknil skromno in strokovno: Da, po železarnah jo ome-njamo to ogroženost, večkrat tudi mimo, zato naj bi najprej povedal o tej stvari naš zdravnik dr. Klauschenz.

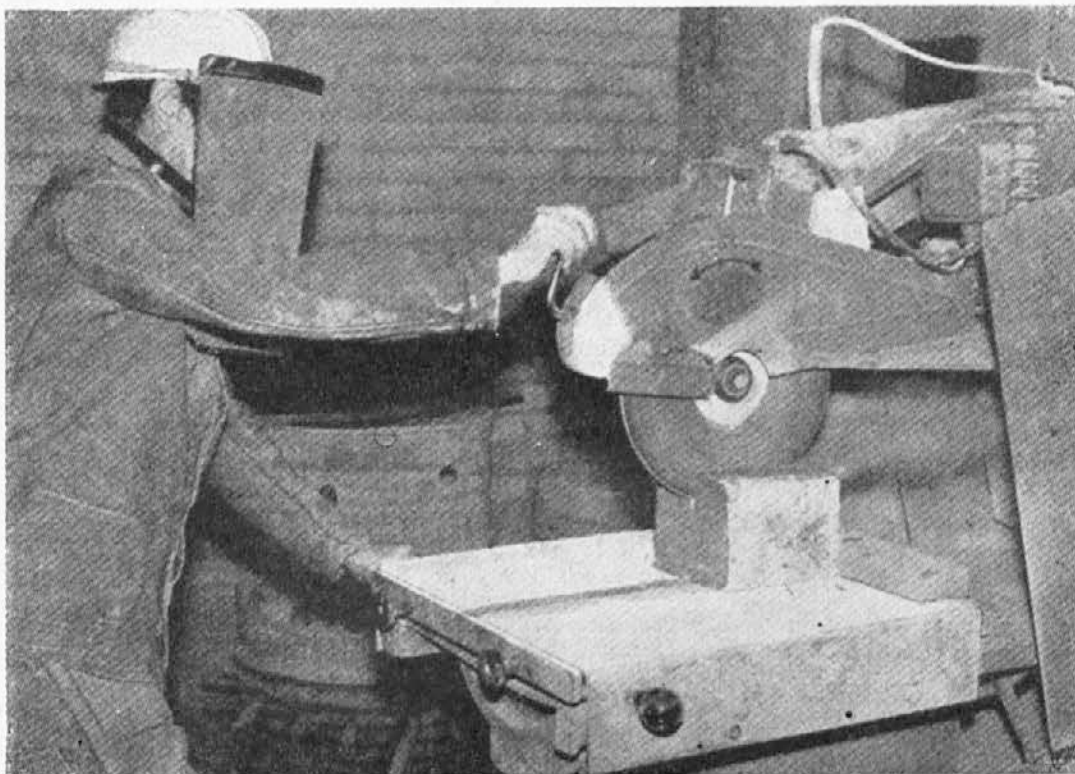
Tu morava vmes pripomniti, da pač nisva imela namena raziskovati silikoze kot silikoze v smislu nastanka, diagno-ze ali lečenja, ker so to sicer na srečo že davno znane, a vseeno zares čisto zdrav-niške stvari, temveč sva imela v progra-mu čim bližje dognati instalacije takih delovnih mest, da do obolenja sploh ne more priti. To je namreč osnovno važno in nujno in samo za to tudi gre, kajti če je enkrat že sled obolenja tu, znači, da je prav v instalacijskem smislu de-lovnega mesta že nekaj narobe. Vprašala sva torej drugače — ne, kako je treba gasiti potem, ko se je nekaj že vnelo, temveč, kako je mogoče oziroma kako je treba vnetje preprečiti. Tudi pri našem podjetju so se namreč pojavili znaki te obolenosti oziroma so zdravniki opozorili na zaznambe silikoze, pa je treba na ta-kih delovnih mestih ukrepati, da se ogroženost odpravi. Tako so namreč na-pravili povsod, kjer so take okoliščine za možnost te obratne bolezni, pa se zato nikjer ni mogla razširiti do nevarnosti. Za to je nama tudi šlo, da pridobimo ta razgled tudi za naše prilike.

Zmerom pa je dobro čim več čuti o vsaki taki ogroženosti stvari predvsem tudi s strani zdravnika, zato sva rada poslušala to tolmačenje, ki bi bilo v gro-bem izvlečku nekako takole:

Pri laikih o poklicni bolezni silikoze ni pravih predstav. Enostavno se iz-enačuje vse pod nazivom oziroma mne-njem zaprašenih pljuč. To pa je širši pojem. Zaprašenost pljuč lahko po-vzročajo delci različne materije in poznamo tako na primer azbestozo, aluminozo itd. Silikozo povzroča edi-no kremenčev prah. Naziv silikoze pride od kemijskega naziva te kamni-te materije — silikati. Ni prav torej misliti, da bo dobil zaprašena pljuča — silikozo, kdor koli, ki dela na neki prašni atmosferi (na primer pri apnu, cementu, fosfatih itd.). Pojav silikoze je vezan na prisotnost čisto določenih, kakor že rečeno, kremenc vsebujočih prahov.

Gre torej za to, kateri prah vsebuje kremenčeve delce in lahko povzroči silikozo? Tu naprej potem dr. Klau-schenz obširno tolmači, da je eden iz-med najbolj nevarnih v tem smislu prav njihov renski pesek (Rheinsand), ki ga vidimo ob gradbeni konjunkturi na vseh koncih in krajih in ki je za pripravo malte menda kar nepogreš-ljiv. Ampak še noben zidar na visokih gradnjah ni zbolel na silikozo, čeprav dela dnevno s to materijo. Zakaj? Sa-mo zato, ker je opravek s tem peskom redno v mokrem stanju — se torej ne praši.

Ker morejo priti v pljuča le naj-manjši delci od mere 5/1000 navzdol, pride v upoštevanje za tako ogroženost samo najfinejši prah, ki nastaja na primer pri površinskem peskanju ozi-roma poliranju železnih konstrukcij itd. V rudarstvu, kjer je silikoza mno-

Če je na delovnem mestu vse prav — odpraševanje in osebna zaščita, nobena bolezen ne ogroža

go bolj zaznavna kot v železarnah, nastopa ta poklicna bolezen pri vrtanju v slučajih, če so vmes kvarcit vsebujoče kremenine. Pri njihovi železarni bi obstajala torej možnost obolenja za silikozo predvsem pri izdelavi in obdelavi ognjevdržne opeke, katero potrebujejo vse metalurške peči, v livarni in v čistilnici litine. Stopnjo te ogroženosti pa so zmanjšali z uporabo materiala, ki vsebuje manj teh kvarcitov.

Predvsem pa ne smemo misliti, da pride prah enostavno v pljuča in zoži dihalo. Gre za čisto počasno kemijsko reakcijo pljučnega tkiva in prahu, kar lahko povzroči tekom let in desetletij neelastičnost pljučnega tkiva ter skozi to defekt v zajemanju kisika.

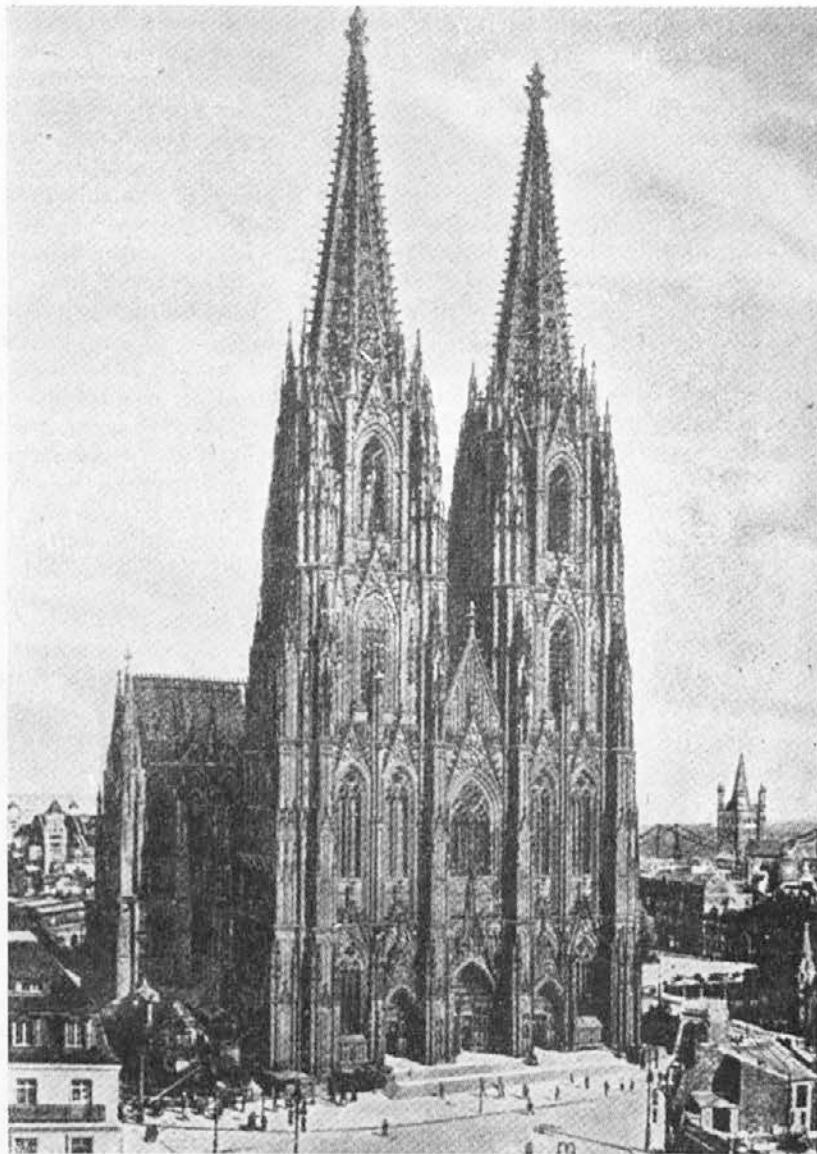
Značilno pa je, da je nagnjenost za to obolenje čisto različna. Nekdo lahko dela desetletja na ogroženostnem okolju, ne da bi zaznamovali kako tako reakcijo, medtem ko lahko to opazimo pri drugem že po nekaj letih (tudi pri nas smo rentgensko pregledali preko 400 sodelavcev, ki delajo na takih področjih ter ugotovili, da je na primer Ferdo Kutnik po štiridesetih letih dela na prahu pljučno popolnoma čist, medtem pa je pisarniška sodelavka že pol leta vsaj malenkostno zasenčena).

Tako smo torej prišli do najvažnejšega poglavja: **ukrepi za zaščito pred silikozo**. Pri že omenjeni različni nagnjenosti za to obolenje je pač ena poglavitnih nalog obratnega zdravnika, da ogrožene redno pregleduje, raziskuje in eventualni razvoj zasleduje. To je torej nujna in zdravniška stvar. Tam je to urejeno s poklicnim združenjem oziroma s socialnim zavarovanjem, da se resno ogroženi bolniki pravočasno izločijo od ogroženega dela ter premestijo na drugo delovno mesto vsaj za gotovo dobo. Za slučaj prikrajšanja prejmejo prizadeti pri njih gotovo izravnalno rento.

Nadaljnja za nas in za vse najbolj učinkovita preventiva pa je ureditev odprave na delovnem mestu. Povsod in 100-odstotno to res ni izvedljivo, vendar kjer je izvedljivo, ni treba čakati. Vsak tak ogrožujoči prah je treba zajeti in odvajati. Kolikor kje to čisto ne gre, je treba oskrbeti najbolj ustrezno osebno zaščito — prašne ščitnike, ki filtrirajo ogrožujoči prah. Nekaj pomaga tudi polivanje z vodo, da se prah ne razvija oziroma manj itd.

Kakor pri njih tako tudi pri nas ob redni kontroli in ob skrbnih tehniških ukrepih na delovnih mestih ter ob disciplinirani uporabi zaščite do neke resnejše ogroženosti za to boleznijo ne more priti. Na primer pri njih niti še ni bilo treba menjati delovnega mesta, kar o skrbstvu in o pažnji pri tej železarni zadosti pove.

Tako smo torej začeli in končali silikozo. Podpisani je bil kot star železarski sodelavec ugotovitve še toliko bolj vesel, ker je še enkrat čul, da silikozo tudi v naši železarni ni ogrožujoča, če je na mestu skrbstvo: redne zdravniške kontrole, razpravevalne ureditve na delovnih mestih, osebna zaščitna sredstva, event.

Köln — katedrala

600 let so jo gradili pa seveda počivali vmes. Beri v potopisu »5000 km po Evropi«.

občasne premestitve v takih primerih ter nazadnje tudi izbira manj kremenčevske materije, kolikor se le da.

Tu sem se spomnil pomanjkljivosti. Čeprav smo začeli to poročanje z zadosti obširnimi uvodom, smo sedaj le pogrešili. Niti nismo povedali bliže, kje smo, kakšno je to podjetje oziroma za kakšne razglede more obiskana železarna jamčiti tudi v smislu naših potreb. Kar tu vmes bi torej to dopolnili, da bi pozneje laže poslušali oziroma ogledovali njihova dejstva.

Predvsem smo torej v Porurju, ki ima sloves, kakor pove naslov tega popisa. Bliže železu že ne moreš biti, če si enkrat v središču železarstva Evrope. Porurje (gre za področje z okoli 5 milijonov prebivalcev) pa je zanimivo tudi zato, ker pride tam že sedaj preko 1500 ljudi na kvadratni kilometer. Če vemo, da pride na primer v Rusiji le nekako deset prebivalcev na km² ali v Jugoslaviji okoli 75 oziroma v celotni Zapadni Nemčiji 208 ljudi na km², nekaj izvemo. Seveda nismo šli tja, da bi merili in morda še apostrofirali te reči, hočemo le pokazati, kako gre ta razmnožitvena oziroma naselitvena reč tudi pri njih. Vse leze na kup in v mesta. Na primer pred sto leti je bilo v celi Nemčiji samo 6 »velikih« mest (Berlin 440.000 prebivalcev, Hamburg 180.000, Bremen 121.000, München 107.000,

Dresden 104.000 in Köln 101.000 prebivalcev). Danes je samo v Zapadni in Srednji Nemčiji 63 zares velikih mest, med temi tudi naš Dortmund z okoli 700.000 prebivalci, Hamburg pa že hodi okoli dveh milijonov itd. Tisti čas je bil delež mestnega prebivalstva 4,8 %, danes zavzemajo »meščani« že kar okoli 35 % vsega prebivalstva. Mesta pa žro ljudi, se množijo in razvijajo naprej. Vsak dan gredo desetine novih hektarov zemljišča Zvezne republike za avtomobilске ceste, za letališča, za industrijo, za rast mest. In še taka številka za ponazoritev prometa: čez hamburški most »Nordbrücke« gre dnevno preko 65.000 vozil itd.

Gornje torej le mimogrede; bliže nas zanima tovarna oziroma podjetje. HOESCH A.G. (delniška družba) je industrijsko-poslovalni koncern, ki zaposluje trenutno okoli 50.000 sodelavcev. Njegove posamezne delavnosti oziroma poslovalnice so:

- Altenessener Bergwerks-AG, Essen-Altenessen
- Hoesch Bergwerks-AG, Dortmund
- Hoesch-Westfalenhütte AG, Dortmund ... (to smo obiskali)
- Hoesch Walzwerke AG, Hohenlimburg
- Hoesch Walzwerke AG, Werk Federstahl, Kassel
- Trier Walzwerk AG, Wuppertal-Langerfeld-Trier

- Dortmunder Drahtseilwerk GmbH, Dortmund
- Dorken AG, Gevelsberg i. W.
- Schmiedag AG, Hogen i. W.
- Schmiedag AG, Werk Ruegenberg, Olpe i. W.
- Schwinn AG, Homburg/Saar — Gesenkschmiede u. mechanische Werkstätten
- Maschinenfabrik Deutschland AG, Dortmund
- Hoesch Rohrwerke AG, Hiltrup, Werke Hiltrup, Hagen, Dortmund, Barop
- Becke-Prinz GmbH, Dortmund und Hemer
- Rheinischer Vulkan, Chamotte- und Dinaswerke, Oberdollendorf/Rh.
- Hoesch Reederei und Kohlenhandel GmbH, Essen-Altenessen
- Hoesch Eisenhandel GmbH, Dortmund
- Hoesch Düngerhandel GmbH, Dortmund
- Hoesch Limited, London, W. C. a
- Hoesch Italiana, Societa per Azioni, Milano
- American Hoesch Inc. New York, N. Y.
- Hoesch Werke AG, Geschäftsstellen

Torej velika proizvodna in poslovalna skupnost, v kateri je železarna WESTFALENHÜTTE v Dortmundu še zmerom središnji obrat z okoli 17.000 sodelavci, čeprav prednjači po zaposlenih njihova rudarska industrija.

Poglavitni obrati te westfalske železarne, ki sva jo obiskala, so:

- šest visokih peči
- Thomasova jeklarna
- SM-jeklarna
- el-jeklarna
- valjarna blokov
- profilna valjarna
- žična valjarna
- kont. valjarna polizdelkov
- valjarna širokih trakov
- hladna valjarna
- precizna obdelava žice
- fina kont. valjarna
- tovarna cementa
- šamotarna
- itd.

s pomožnimi obrati in napravami. Proizvodnja surovega jekla, ki je znašala v letu 1939 ca. 123.000 ton mesečno, je dosegla marca 1961 že 215.000 ton oziroma po meri v tem mesecu prvič preko dva milijona ton letno.

Hoesch konzern, ki združuje danes kar vso to delavnost črne metalurgije ter še dodatne poslovalnice, ima po svoji rudarski in fužinarski osnovi dokajšnjo tradicijo. Družina Hoesch se omenja kot ustanoviteljica takega obrata v Eiflu (ruda, gozd, vodni pogon) že leta 1800. Železarna Westfalenhütte v Dortmundu je bila ustanovljena leta 1871 in so takó nedavno praznovali 90-letnico.

To bi bil tak najnujnejši razgled, da vemo s kom govorimo.

Organizacija dela

Začeli oziroma nadaljevali smo spet od začetka našega študijskega programa, čeprav je naslov tega poglavja prehud. Za

tako raziskavo bi potrebovala znatno več časa, ampak za to ni šlo. V vprašanju so bile samo gotove informacije za take razdelitve iz izkušenj pri velikem podjetju, torej organizacijska vključenja, ki so lahko taka ali pa drugačna — gre le za čimboljše služenje funkciji dela.

Ta del je tudi več ali manj zadeva prvega potovalnega poverjenika ter bi podpisani lahko pri tem zaspali. V svoji železarski praksi je namreč delal že pod tolikimi organizacijskimi shemami, da je za preostalo betvo čisto vseeno, pod kakimi bo še mogel nadaljevati oziroma končati. Toda za posameznika ne gre in nikoli ni šlo, zanimive pa so vseeno tudi take izkušnje.

Predvsem je na izvrševalnem vrhu seveda že kar povsod ustaljeno čelo podjetja: generalni direktor, tehnični direktor, komercialni direktor ter direktor za vse druge — obče zadeve. Pri tem podjetju je to »delovni« direktor oziroma direktor dela (Arbeitsdirektor), torej podobno kot pri nas sekretar podjetja, pod katerega sestav spadajo potem vsi taki razni referati itd. Povsod je podobno, čeprav so tu pa tam različna vključenja. Tako imajo tam na primer izplačilni (mezdni) urad v sestavu personalne službe. Tudi služba za delovno varstvo spada pri tem podjetju pod ta splošni direktorat, čeprav bi po njeni funkciji oziroma izvrševalni potrebi mogli reči, da nima na tej »splošnosti« niti kaj iskati. Ampak tako je, povsod še iščejo, spreminjajo, dopolnjujejo take in drugačne organizacijske prijeme v namenu, da bi našli najboljše. Tudi pri nas je tako. Na primer prav skrbstvo za varno delo je pri naših trinajstih železarnah najrazličnejše povezano: pri dveh podjetjih je vključena ta briga neposredno pod generalnega direktorja, pri sedmih železarnah je v sestavu funkcij tehniškega direktorja, pri dveh podjetjih je v organizacijski shemi občega oddelka, pri preostalih dveh pa je celo kar v kadrovskem-personalnem sektorju. Kdo bi mogel reči, kako je najbolje, poslušaj pa že ena in druga mnenja ter z njimi iščeš svoj prav.

Ko smo že pri razpravi o organizaciji posameznih funkcij v podjetju, bi za bližjo sliko takega iskanja povedali morda o »najbolj pametnem« organizacijskem vključenju službe za delovno varstvo. Pri velikih ameriških železarnah se s to stvarjo bavi kar poseben direktor posebnega sektorja, ali pa sam generalni direktor podjetja. Ne moremo reči, da bi bilo to slabo, kajti nesreč pri delu imajo res desetkrat manj kot pri nas. Pri naših železarnah pa spet postavljajo to v skrbstvo tehniškega direktorja in pravijo, da gre ta reč v njegovo okrilje, kajti on je na odgovornosti proizvodnje, skrbstvo za varno delo pa je komponenta proizvodnje. Varno delo je namreč najbolj učinkovito delo oziroma edina čista produktivnost dela. Kakor morajo biti v sklopu skrbstva tehniškega direktorja funkcije za pripravo dela (pripravo naročil za proizvodnjo), tako je tam tudi kvalitetna priprava oziroma kvalitetna kontrola naročil (raziskovalni laboratoriji), pa tudi poverjenišтво novogradenj in vzdrževanja — vse v službi večje in boljše proizvodnje. In kakor za vse to, mora sektor delo

pripravljati in kontrolirati tudi v varnostnem smislu — torej čisto paralelna nadaljnja roka tehniškega-proizvodnega skrbstva na tehniško-proizvodni veji itd.

Seveda pa je to le primer oziroma ilustracija, kako se je mogoče ujedati tudi s takimi rečmi, čeprav tam o tem niti nismo toliko govorili. Kaj čuti o posameznih drobnih razdelitvah dela ter utemeljevati izkušnje pa je zmerom napredno. Pri tem kolosu namreč že lahko kaj povedo oziroma pokažejo. Za čisto upravljalni vrh sploh nismo vpraševali, tam nimamo vzorov. Od leta 1947 imajo tudi tako soodločanje (Mitbestimmungsrecht), ki po svoje zajema kolektiv. Predstojništvo Hoesch AG, ki sestoji iz predstavništva vseh navedenih podjetij, je en tak forum. Zraven je še voljeni kolektivni odbor — tudi iz vseh podjetij, tako imenovani obratni sveti. Tudi celotni kolektiv zaseda kdaj pa kdaj.

Če ob tej organizacijski zadevi še povem, da sem takrat pred tolikimi leti ob študiju oziroma pomoči čimvečje centralizacije vseh mogočih obračunov v podjetju racionalno na eno mesto skoraj prejel nagrado, a da sem sedaj kljub temu vprašal za primerom pametne decentralizacije nazaj na obrate (ekonomske enote), je o poslovnem »organiziranju« dovolj. Te zadeve so zadosti elastične pa se da zagovarjati oziroma uporabljati eno ali drugo — kakor komu leži.

Zanimiv oddelek

Pri slehernem podjetju so menda najbolj pusti tisti vse sorte obiski. Med njimi je namreč kot nalašč najmanj takih, ki res tudi kaj naročijo v smislu izdelovalnega programa podjetja. Kar naprej ti kdo prede in prede, ljudi na delovnih mestih pa nazadnje le ni toliko, da bi se mogli zamujati na ljubo obiskov. No, in pri tem podjetju je zadeva z obiski prekipela. V mesecu pred najinim prihodom je šlo skozi železarno 1114 oseb, od tega 158 inozemcev od Japonske do Južne Amerike. Torej kar preko štirideset takih pohajkačev na dan. Pri takem navalu je nujno nekaj ukreniti. Upostavili so torej tak »oddelek za obiske« (Besuchswesen). Vse je vnaprej pismeno urejeno ter interno razdeljeno, da se potem ne lovijo oziroma da na poslovnih mestih že vnaprej vedo, kdo ti bo kdaj in za kaj sedel na vrat. Največ je seveda takih oglednih pranganj, ki zahtevajo spremstvo in razlage. Pri tovarni, katere objekti so na dolžini skoro 9 km in kjer so tudi posamezne obratne hale dolge po kilometer, je taka pot tudi pri avtomobilskem prevozu nekaj. Zmerom izgubljajo nekaj ljudi samo za take poti. Nekako je torej posegel vmes ta obiskom namenjeni oddelek, pomagajo pa si interno tudi z vključevanjem razgledanih upokoencev. Tudi manj prizadeti invalidi vskočijo za gotove take opravke. Kratko: kljub takemu navalu so zadevo organizirali oziroma jo izvajajo, da dobi sleherni najboljši vtis o podjetju in njegovih ljudeh.

Ampak nihče ne sme nikamor v obrate brez zaščitne čelade, pa če so na portalu same baletke. Red in disciplina v poudarku varnosti! Na vhodu tudi piše, da je sleherni, ki prestopi prag tovarne, za-

varovan (velja torej tudi za obiske). Kako to napravijo, ali plačujejo zavarovanje pavšalno, ali kako, nisva dalje vpraševala, ker je pri nas ta stvar osnovno drugače rešena.

Zaposlovanje invalidov

Najbolj se pri težki industriji zameri zdravnik, ki zapiše komu lahko delo. To je nekako tako, kot bi menili koga napotiti v rudnik na letovišče. Pri težki industriji enostavno vsaj še pri večinskem stanju te proizvodne tehnike ne more biti lahkega dela oziroma vsaj ne toliko, kolikor bi bilo treba in bi želeli ustreči. Tu je ta delavnost že od kraja kraja na precepu. Gre za zaposlitev za težko delo nesposobnih ljudi, za zaposlitev invalidov. Pri tem pa je ta stvar toliko bolj pereča, ker težka industrija vseeno invalide tudi sama »proizvaja«. Ali naj potem invalida ali obolelega enostavno zavrne s takim pločevinastim izgovorom? Ne, še nikoli ni bilo tako, brez ozira na vključenje socialnega zavarovanja itd., temveč so se še zmerom našla taka zaposlitvena mesta tudi pri težki industriji, da je nekako šlo. Kjerkoli je mogoče, so taka vratarska, čuvajska, kontrolna in možnostna mesta zasedena z invalidi. Ob vsej dolžnosti se tudi ta skrb ne more odrekat.

Ob tem skrbstvu za poškodovane pa so po industrijah že tam davno šli korak naprej. Predvsem so se zavedeli nujnosti podkrepljenega skrbstva za delovno varnost, da bo čim manj poškodovanih. To je prvo, to je bistveno. Ker pa je invalidnosti itd. le še zmerom preveč in ker še vojske zraven pomagajo, je bil ta stalež za take potaknitve skozi in skozi previsok. Podjetja so za zaposlitev invalidov upostavila posebne invalidske delavnice ter tam zbrala vsa taka dela, ki jih lahko opravljajo tudi delno poškodovani. Skoro pri vsaki večji industriji so že davno bile in so take delavnice za oskrbo raznih pripomočkov, za popravilo oziroma izdelavo zaščitnih sredstev itd. Pri pravi organizaciji tega dela so bili ti sodelavci prav zadovoljni in so se te poslovalnice koristno odrezale.

Stvar pa se je razvijala naprej, in sicer na eni strani, žal, negativno: vojske so povzročile toliko dodatne invalidnosti, da je bilo treba to skrbstvo bliže zgrabiti. Zato pa je na drugi strani doživela ta reč pozitivni preobrat. Predvsem psihologi so oponesli, da s takimi invalidskimi delavnicami ni kaj. Da so preveč invalidske — direktor invalid, mojster invalid, tajnica invalid, knjigovodja invalid, po vseh delavnicah — invalidi. Prehudo je za koga to oziroma vsaj prave svetle delovne vedrine ne more toliko biti, za prenekaterega pa je vse to okolje pravi pritisk na razpoloženje. Parola je bila: proč z invalidskimi delavnicami ter vključenje s preučetvijo poklicev nazaj med redne sodelavce po obratih. Večje bo zadovoljstvo človeka.

In kako ima to reč urejeno westfalska železnica? Na oba načina. Od skupno preko 1800 poškodovanih pri podjetju jih dela v res lepo urejeni in opremljeni invalidski delavnici (nazivajo jo Sozialwerkstätte) okoli 150, preostali so po obratih.

Vidimo potemtakem obojestransko pametno ureditev: nekateri so zadovoljni in koristijo tu, večina pa na rednih takih delih po obratih. Potrebne poklicne preučitve oskrbijo v delavnicah tovarniške industrijske šole.

Ko vemo za eno in drugo, bi verjetno tudi pri nas bili za oboje — torej tudi za tako uslužnostno delavnico, ki bi marsikaj uredila, predvsem pa marsikoga zadovoljila, kolikor obrati težke industrije res ne morejo vsega absorbirati.

Oba študijska poročevalca in oglednika tudi teh stvari pa priporočava toliko prej in toliko bolj: skrbimo vsi od kraja in vsak dan in na vseh delovnih mestih, da ne bo nesreč, da ne bo poškodb oziroma da jih bo čim manj.

Šport

Kaj pa to tukaj? Da, ena izmed točk najinega programa je bila tudi športna informacija iz industrijskih središč. To vseeno ni tako majhna ali postranska stvar, da bi jo pri takem vsestranskem iskanju po industrijskem poprišču smeli prezreti. Postavimo jo torej sem, čeprav je bila obravnavana pozneje.

Tudi naša železarska skupnost je v tem smislu po svoje aktivna. Že nekaj let prireja Združenje jugoslovanskih železarn takó letne kakor tudi zimsko-športne igre. Razen telovadbe in plavanja so s temi prireditvami zajete menda kar vse športne panoge. In pogledimo v posamezna industrijska središča. Nikjer ta reč ni zane-

Zaščitne čelade so torej uvedene dosledno na vseh takih delovnih mestih po vseh železarnah. Predvsem so predpisi tudi za vse obiskovalce, le da so za te svoje oblike in barve. Na sliki tak obisk s Švedskega

Tudi Nizozemce je zadela ta reč — dekleta niso izjema. Glave namreč zategadelj tako disciplinirano varujejo, ker ima vsak samo eno

Janez Strah:

5000 km PO EVROPI

(koniec)

Stolp je visok 318 m, velika kabina dvigala pa vozi ljudi skoraj do vrha. Bil je na pol meglen dan, zato tudi razgled s stolpa ni bil preveč zanimiv. Tudi mraz in veter ne prizanašata v taki višini in smo se prav kmalu odločili, da se peljemo nazaj ter nadaljujemo z ogledom mesta.

Po 387 stopnicah smo se povzpeli na vrh cerkve Notre-Dame, od koder smo lahko videli precejšen del Pariza. Cerkev so gradili 97 let po etapah in še danes se dobro poznajo faze gradnje. Vodič, ki nas je spremljal, nam je pripovedoval, da cerkev pravzaprav ni dograjena, kajti zvonika nista pri gradnji dosegla predvidene višine, zato sta tudi vrhova zvonikov ravna, medtem ko je cerkev sama grajena v gotskem slogu.

Popoldne 30. novembra smo se odpeljali v Versailles. Tisti dan je zopet deževalo, toda vožnja z avtobusom je bila kljub temu prijetna. Peljali smo se mimo prvega atomskega inštituta in mimo novega Pariza, kakor imenujejo predel, na katerem razširjajo Pariz. V Versaillesu smo si ogledali vrt, dva dvorca iz časa Luisa XIV. in versajsko palačo. V času Luisa XIV. so v vrtu izkopali kanal v obliki križa, čigar daljši krak je dolg 3 km, novejši pa 1 km.

Ker v tistem času še ni bilo vodovoda,

so celotno množično vodo, namenjeno za kanal, pripeljali iz 30 km oddaljene Seine, kajti Versailles leži precej višje od Pariza. Vrt sam je zelo velik, saj smo samo okoli kanala naredili 8 km dolgo pot.

Ko smo šli v versajski двореc, se je že pričelo mračiti in ker v palači ni električnih luči, hočejo namreč imeti, originalno svetlobo iz srednjega veka, smo si le bežno ogledali nekatere stvari. Ogledali smo si dvorano, v kateri so sprejemi za visoke tuje državnike. Dvorana je velika, saj meri 70×14 m in se imenuje Steklена dvorana po steklenih svečnikih. Dvorec se je od njegove izgradnje precej spreminjal, saj je imel nekoč 2000 sob, sedaj pa jih ima samo še 700. Današnja oblika je dobil leta 1800 in poleg omenjenega števila sob je še zanimiv podatek, da je v dvorcu 67 stopnišč in 2100 oken. Vožnja ponoči od Versaillesa do Pariza je bila po lepi dvosmerni avtostradi nadvse lepa, čeprav je bil spet promet tisti, ki nam je delal precej preglavic, preden smo prišli v center mesta.

Naslednji dan smo si ogledali svetovno znani muzej Louvre. Tako kot v Münchenskem tehniškem muzeju, tako bi tudi v Louvru potrebovali veliko več časa, če bi si hoteli znamenitosti slikarstva, kiparstva, izkopenin, okrasnih predmetov, grške in rimske kulture ter drugo ogledati.

marjena. Nobena napredna delavnost se ne more zapirati športu, čeprav ni treba, da bi bil za vzor nekdanji Bata, kjer so bile športne naprave že kar večje od obratnih oziroma so jih celo prej postavili kot obrate.

Informatorja zares nismo menjali, ker spet ni šlo za poznavanje športnih prvin oziroma tudi midva nisva taka prvaka, zastopava pa vsak svoje neizpodbitno stališče — prvi poverjenik mlado in napredno, podpisani pa staro in zato predvsem športno zaviralno. Ob taki udeležbi partnerjev je zajamčena vsaj zlata sredina. Opazila sva vseeno, da je bil dr. Karl pri omembi tudi te stvari nekoliko izmučen. Da, da, meine Herren, vse je zelo prav in potrebno, ampak v naši fabriki moramo delati železo. Železo delamo in take izdelke, kar je zelo nujno, pa se zato z drugimi, čeprav tudi potrebnimi in dobrimi stvarmi ne moremo toliko baviti... Tako dobrovoljno je to izzvenelo, da smo čutili vsi svoj prav. Vse mora biti, a vse na železarni le ne more sloneti. Šport podpirajo, kolikor se da in v tem smislu še nikoli niso bili gluhi. Udejstvovalno pa se s tem bavijo drugi forumi oziroma športniki. Razumela sva, potem pa tudi sama odkrila to prednost v Dortmundu. Celotni severozapadni predel mesta je športno rekreacijski predel. Tam je najprej zelenje — menda kar nenehno cvetoči parki, so taki domovi, naprave oziroma objekti kar za vse športe. Tam je tudi največja prireditvena (športna) hala v Evropi DORTMUNDER

WESTFALENHALLE, kamor pride pod streho 23.000 ljudi. Preko enega milijona ima obiskovalcev letno samo to športno pozorišče, da seveda parka, njegovih naprav in zanimivosti ne štejemo. Tam blizu viri kar 220 metrov pod nebo tudi tisti njihov imenitni razgledni stolp z vrtečo se restavracijo. Kaj hočeš torej še kje več za šport, razvedrilo in odpočitek. Mesto urejuje to reč, denar pa že pride seveda »tudi« iz tovarn.

Ob pogledu na vse to se samo zamisliš, da smo nazadnje pri nas vsaj za šport še razmeroma malo instalirali, če nam že za zelenje vsaj za sedaj še ni treba toliko investirati.

Predlogi za izboljšanje dela

Sodelavci sodelujejo za napredek podjetja tudi z izboljševalnimi predlogi, kjer se le da. Kljub temu da je proces toliko bolj mehaniziran, so izvedli na primer v preteklem letu 619 izboljšav, na katere so s predlogi spomnili sodelavci. Sodelovalnih predlogov je sicer več — 619 je bilo samo takih, ki so bili takoj uporabni oziroma nagrajeni. Obravnava teh stvari zelo hitro poteka. Predlagatelj dobi takoj sporočilo o sprejetju predloga in predlog gre čimprej v strokovno obravnavo. Nagraditve so primerne efektu predložene oziroma izvedene izboljšave. Vse te predlagatelje vsaj obletno tudi posebej počastijo. Seveda korist, ampak tudi neki poseben ponos imajo v tem sodelovanju.

(Dalje prihodnjič)

dati kolikor toliko natančno. En popoldan ogleda v Louvru pomeni zelo malo, toda nikoli se ne da pozabiti čudovito lepih slik, slike Mone Lize, rimske in grške umetnosti, pa tudi če človek le bežno pogleda po ogromnih louverjskih sobah.

Tisti dan, ko smo odšli iz Pariza, sem srečal po precejšnjih težavah našega sodelavca inž. Mitjo Šipka. Čeprav še ni bil dolgo časa v Franciji, sem imel občutek, da je vesel, ker je lahko spet spregovoril v koroščini. Zanimal se je za dogodke v železarni in domovini, potem pa nas je spremljal na večerjo v Parizu. Kakor že prej, ko sem prišel v prestolnico Francije, tako sva tudi na tisti večerji imela smolo. V ogromni samopostrežni menzi, kjer se hrani 10.000 študentov, sva se izgubila in tako sva morala iti brez slovesa vsak svojo pot.

Pozno popoldne smo se usedli na vlak in se odpeljali v Švico. Ker smo imeli samo tranzitni vizum, se v Švici nismo mogli zadrževati. Iz vlaka smo opazovali v noči razsvetljeno Genevo in genevsko jezero.

Nato smo vsi utrujeni pospali, ne vedoč, kdaj smo zapustili švicarsko deželo.

Pot nas je vodila dalje mimo Verone, Vicenze, Padove do Benetk, kjer smo izstopili za pol dneva. Ogledali smo si mesto na vodi, letovišče, znano daleč po svetu.

Res je v Benetkah lepo, toda v pozni jeseni ni prav nič privlačno. Posebna znamenitost je Markov trg, kjer so globi že tako udomačeni, da sedejo kar na ljudi, če imajo le-ti v roki kakšno hrano. Šli smo tudi mimo Doževe palače in čez Most vzdihljajev, pod katerim neprestano križarijo čolni in drugi rečni objekti.

Iz Benetk smo se odpeljali v Trst. Tudi v tem mestu smo se zadržali nekaj časa na ogledu, vendar je elan na zainteresiranosti za ogled mestnih znamenitosti že močno padel. Zadrževali smo se le v bližini železniške postaje in si ogledali le manjši del mesta.

Pot do Ljubljane je bila motorna, saj smo le z na pol odprtimi očmi spremljali škripanje vlaka, obenem pa še enkrat preleteli pot, na kateri smo videli zelo veliko lepih stvari, in še bo trajalo nekaj časa, da bomo na osnovi ponovnih analiz razumeli vse to, kar smo doživeli.

RAZSTAVA JE USPELA

»...Dovolite mi, da Vam čestitam z željo, da svoja prizadevanja pri likovnem ustvarjanju čvrstite in izpopolnujete. Prepričan sem, da bo kvaliteta Vašega dela rastla. Razstava je uspela...«

Tako je Boštjanu čestital akad. slikar Janez Vidic, ko je naš Franci razstavljal svoje grafike v salonu Založbe Obzorja v Mariboru. Razstava je bila pod naslovom »Podobe iz koroškega kraja«, pa se zato toliko bolj veselimo uspeha domačega slikarja.

Tukaj počiva

LEOPOLD ABRAHAM

kulturni delavec

Pri obravnavi kulturno-prosvetnega dela v naši dolini v sestavku »O IGRAH POD GORO« v zadnji lanskoletni številki smo gornji napis že omenili. Prav ob tem popisu nam je rudarski upokojenec Rudolf Jasser iz Mežice poslal nekaj nadaljnjih takih podatkov in sliko igralcev »Divjega lovca« iz tiste dobe, in sicer:

Leopold Abraham, ki ima to svojstve-

no priznanje na nagrobnem spomeniku, je bil domačin z Dolge brde. Izučen je bil za čevljarskega pomočnika. Spoznala sva se na nekem shodu v Mežici, kjer je nastopil tudi Abraham s svojimi tamburaši, pa me je povabil na sodelovanje pri igri »Divji lovec«, ki smo jo vadili in igrali na Farni vasi v gostilni pri Šteklju oziroma potem še drugod. Petdeset let je že od tistihmal in je kar prav, da se spomnimo prevaljskih in leških igralcev iz tistih vsaj pri nas za kulturo bolj skupnih časov. Polde Abraham je v sredi v prvi vrsti z družico Majdo. V drugi vrsti prvi od leve na desno je moja malenkost. Zadnji v isti vrsti — kot berač

z jabolko v roki je Žibernikov Polde iz Podkrajja v Zgornjih Libučah. Drugi so z Leš in Prevalj, kmečki sinovi ter obrtniki, kovač in vajenec, dva Mačičeva mizarja kot orožnika in pa dekleta iz okolice. Tu se vidi, kako požrtvovalni so bili tedaj igralci. Žibernikov je hodil k vajah na Prevalje daleč iz Libuč peš, prav tako oni z Leš. Čez dan težko dela kjerkoli, zvečer pa k vajah — posebno veselje in potrpljenje moraš imeti za to.

Osrednja pojava vsega tega in takega dela je bil Polde Abraham. Umrl je mlad, priden narodno zaveden kulturni delavec tega kraja. Naj je ta slika za njegov spomin.

Rudolf Jasser

Povest izpod Pece

V Podpeci na Najbrževem je takrat stanovalo nekaj delavskih družin, med njimi tudi Ižep s svojo družinico. Imeli so majhno hčerkico, staro komaj leto in pol.

Hčerkica se je igrala pred drvarnico, kjer je stara mati zlagala drva. Mimo so hodili razni turisti na Peco. Pa sta se ustavila dva zakonca ter ogledovala otroka. Pravila sta, da nimata otrok in si želita ravno takšnega kot je ta punčka. Bilo je neke sobote popoldne. Turisti so se odpravili na svojo daljno pot.

Stara mati je čez nekaj časa zgrešila otroka, ki se je prej sam igral v njeni bližini. Pričeli so ga iskati vsepovsod, a

vse zaman, otroka ni bilo nikjer. Proti večeru je nastala še huda ura. Treskalo in grmelo ter lilo je še dolgo v noč, preden se je spet umirilo in zjasnilo. To je mnogo oviralo in za čas preprečilo nadaljnje iskanje otroka. Starši so v velikih skrbih ugibali in milovali vso noč.

Na veliko srečo se je drugi dan, v nedeljo dopoldne, vračal tod domov ljubitelj planin po imenu Žagar, bližji domačin s pobočja Pece. Komaj se je spustil z vrha, je zaslišal nekje nad sabo otroški jok. Ni si mogel tolmačiti, kdo bi z otrokom hodil na taki višini, mislil pa si je vseeno, da je otrok pač s svojimi ljudmi.

Otroško vekanje je odmevalo kar z ene in z druge strani, tako da niti ni mogel prav ugotoviti, kje se sploh otrok nahaja.

Ko pa je veliki planinar dospel domov, je slišal pretresljivo novico o Ižepovem otroku prejšnjega dne ter se takoj spomnil na svojo prigodo otroškega dretja tam gori. Huda mora ga je obdala, zakaj ni pogledal za otrokom. Bogve, če bodo sedaj še našli otroka živega tako visoko blizu vrha Pece. Nevarno, da bi se skotalil v prepad, če je bil res že sam. Takoj so sklicali vse moške in fante iz Helene, da so šli iskat v Peco.

Žagar jih je vodil na tisto mesto, kjer je dopoldne slišal ta otroški glas. Bilo je na veliki strmini in prav v tej strmini so našli otroka spati za smrečico.

NA PREVALJAH POKOPAN PREŠERNOV PRIJATELJ

Marsikdo bo ob naslovu nejeverno zmajal z glavo in si rekel, ta pa že ne bo prava. Da bi med nami počival prijatelj samega Prešerna in bi tega do sedaj ne bili niti vedeli?

Pa je vendarle tako in še več: na Prevaljah je našel zadnji dom človek, kateremu je naš pesniški prvak celo zapupal v pregled in jezikovno popravilo svoje — Poezije.

Stopimo do prevaljske župne cerkve in postojmo pred marmornato nagrobno ploščo, ki smo jo videli že tolikokrat. Spomin na dva »častivredna gospoda« je vklesan vanjo in drugi, že precej izprani napis velja našemu Prešernovemu znanu in prijatelju iz zadnjih let:

Anton Oliban,

farni kaplan

rojeni iz Moravče na Krainskem

11. Aprila 1824,

vmerli 8. Maja 1860.

Da naj bi bil Oliban, takrat šele 22-leten dijak v Ljubljani, Prešernove Poezije na pesnikovo željo pred natisom tu in tam jezikovno popravljal, je prvi zapisal pred dobrimi osemdesetimi leti in trideset let po pesnikovi smrti prof. Jožef Marn. Poznejši naši literarni zgodovinarji so o tem raje dvomili kot verjeli in so zavračali misel, da bi bil Prešeren take popravke upošteval, ne da bi se bili do kraja prepričali. A dr. A. Slodnjak je omenjeno zanimivo navedbo vendarle sprejel v svoj Pregled slov. slovstva.

Pred kratkim pa se je vprašanja temeljiteje lotil Joka Žigon in rezultat raziskave priobčil za letošnjo Prešernovo smrtno obletnico v Naših razgledih (10. febr.). Podroben pregled in primerjava sta mu pokazala, da je Prešeren vrsto tujih jezikovnih popravkov v enem izmed obeh rokopisov Poezij skoraj v celoti sprejel in jih sam prepisal še v drugi rokopis ter da morajo biti ti popravki prav Olibanovi, za kar pričajo tako enake jezikovne oblike v njegovih lastnih

Ležal je na zobeh s podvitimi lakti. Oče sam je prvi naletel na otroka.

Kdo je punčko zavlekel v tako višino, niso mogli ugotoviti. Domnevali pa so, da je bil med turisti tudi neki uradnik iz Mežice, ki je včasih nekoliko blodil ter počel take stvari, da bi napravil senzacijo. Ali pa mlada zakonca, ki sta pravila, da želita prav takega otroka, vendar, zakaj bi delala neumnosti. Zvodnik je ostal nepojasnjen še do danes.

To prigodo mi je pripovedoval na upokojenski veselici 1. februarja 1959 oče sam, zato jo hočem nekje zapisati, da se ne pozabi.

Prizadeti starši stanujejo sedaj v Podkrajju v Libučah pri Pliberku. Dotični otrok — punčka Hanka, ki je o njej govorila, pa je že umrla pred nekaj leti.

Napisal rudar Ivan Tranvekar

pesmih kakor v tem času opazen močan oblikovni in izrazno-stilistični Prešernov vpliv nanj. Mislim, da so izsledki prepričljivi, dasi bi zaradi popolnosti kazalo izvesti še primerjavo pisave.

Kdo in kaj je torej ta Oliban, ki mu je Prešeren izkazal tolikšno zaupanje? Razgrnimo liste!

Olibanovemu Tončku iz Moravč na Gorenjskem so rojenice menda prisodile da bo, čeprav bolj ubožnega rodu, s svojo bistrostjo in rodoljubnim zanosom pritegnil pozornost treh najpomembnejših osebnosti svojega časa na Slovenskem.

Že kot sedmošolec v Ljubljani se je začel oglašati v tedaj edinem našem časopisu Novicah s pesmimi, katerih ena razodeva v začetnih kiticah spodbudno nadarjenost in čut za domače preprosto pesniško govorico:

Adijo spet deželni pragi!

O dnevi svetiga Mihela!

Je zopet ajda dozoréla:

Na noge, součenci dragi!

Recímo še posledni »z Bogam«

Očetu, materi, sesticam,

Domačim vertu in ravnicam,

Potokam bistrim, tihim logam;

In prot' Ljubljani jo zavímo,

Že je odperto učiliše,

Apol ljubljencov svojih iše,

Mi smo izvoljeni, — hitimo!

Pozdrav'mo zopet drage stene,

kjer vir nam tēče učenosti,

Se pota kažejo modrosti,

Umetnosti visoke cene...

Tako je mladi pesnik pač kmalu našel stik tudi s Prešernom, ki je ljubil družino živahnih, odkritih in gorečih ljudi. Škoda, da o tem značilnem znanstvu ne vemo kaj več.

Drugi, ki je naklonjeno spremljal rast obetajočega mladeniča, je bil tedaj najveljavnejši narodni voditelj Bleiweis. Ne le, da mu je kot urednik Novic odprl pesniško pot v javnost, tudi življenjsko mu je skušal utreti. Leta 1846, ko se je Oliban na željo staršev in pač tudi zaradi skromnih sredstev odločil za duhovniški poklic, ga je priporočil z laskavimi besedami za sprejem v celovško bogoslovje tretjemu pomembnemu možu časa, novemu lavantinskemu škofu Slomšku. Tako je Oliban stopil na pot, ki mu je prinesla poleg trenutkov zadovoljstva in visokih upov tudi ure bolečine in obupa.

Že začetek je svojstven: Slomšek izraža Bleiweisu pomisleke, češ da se izvrstni talenti radi precenjujejo in da pogosto v duhovskem poklicu ne ustrezajo. Vendar ga iz zaupanja v priprošnjika sprejme — za poskušnjo. Toda že v naslednjem pismu, tri mesece po sprejetju (Oliban je bil eksternist, stanoval je zraven zavoda), ga imenuje nadobudnega in dobro pridobitev, prispeval da je že ne-

kaj sestavkov za letni zbornik Drobtnice. In pol leta pozneje posebej naroča semenškemu spiritualu, naj Olibanu kot sodelavcu za nagrado izroči broširan izvod Drobtnic, dokler ne dobi boljših vezanah, in naj ga naprosi za nove pripevke.

Vse je lepo kazalo in sredi drugega letnika je Oliban na prošnjo sprejet v internat ter mu je poleg dotedanje deželne štipendije 80 goldinarjev odobrena še podpora ljubljanskega gubernija. Ne bo

se mu treba več mučiti z instrukcijami, ki ga ovirajo pri poklicnih dolžnostih. Obljubljaja, da se bo izkazal vreden z natančnim izpolnjevanjem semenških pravil (prošnja v marib. škof. arhivu — MŠA).

Mesec dni zatem, sredi marca 1848, pa je izbruhnila v Avstriji revolucija. Val se je zagnal sprva visoko, odplaval kmečko podložništvo in avstrijskim narodom napovedoval pomlad, a je kaj kmalu uplahnil. Rahel vrtinec je zajel tudi celovške bogoslovce in navdušenemu Olibanu se je zdelo, da je prišel njegov čas — čas večje svobode in poživljenega dela za narod.

Med 69 podpisov bogoslovcev na peticiji ordinariatu, ki je zahtevala času primernejšo vzgojo in več prostosti, je bilo tudi njegovo ime. Ena točka peticije pa je izražala željo po stolici za slovenski jezik na zavodu (s tem se je ravnateljstvo strinjalo) — in Oliban je 9. maja vložil prošnjo, da bi smel poučevati slovenščino (podatek iz MŠA). Morda je sam mislil na tisto stolico, se verjetno zibal na vrhuncu lepih sanj, ko je neusmiljeno treščilo.

Zaradi peticije je sledila preiskava (sam Slomšek je prišel) in večje število bogoslovcev je bilo odpuščenih, med njimi Oliban »zaradi lahkomišelnosti udeležbe pri rovarstvih« (Slomšek pozneje »Bleiweisu«). Baje je k temu pripomogla neka oseba še posebej, morebiti celo tisti učitelj, kateri mu je edini na zavodu bil neprijazen? Olibanov prijatelj je v spominih na umrlega tovariša več let pozneje z neko milo bridkobo zapisal, da so takrat »metali z bombami za komarjem, in s topovi streljali po mušicah« (Novice 1862, str. 384). Toda — vsi »mladi rogovileži« so bili kmalu sprejeti nazaj, le

sam Oliban je ostal na cesti. Se mar ni uklonil ali se je zdela pregreha prehuda?

A še nekje se je v tistih razburkanih dneh samozavestno zasvetilo Olibanovo ime — poleg tako znamenitih, kakor so Matija Majarja, Antona Janežiča, Andreja Einspielerja in drugih: na spomenici, s katero je odbor novega društva Koroška Slovenija navdušeno pozdravil zasedanje srbske narodne skupščine v Sremskih Karlovcih,

»da ponovimo i povratimo stari savez, kojeg je Bog medu nama skopčao silom krvi i jezika, pa ga nezgodna vremena i ljudi opaki raskršili dvosekim mačem bogomrske politike svoje!

da jim kažemo, da ču u slogi Srbalja, Hrvata i Slovenaca povratiti nam se opet sunce stare sreće i nove slave...« (Gl. Fr. Ilešič, ZMS 1907, str. 28 sl.; v podpisu Ante Aliban je pač tiskarska napaka, ker drugega takega bogoslovca ni bilo.) Torej je Oliban stal tedaj v vrstah prvih mož na Koroškem! Sicer pa je o živahnem delovanju vseslovansko usmerjenega Slovenskega društva pošiljal poročila tudi v časopis.

V skrbi za kruh se je spet moral lotiti poučevanja pri imenitnejših celovških družinah, kajti prošnja za ponoven sprejem v bogoslovje v začetku avgusta 1848 je bila odklonjena (podatek iz MŠA). V teh krogih si je pridobil priznanje in ljubezen pa so menda tudi ti vplivi (N 1862, 384) poleg Olibanove trdne volje (Slomšek Bleiweisu) omehčali Slomška, da je novo prošnjo za sprejem julija 1849 uslišal (MŠA). Karakteristika ravnateljstva za leto 1850 kaže, da so bili z njim zadovoljni: nadarjenost zelo dobra, napredovanje zelo dobro, vernost in vedenje odlično, disciplina v popolno zadovoljstvo, temperament dobrosrčen in dobrovoljen, znosen; peča se z literaturo (MŠA).

Poleti 1851 je pel novo mašo in že omenjeni prijatelj je zapisal, da je bil to menda tudi zadnji prav resnično veseli dan njegovega življenja. Zdaj se je začelo navadno romanje po kaplanskih postajah — po koroških, ki da jih (po Slomšku) le s solzami sprejemajo, in sosednjih: Škocjan v Podjuni, Šmarje in Roje v Labotski dolini, Šmartin pri Slov. Gradcu, Št. Ilj pod Turjakom (pri Mislinji; podatek je iz MŠA in se doslej ni navajal) in končno od 1. avg. 1857 prevaljska Fara. Tu je ostal najdalje — in za zmeraj.

V tem desetletju, ki ga politično označuje revolucionarnemu zagonu sledeči Bachov absolutizem, je Olibanov idealni življenjski nazor moral doživljati tudi čisto osebno hude preizkušnje. Se je kdaj pokesal svoje odločitve, »ker on bi lahko bil... v Gradec šel, in tam s svojim bistrim umom si drugega, morebiti boljšega kruha dobil, kakor tega, kterege mu je pelin natolcevanja in želč krivega sumnjenja dostikrat dobro osolil in ogrenil« (N 1862, 378)?

Skopi ohranjeni podatki dajo slutiti, da je to skorajda tragično obdobje Olibanovega življenja, ki bi nam ga mogel prav razsvetliti le njegov dnevnik, kterege je pisal vrsto let vsak dan. V njem je bila po ganljivem prijateljevem zahtevanju vsa njegova duša, »vsaka misel, vsaki občut, vsa žalost, radost in skrb, upanje in strah...«, ko je bil med tujci

tujec. »Tolike nežnosti, tolake zaupljive vere, tolako plahega upanja, tolako blagih namenov!... Vnet za vse, kar je lepo, žlahtno, blago in sveto, si je prizadeval in se trudil na vso moč...« Toda večkrat je telo zmagalo duha, rad je posedel v veseli družbi, rad živo zapel in tudi kak kozarček več popil — pa potem še kako pikro povedal — to pa mu je prineslo seveda neprijetnosti, obrekovanja in — črno piko. Navada je sčasoma postala premočna, zagrenjenost je dodala svoje in drobno telo je začelo pešati. Odnosi s predstojniki tudi najbrž niso bili zmeraj najboljši, saj nekoč sam škof Slomšek, daši Olibanovo stanje pozna in obžaluje, obzirno opozarja šmartinskega župnika, naj oznak svojih kaplanov ne piše v prvem navalu. Lepa izjema je bil pač prevaljski župnik Bergman, ki mu je bil bolj oče kot predstojnik in je zanj na koncu izredno potrpežljivo in ljubeznivo skrbel. Oliban je bil na Prevaljah prvi kaplan med tremi.

8. maja 1860 pa se je njegovo komaj 36-letno življenje izteklo. Mrliška knjiga navaja za vzrok smrti pljučno tuberkulozo. Pokopal ga je pliberški dekan, tisti dan (10. maja) je bilo kar pet pogrebov. Čez nekaj dni so prinesle Novice dopis iz Pliberka, ki je slovenskemu svetu naznanil žalostno vest. »Marsikatero pesmico je Vam, ljube 'Novice' zapel; zapojte mu toraj tudi Ve perve: Naj počiva v miru! Prijatli in tovariši — pa se spomnite naše obljube!« (št. 20).

Zvest prijatelj je v srčno prizadetem spominu (ki je hkrati žarek zagovor rajnega in neprikrita obsodba zunanjih neugodnih okoliščin) čez dve leti v Novicah popisal tudi tisto poslovilno srečanje z njim malo pred smrtjo, ko mu je Oliban izprožil blede, kostene ročice v pozdrav: »Dragotine! zdaj me kar več ne kregaj, zdaj je že — zastonj — je — prepoznol... Jel' — brate! da nič nisi jezen, — lej — sem pač sirotle!... Saj ne bo dolgo — ne — le možko še ti — pretrpi...«

Tako je ugasnil plamen, ne da bi se bil razgorel, kakor je obetal.

Olibanovo slovstveno delo ni posebno obsežno ali pomembno. Začel je kot pe-

snik, o katerem je že sodobnik Trdina po njegovih prvencih sodil, da se drži bolj srede, da ni slab, pa tudi ne izvrsten (Pretres slov. pesnikov, 1850). Že prve pesmi imajo neki značilen nabožni nadih, celo moralizatorski, medtem ko se poznejše književno delo (poleg verzov prozni prevodi v lepem domačem jeziku) odvija še bolj v krogu poklicnih potreb. Morda bi lahko rekli, da je Olibanov razvoj nekoliko zavrla pisanje preveč po naročilu in navodilu.

Sodeloval je v raznih listih, sčasoma pa se je posebno oklenil Drobntin. Kot bogoslovec je zapisal tudi narodno pripovedko o nastanku Vrbskega jezera, ki je doživela precej ponatisov. Smrt mu je iztrgala pero sredi prevajanja neke nemške veroučne knjige, ki jo je želelo ministrstvo za uk in mu je delo dve leti prej zaupal škof Slomšek. Nedokončani prevod je slednji nato dobil na nujno zahtevo iz zapuščine (oba akta v prevaljskem župnijskem arhivu), ker pa ni ohranjen, ne moremo reči, ali je bil pri izdaji knjige prihodnje leto (Bernard Galura: Razlaganje kršč.-kat. nauka v podobah... Dunaj 1861) upoštevan.

O Olibanovem resnem splošnem literarnem hotenju pa nam med drugim pričata tudi ohranjena podatka tako o obsežni lastni knjižnici (župnik je komaj našel zahtevano delo med številnimi knjigami) kakor o obširni pisani zapuščini pokojnikov (N 1862, 385).

Kdo je oskrbel Olibanu spominsko ploščo in kdaj je bila postavljena, je še težko reči; seveda ne pred letom 1879, ki je smrtno v drugem napisu. Tudi ne vemo, ali ima kaj zveze z dvakratnim pozivom v Novicah (1860, 1862), naj se prijatelji spomnijo obljube in poskrbe za vreden spominek. Vsekakor pa Olibanovo narodnostno in kulturno hotenje in prizadevanje zasluži, da tudi mi osvežimo spomin nanj na plošči in v sreih, posebej pa še zato — skoraj ne bi mogli dvomiti — ker je pač med prvimi tukajšnjim našim ljudem in zlasti mladini odpiral strani tudi Prešernovih Poezij.

Viri in literatura: večidel navajam sproti; razen članka v SBL in tam na-

Poglejmo še tale minuli prizor. Ta baraka je bila točno šestdeset let ravenski kolodvor. Še prej je bilo seveda še slabše, ampak za tiste tri potnike takrat je že šlo

Bibliografija del Leopolda Suhodolčana

Pisatelj Leopold Suhodolčan, ki je dolga leta živel na Prevaljah kot učitelj in ravnatelj osnovne šole, bo jeseni najbrž zapustil Koroško in odšel v Maribor v uredništvo Založbe Obzorja. Ker je v svojih delih dostikrat popisal koroške ljudi in njihove usode, je prav, da se ga ob tej priložnosti spomnimo s temeljitim seznamom vsega, kar je objavil. Bibliografijo del so z vso skrbnostjo sestavili v naši študijski knjižnici, sodelavec našega lista pa je obiskal pisatelja na domu in ga prosil za razgovor, ki je potekal takole:

»Bralce Koroškega fužinarja bo zanimalo, kakšna so tvoja pisateljska načela. Morda bi prav na kratko povedal kaj o tem.«

»O svojem nosu začneš razmišljati, ko te kdo opozori nanj,« je začel Suhodolčan, »tako nekako je tudi z načeli. Delaš, delaš in ne misliš na načela, vsaj zavestno ne. Naj ne zveni obrabljeno, če rečem: gre mi za človeka, za človeka v 20. stoletju. Ne vem, morebiti se motim, a bojim se zanj. Pomislimo samo na nasilja (in to prav gotovo ni edino zlo), ki jih še dandanes prestaja človek po svetu. Spoštujem pisatelje, ki živijo s svojo umetnostjo sredi boja proti NASILJU vsake vrste, in sem prepričan, da le malo narede skrajno abstraktni samodopadljivci.«

»Kako je vplivala Koroška na tvoja dela?«

»Korenine je treba imeti, to je stara resnica. Na Koroškem sem našel svoj drugi dom, ali celo svoj prvi, saj sem že od mladih nog le potoval iz kraja v kraj. Če ne bi bilo tako, bi ne bilo Človeka na zidu ne Dečka in ne Skritega dnevnika. Vendar je danes naš veliki svet že tako majhen, da je na primer strah Japoncev pred atomsko bombo obenem tudi naš strah in boj Alžircev za svobodo tudi naš boj. Da zaključim z nekoliko poetično prisposodobijo: korenine doma, veje v svetu.«

»Kako bi sam ocenil svoje dosedanje delo?«

»Pravijo, da je pisatelj opravil svoje delo, ko knjigo izroči bralcem in literarnim zgodovinarjem. Do izida sem navadno nad knjigo navdušen, potem navdušenje splahni, zaživim v upanju, da bo naslednje delo boljše.«

»In za zaključek — kakšne načrte imaš za prihodnost?«

»Začel sem z načrti za roman o današnjem človeku na Prevaljah, na Ravnah, v svetu.«

Ob tej priložnosti se Leopoldu Suhodolčanu zahvaljujemo za sodelovanje v našem listu in mu želimo vso srečo.

M. K.

štete gl. še Fr. Kotnik, Pozabljen grob, KMD 1949, 111. — Nekaj podatkov je novih iz marib. škof. in prevaljskega župn. arhiva in se zanje lepo zahvaljujem.

Prof. Stanko Kotnik

V naslednjem pisateljeva dela:

SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

OGNJENI MOŽJE. (Ilustriral Bojan Golija.) Maribor, Založba Obzorja. (Mariborska tiskarna) 1955. 58 + (II) str. s slikami. (Pravljica 51.)

Vsebina: Ognjeni možje. — Sonček. — Kralj Terban in siromaki. Nesložni bratje.

SEJEM NA ZELENEM OBLAKU. (Ilustriral Janez Vidic.) Maribor, Založba Obzorja.

Književnik Leopold Suhodolčan

(Mariborska tiskarna) 1958. 45 + (III) str. s slikami.

Vsebina: Obisk z neba. — Črček. — Medved, kozel, volk in modri jazbec. — Prebrisani zajček Majček in požrešna svinja Dinja. — Sladkosnedni medved. — Voluharskopuhar. — Hlapčevska usluga. — Hrček Smrček. — Junak. — Molk ni vedno zlato. — Lev, mravlja in kokoš. — Sraka Kokodaka. — Tetka Vsevedka. — Lepo perje, strahopetno srce. — Sejem na zelenem oblaku.

CLOVEK NA ZIDU. Novele. (Opremil Jože Brumen.) V Ljubljani. (Državna založba Slovenije. Triglavsko tiskarna) 1960. 209 + (III) str. (Tokovi časa.)

Vsebina: Človek na zidu. — Večerja v sivem. — Avgustovska romanca. — Družina Jamnikova. — Včerajšnji, današnji dan.

DEČEK NA ČRNEM KONJU. (Opremil in ilustriral Ive Subic.) Maribor, Založba Obzorja. (Mariborska tiskarna) 1961. 130 + (II) str.

SKRITI DNEVNIK. (Ilustrirala Melita Vovk-Stih. Opremil France Slana.) Ljubljana. Mladinska knjiga. (Tisk. »Jože Moškrič«) 1961. 149 + (II) str. (Knjižnica Sinjega galeba 77.)

(Skriti dnevnik so brali v odlomkih v oddaji RTV Ljubljana »Počitniško popotovanje od strani do strani« od 26. junija do 4. VIII. 1961.)

DELI, KI STA IZHAJALI V NADALJEVANJIH: LEŠTEV NA SONCE. Mladinska povest iz današnjih dni. Riše France Slana. — Pion. L. 1957/58 (11. IX.) št. 1 — (25. XII.) št. 15.

SKRIVNOST V LEVEM ŽEPU. Povest. Ilustriral France Slana. — Pion. L. 1958/59 (17. IX.) št. 1 — (4. III.) št. 22.

NOVELE, ČRTICE, DRAMATIKA V PERIODIČNEM TISKU

— Živa. Odlomek. — Mladinska revija 1948/1949 št. 5 str. 191—195.

— Dekle iz naše brigade. — Mladinska revija 1948/1949 št. 9—10 str. 416—421.

— Tu se začneja jasa... — Nova obzorja 1954 št. 10, str. 602—608.

— Veter in oblaki. (S slikami.) 7 dni (25. XI. 1955) št. 46 str. 706—708.

— Kaplja krvi na soncu. — Nova obzorja 1956 št. 6—7 str. 346—350.

— Zelena vrtna ograja. — Nova obzorja 1956 št. 11 str. 668—677.

— Rumene dežne kaplje. — Nova obzorja 1957 št. 6 str. 349—361.

— Večerja v sivem. — Nova obzorja 1957 št. 8—9 str. 707—728.

— Mesec. [S sliko.] — Večer 1957 (Dan republike.)

— Havajska noč. [S sliko.] — Večer (22. III. 1958) št. 68.

— Človek na zidu. — Naša sodobnost 1958 št. 5 str. 416—431 in št. 6 str. 514—523.

— Daleč skozi mesto. [S sliko.] — Večer (14. VI. 1958) št. 137.

— Avgustovska romanca. — Nova obzorja 1958 št. 9—10 str. 432—442.

— Janko in Metka na dopustu. — Večer (4. X. 1958) št. 231.

— Divji mož v smokingu. — Večer (14. III. 1959) št. 60.

— Jegličeva odločitev. (Osemnajsto poglavje iz mladinske povesti: Deček na črnem konju.) — Koroški fužinar 1959 št. 1—3 str. 30—31.

— Rokova vrnitev. (Odlomek iz novele »Drevo ob četrtkih«.) — Koroški fužinar 1959 št. 4—9 str. 33—34.

— Nesmrtna žena. Malce nagajiva farsa v štirih slikah. 4. slika. — Nova obzorja 1959 št. 7—8 str. 327—334.

— Veliko nojevo pero. — Sodobna pota 1959 št. 8—9—10 str. 365—368.

— Drevo ob četrtkih. — Naša sodobnost 1959 št. 11 str. 1017—1032 in št. 12 str. 1093 do 1112.

— Novoletno darilo za predsednika. — Večer (1. I. 1961) št. 1.

— Nočni vlak. Drama iz današnjih dni. Tretja slika. — Nova obzorja 1961 št. 1—2 str. 55—61.

— Podoba dneva. — Nova obzorja 1961 št. 3—4 str. 161—165.

— Spomin. — Večer (17. VI. 1961) št. 140.

— Srečni mož. — Naša sodobnost 1961 št. 8—9 str. 774—792.

— Tomaž Ambrož. (Ilustriral Janez Vidic.) — Nova obzorja 1961—št. 7—8 str. 281—302.

— Skrivnostni ugrabitelj. — 7 dni (22. IX. 1961) št. 38.

— Zavetrje. — Nova obzorja 1962 št. 3—4 str. 126—129.

DRAMATIKA

— Dobrosrčna Jelka. — Objavljeno v knjigi: Igre in pesmi za otroške praznike. Priročnik za proslave. Ljubljana, Zveza prijateljev mladine 1955 str. 68—73.

— Oprana strahopetnost. — Objavljeno prav tam str. 165—170.

— Veliki paket. Ilustrirala Ančka Gošnik-Godec. — Mali veseljak 1956 št. 6 str. 33—34.

— Novinec. — Mali veseljak 1957 št. 14 str. 83—84.

— OBLAKI SO RDEČI. Igra v treh dejanjih. — Premiera 23. marca 1957 v Mariboru v izvedbi KUD Slave Klavore.

— Poštarček. — Mladi rod — Celovec 1957 št. 3—4 str. 55—57.

— Tetka Vsevedka. — Mladi rod — Celovec 1956/1957 št. 9—10 str. 137.

— Najlepše je, če si drug drugemu pomagamo. — Mladi rod — Celovec 1958 št. 1—2 str. 18—20.

— CUDEŽNA SRAJCA. Lutkovna igra. — Premiera 26. decembra 1959 v Mariboru v izvedbi KUD Jože Hermanko.

— NOČNI VLAK. Drama. — Premiera 2. aprila 1960 v Črni na Koroškem v izvedbi »Svobode«.

— Novinec. Igrica v enem dejanju. — Objavljeno v knjigi: Za celo leto. Priročnik iger in deklamacij. Ljubljana, Mladinska knjiga 1960 str. 195—111.

— Veliki paket. Novoletna igrice. — Objavljeno tudi tam str. 290—293.

— Martin in gozdni možje. Šaljiva igrice. — Objavljeno tudi tam str. 385—392.

— Deček v skrivališču. — Objavljeno tudi tam str. 581—594.

RADIJSKE IGRE

— CUDEŽNA SRAJCA. Mladinska radijska igra. — Premiera v RTV Ljubljana 12. II. 1956.

— Sestrica Zlatolaska. Mlad. rad. igro priredila Mara Burja. Radij. šola za nižjo stopnjo. — Prva izvedba v RTV Ljubljana 21. XII. 1956.

— Beli in črni labodje. Mladinska radijska igra. — Radijska šola za nižjo stopnjo. Prva izvedba v RTV Lj. 19. IV. 1957.

— Cvetlična junakinja. Mladinska radijska igra. — Radijska šola za nižjo stopnjo. Prva izvedba v RTV Lj. 12. V. 1957.

— SRNJACEK Z BELO NOGO. Mladinska radijska igra. — Premiera v RTV Ljubljana 22. IX. 1957.

— Dobri ded Matej. Mladinska radijska igra. — Radijska šola za srednjo stopnjo. Prva izvedba v RTV Ljubljana 21. X. 1957.

— Težka pot. Mladinska radijska igra. — Radijska šola za srednjo stopnjo. Prva izvedba v RTV Ljubljana 15. I. 1958.

— NAJLEPSI SMEH. Mladinska radijska igra. — Premiera v RTV Ljubljana 7. IX. 1958.

— Deček v skrivališču. Mladinska radijska igra. — Radijska šola za nižjo stopnjo. Prva izvedba v RTV Ljubljana 28. XI. 1958.

— Hi, konjiček. Mladinska radijska igra. — Radijska šola za nižjo stopnjo. Prva izvedba v RTV Ljubljana 24. IV. 1959.

— Alenkina pisma. Mladinska radijska igra. — Radijska šola za nižjo stopnjo. Prva izvedba v RTV Ljubljana 15. I. 1960.

— Velika odločitev. Mladinska radijska igra. — Radijska šola za srednjo stopnjo. Prva izvedba v RTV Ljubljana 8. III. 1960.

— DEČEK V AVTU. Mladinska radijska igra. — Premiera v RTV Ljubljana 3. VII. 1960.

— TRIJE V RAKETI. Mladinska radijska igra. — Premiera v RTV Ljubljana 30. IV. 1961. (Nagrajena na natečaju RTV za dan vstaje 1961.)

— NENAČADNO POTOVANJE SLONA JUMBA. Mladinska radijska igra. — Premiera v RTV Ljubljana 14. V. 1961.

— MEDVEDEK NA OBISKU. Mladinska radijska igra. — Premiera v RTV Ljubljana 12. XI. 1961.

— Oddaje za cicibane v RTV: Boben in piščalka 24. IV. 1958.

— Sladkosnedni medved. Čriček. 2. X. 1958.

— Poštar. Izrezana slika. 15. I. 1959.

— Trije fantiči ali trije MMm pokukajo v svet. 8. X. 1959.

— Oddaja za šolarje: Zlatolaska 11. VI. 1958.

DELA ZA MLADINO V PERIODIČNEM TISKU

Kratice: LDP = Ljudska pravica,
PionL = Pionirski list

— Jabolka. Risal: Sajovic. — Pionir 1951/52, št. 2, str. 50–51.

— Sinica in vrana. Risal: Jože Ciuha. — Ciciban 1950/51, št. 8, str. 122–123.

— Nagrada. Risal: Tomaž Kvas. — Pionir 1952/53, št. 1, str. 18–19.

— Gospod Boben in piščalka. [S slikami.] — Ciciban 1953/54, št. 3, str. 42–43.

V letu 1954

— Kužek junak. [S sliko.] — 7 dni (5. II.), št. 5.

— Lenartov Toni. [S sliko.] — 7 dni (19. II.), št. 7.

— Mama, jaz imam roke ... — 7 dni (12. III.), št. 10.

— Zviti Gašper. (Po koroški narodni.) [S sliko.] — 7 dni (4. VI.), št. 27.

— Vresje. [S sliko.] — 7 dni (16. VII.), št. 27.

— Pavlijeva pot. [S sliko.] — LdP (25. VIII.), št. 203.

— Boris in Piki na počitnicah. — 7 dni (27. VIII.), št. 33.

— Lepo perje, strahopetno srce. [S sliko.] — LdP (1. IX.), št. 209.

— Tinčkov rdeči robec. [S sliko.] — LdP (22. IX.), št. 227.

V letu 1955

— Stara lokomotiva. — Mladi svet 1955/56, št. 1–2, str. 23.

— Tonček Balonček. [S sliko.] — LdP (15. I.), št. 11.

— Solzice Trmice. [S slikami.] — 7 dni (18. II.), št. 7.

— Mezinček. [S sliko.] — LdP (7. IV.), št. 83.

— Čudni gost. [S sliko.] — LdP (12. V.), št. 110.

— Tinec in Martinec. — 7 dni (15. V.), št. 18.

— Širokoustnež. — LdP (2. VI.), št. 128.

— Lepa starka. [S slikami.] — 7 dni (3. VI.), št. 21.

— Čebelica Zuzu. — LdP (9. VI.), št. 134.

— Skratje velikani. [S sliko.] — LdP (23. VI.), št. 146.

— Tri hčere. [S slikami.] — 7 dni (1. VII.), št. 25.

— Vrabček Debeloglavček. — LdP (14. VII.), št. 164.

— Srce, kamen in zemlja. [S sliko.] — LdP (21. VII.), št. 170.

— Tabornik Muha. — LdP (4. VIII.), št. 181.

— Kolo in cesta. — LdP (4. VIII.), št. 181.

— Jokec. [S slikami.] — 7 dni (2. IX.), št. 34.

— Najlepša ruta. [S sliko.] — LdP (15. IX.), št. 217.

— Sivanka in bucika. [S sliko.] — LdP (28. IX.), št. 228.

— Je moje tudi naše. [S sliko.] — LdP (13. X.), št. 241.

— Zbor strahov. [S sliko.] — LdP (3. XI.), št. 258.

— Andrejko letalec. — LdP (24. XI.), št. 276.

V letu 1956

— Sedem mesarjev in sedem komarjev. [S sliko.] — LdP (2. II.), št. 27.

— Sestrica Zlatolaska. Ilustriral France Slana. — PionL 1955/56 (8. II.), št. 19.

— Zlata nit. [S slikami.] — 7 dni (13. I.), št. 1 — (30. III.), št. 12.

— Izgubljeni dan. [S sliko.] — LdP (1. III.), št. 51.

— Za goro je sonce. Ilustriral Ančka Gošnik-Godec. — Mali veseljak št. 9, str. 61–62.

— Beli dimnikarček in črni pek. (Pravljica.) [S slikami.] — LdP (22. III.), št. 69.

— Cekar. Narisal Bogdan Grom. — Ciciban 1955/56, št. 6, str. 159.

— Muzikant. [S sliko.] — LdP (19. IV.), št. 93.

— Koza z zvonom. [S sliko.] — 7 dni (6. IV.), št. 13.

— Divji Gašper. (Koroški motiv.) — 7 dni (9. III.), št. 9.

— Deček na zajcu. [S sliko.] — 7 dni (11. V.), št. 17.

— Martinec Zvezdoklatež. Narisal Leo Kopore. — Ciciban 1955/56, št. 9, str. 228–229.

— Deček z Luž. Narisal: Ive Šubic. — Mali veseljak 1955/56, št. 15, str. 93–94.

— Petelina. [S sliko.] — LdP (28. VI.), št. 151.

— Jadrnica. Ilustriral Savo Sovre. — PionL 1956/57 (24. X.), št. 4.

— Divji Gašper. (Pripovedka iz Mežiške doline.) [S sliko.] — Mladi rod — Celovec 1956/57, št. 1, str. 14.

— Junak iz Koromandije. (Narisal Milan Bizovičar.) — Pionir 1956/57, št. 3, str. 76–77.

V letu 1957

— Lestev na sonce. [S sliko.] — 7 dni (11. I.), št. 1–2.

— Mesec v kletki. [S slikami.] — LdP (21. II.), št. 44.

— Svetilničar. Ilustriral Ančka Gošnik-Godec. — PionL 1956/57 (27. II.), št. 19.

— Objokani grobijan. Ilustriral Ive Seljak-Copič. — PionL 1956/57 (27. III.), št. 23.

— Lev, mravlja in kokoš. [S sliko.] — 7 dni (15. IV.), št. 15.

— 7 zlatih košev. [S slikami.] — LdP (25. IV.), št. 98.

— Košej. — Mladi rod — Celovec 1956/57, št. 7–8, str. 108.

— Košej. — Koroški fužinar št. 4–6, str. 45.

— Kruh. [S sliko.] — Mladi rod 1956/57, št. 9–10, str. 143.

— Zajec I. Levjesrčni. Ilustriral Savo Sovre. — PionL 1956/57 (5. VI.), št. 33.

— Labodi dobrega Vetra. [S sliko.] — 7 dni (21. VI.), št. 25.

— Košej. — 7 dni (2. VIII.), št. 31.

— Kruh. — Koroški fužinar št. 7–9, str. 37.

— Lepi sivi lasje. [S sliko.] — Večer (7. IX.), št. 209.

— Srečanje. Ilustriral Savo Lovre. — Pionir 1957/58, št. 1, str. 22–23.

— Deklica in gobja hišica. [S sliko.] — 7 dni (4. X.), št. 40.

— Pismo za ježa. [S sliko.] — 7 dni (25. X.), št. 43.

— Zvezda v torbi. [S sliko.] — 7 dni (6. XII.), št. 48–49.

— Sivko. Ilustriral Milan Bizovičar. — Pionir 1957/58, št. 3, str. 89–90.

— Nesložni bratje. Pravljica. Odlomek. [S sliko.] — Mladi rod — Celovec 1957/58, št. 3–4, str. 40–41.

V letu 1958

— Ptičji grad. [S sliko.] — 7 dni (24. I.), št. 4.

— Veseli pastir. [S sliko.] — 7 dni (14. II.), št. 7.

— S-5733. [S slikami.] — LdP (21. VIII.), št. 193.

— Zeleni možej. Pripovedka iz Mežiške doline. — Mladi rod — Celovec 1957/58, št. 5–6, str. 78.

— Sraka in kokoš. — Mladi rod — Celovec 1957/58, št. 5–6, str. 73–74.

— Zvezda v torbi. [S slikami.] — Mladi rod — Celovec 1957/58, št. 7–8, str. 106–108.

— Zlato v Olševi. [S slikami.] — Mladi rod — Celovec 1957/58, št. 7–8, str. 115–116.

— Zgodba o dedu in vnuku. Ilustriral Savo Sovre. — PionL 1957/58 (17. IV.), št. 28.

— Jekajrus. (Ilustriral Božo Kos.) — Pionir 1957/58, št. 7, str. 215–217.

— Zmajeva stezica. (Ilustriral Marjanca Jemec.) — Pionir 1957/58, št. 6, str. 162–165.

— Vrabček Debeloglavček. — Slovenski vestnik (22. VIII.), št. 34.

Grad Ravne z
vzhodne strani

Ohranjena ta stvar, žal, sedaj ni tako, ampak dana kulturi in prosveti, da se človeku prsi širijo. Seveda pa se bo treba sprijazniti tudi z vzdrževanjem te reči, kakor se spodobi. Ker so tam sedaj tudi delovni prostori urbanistov, upamo da bo tudi v tem smislu bolje

— Lev, mravlja in kokoš. — Slovenski vestnik (8. VIII.), št. 32.
 — Deček v avtu. — Slovenski vestnik (5. IX.), št. 36.
 — Boben in piščalka. — Slovenski vestnik (19. IX.), št. 38.
 — Biser gora. — Slovenski vestnik (31. X.), št. 44.
 — Medved, kozel, volk in modri jazbec. — Slovenski vestnik (14. XI.), št. 46.
 — Molk ni vedno zlato. — Slovenski vestnik (28. XI.), št. 48.
 — Mesec v kletki. — Slovenski vestnik (12. XII.), št. 50.
 — Hišica na tri ogle. (Motiv iz Mežiške doline. Ilustriral Aleks Horvat.) — Pionir 1958/59, št. 3, str. 78—79.

V letu 1959

— Solzice Trmice. — Slovenski vestnik (23. I.), št. 4.
 — Pravljičica o črni luni. [S slikami.] — LdP (5. II.), št. 28.
 — Hišica na tri ogle. — Mladi rod — Celovec 1958/59, št. 5—6, str. 82—83.
 — Pravljičica o črni luni. — Slovenski vestnik (6. II.), št. 6.
 — Vesela žoga. (Narisala Marlenka Stupica.) Ciciban 1958/59, št. 5, str. 114—116.
 — Deček in žerjav. (Narisala Roža Piščanec.) — Ciciban 1958/59, št. 6, str. 152—153.
 — Čudna dežela Nosarija. (Ilustriral Milan Bizovičar.) — Pionir 1958/59, št. 6, str. 169—175.
 — Divji Gašper. (Iz Mežiške doline. Ilustriral Karel Zelenko.) — Pionir 1958/59, št. 6, str. 183.
 — Kmet in razbojnik. (Koroški motiv.) — Slovenski vestnik (29. V.), št. 22.
 — Veseli pastir. — Slovenski vestnik (3. IV.), št. 14.
 — Čriček. — Slovenski vestnik (12. VI.), št. 24.
 — Navihani čevljar. — Slovenski vestnik (24. VII.), št. 30.
 — Deček in žerjav. [S slikami.] — Mladi rod 1958/59, št. 7—8, str. 106—107.
 — Medved, kozel, volk in modri jazbec. [S slikami.] — Mladi rod 1958/59, št. 9—10, str. 138—139.
 — Zgodba o jeseni. (Narisala Cita Potokar.) Ciciban 1959/60, št. 1, str. 18—19.
 — Hiša številka sedem. (Narisal Milan Bizovičar.) — Ciciban 1959/60, št. 2, str. 36—39.

V letu 1960

— Hiša številka sedem. — Slovenski vestnik (12. II.), št. 7.
 — Junak. [S sliko.] — Mladi rod — Celovec 1959/60, št. 7—8, str. 83.
 — Visoka tekma. (Narisal Aco Mavec.) — Pionir 1959/60, št. 9, str. 258—262.
 — Zalka v mestu. — Slovenski vestnik (22. VII.), št. 30.
 — Hruške. (Narisal Milan Bizovičar.) — Ciciban 1960/61, št. 1, str. 6—7.
 — Bela pot. [Narisala Roža Piščanec.] — Ciciban 1960/61, št. 3, str. 64—65.

V letu 1961

— Gusarska zgodba. Narisal Bogdan Borščič. — Pionir 1960/61 (10. VI.), št. 35—36.
 — O medvedku in dečku. (Ilustrirala Marlenka Stupica.) — Ciciban 1961/62, št. 2, str. 29—32.
 — Predsednik rumenega balkona. [S sliko.] — Pionir 1961/62 (5. X.), št. 4.
 — Zgodba o jeseni. [S sliko.] — Mladi rod 1961/62, št. 1—2, str. 4—5.
 — Za očeta. (Narisala Cita Potokar.) — Ciciban 1961/62, št. 3, str. 68.

CASNIŠKA IN CASOPISNA POROČILA O POSAMEZNIH KNJIGAH, DRAMATSKIH DELIH IN RADIJSKIH IGRAH

— Človek na zidu. — Knjiga 1960, št. 3, str. 69—70.
 — Človek na zidu. — Ljubljanski dnevnik 1960 (21. V.), št. 119.
 — Človek na zidu. — Mladina 1960 (2. VI.), št. 22. (Viktor Konjar)

— Domače literarno delo. Človek na zidu. — Delo 1960 (7. VI.), št. 155. (Dušan Zeljeznov)
 — Oblikovanje zanimive tematike. Še eno mnenje o zbirki Suhodolčanovih novel. — Delo (17. VI.), št. 165. (Stanka Godnič)
 — Človek na zidu. Nova knjiga o koroških ljudeh. — Koroški fužinar 1960, št. 7—12, str. 35. (Marjan Kolar)
 — Čudežna srajca. — Večer 1959 (29. XII.), št. 301. (Lojze Smasek)
 — Deček na črnem konju. — Knjiga 1961, št. 7—8, str. 213—215. (Gema Hafner)
 — Prikupna noviteta. Knjiga domačega avtorja (Deček na črnem konju). — Večer 1962 (9. I.), št. 6. (Karel Doberšek)
 — Deček na črnem konju. — Mlada pota 1962, št. 4, str. 302.
 — Dve dramski noviteti na Koroškem. Krstna predstava Nočnega vlaka v Črni na Koroškem. — Večer 1960 (7. IV.), št. 82. (Janez Karlin).
 — Domača drama v Črni. (Leopold Suhodolčan: Nočni vlak.) Koroški fužinar 1960, št. 7—12, str. 34. (Marjan Kolar).
 — Nekoč je živel graščak... Ob radijski pravljici igri P. Suhodolčana »Najlepši smeh«. — Večer 1958 (16. IX.), št. 215. (Lojze Smasek)
 — Domače delo na prevaljškem odru (»Oblaki so rdeči«). — Koroški fužinar 1957, št. 4—6, str. 24 (Ivan Hvalec).

— Oblaki so rdeči. — Mladina 1957 (3. VI.), št. 22. (Ivan Stopar)
 — Oblaki so rdeči. (Ob dramskem prvencu Leopolda Suhodolčana). — Nova obzorja 1957, št. 7—8, str. 515—517. (Stanko Kotnik)
 — Oblaki so rdeči v mariborskem gledališču. Gostovanje KUD Slava Klavora v SNG. — Večer 1957 (18. V.), št. 115. (M. S.)
 — Oblaki so rdeči. — Delavska enotnost 1957 (5. IV.), št. 15. (Dušan Mevlja)
 — Zvezek izvirnih slovenskih pravljic. Ognjeni možje. — Večer 1956 (3. II.), št. 52. (Oskar Hudales)
 — Pisana družina živali. Sejem na zelenem oblaku. — Večer 1959 (17. I.), št. 12. (Jože Forstnerič)
 — Sejem na zelenem oblaku. — Knjiga 1959, št. 1, str. 2.
 — Med mladinskimi knjigami. Sejem na zelenem oblaku. — Naša sodobnost 1961, št. 2, str. 183—184. (Marjan Brezovar)
 — Skriti dnevnik. — Delo 1962 (14. II.), št. 44 in Najdihojca 1962 (14. II.), št. 6.
 — Skriti dnevnik. — Ljubljanski dnevnik 1962 (24. II.), št. 52.

To dolgo naštevaje Suhodolčanovih del, njihove uporabe, obravnave in zabelezb bi vsaj kratko zaključili: Ta pravzaprav kratka prevaljška doba našega književnika je bila bogata.

Gornje Sele so se zbrale...

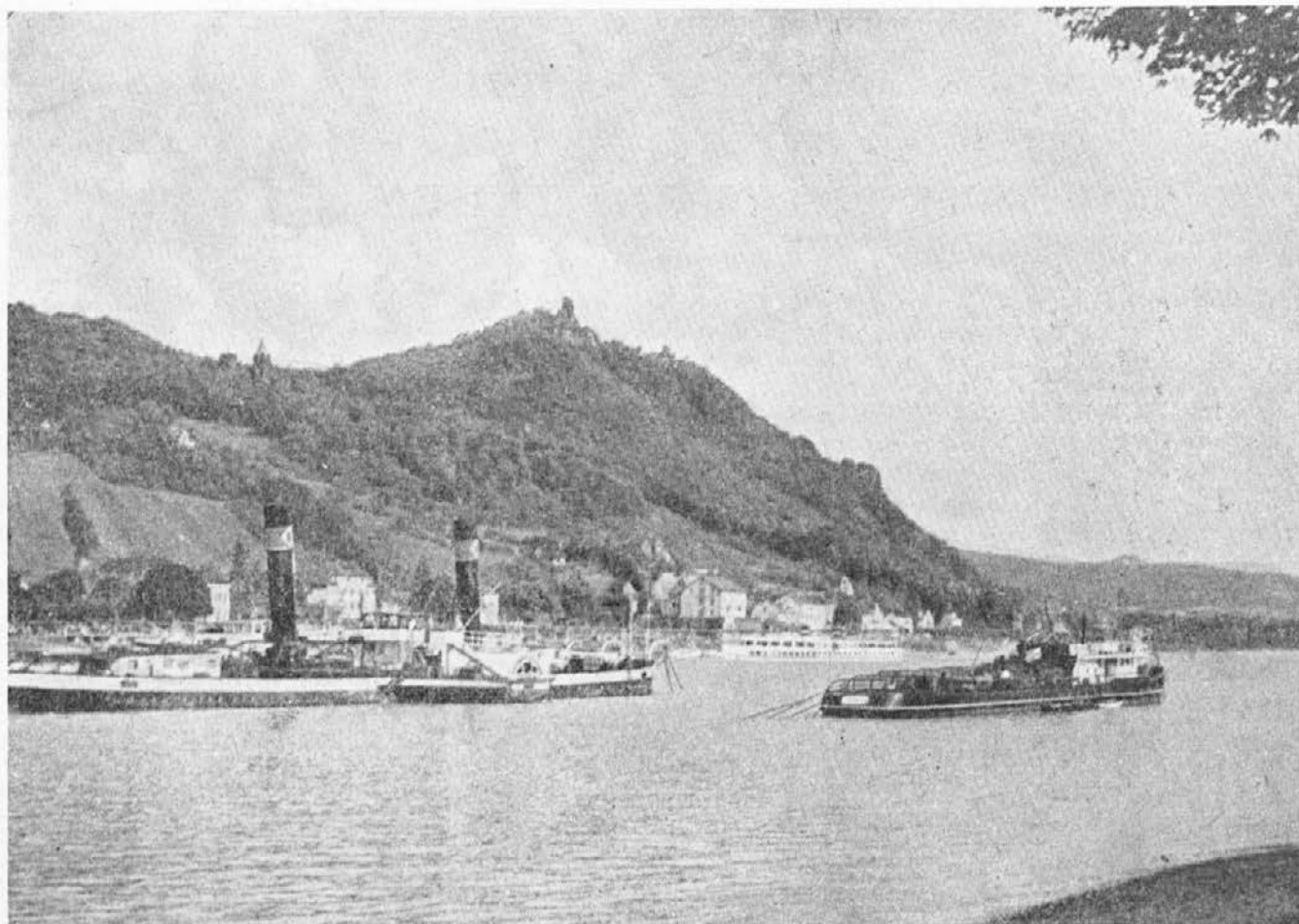
...na ovseti pri Zagršniku

Še zmerom imamo namen bliže oziroma dokončno, kolikor se le da, popisati običaje koroške kmečke ovseti, pa ne pri-
demo do tega. Kakor veste, smo pred leti to reč nekako že načeli, ko je v našem listu spregovoril valjavec Ivan Pusovnik, ki ima za seboj vsaj že nad dve sto camarij, vendar so tudi ovseti svojega reda, ki potekajo na primer brez camarja in družice. Topilec in ovsetni godbenik Avgust Kokal nam je za ta namen odstopil tudi že nekaj lepih slik, a več navedb oziroma podatkov še manjka in prostora ni vselej. Če bo prav, bo zbrala te reči naslednja številka.

Danes bi vseeno povedali o Selancih. Mladi Zagršnik — Franci Dvornik ter Mlačnikova hči — Ančka Hovnikova sta

se vzela. Vse skupaj, tudi že same priprave, se je odvijalo po strogem redu koroške kmečke ovseti. Povabljenih je bilo 42 parov, saj sta ženin in nevesta kar mesec dni hodila vabit sosedo in sorodnike. Na dan poroke so se na ženinovem domu zbrali svatje, ki jih je vodil starešina — ženinov krstni boter p. d. Stalekar iz Kotelj. Na nevestinem domu pa je to prevzela njena krstna botra — mati »ta široka« oziroma ker ona ni mogla vsega tega voditi, je vstopil namesto nje mladi Zabrčnik, nevestin stric. (Pri takih ovsetih, kjer sta starešina in mati »ta široka«, camar in družica ne nastopata.)

Pred odhodom z ženinovega doma je imel starešina nagovor, v katerem je predložil slovo od samskega stanu ter za-

Bad Godesberg
na Renu

Taka je ta pokrajina ob reki Ren. Voda, gradovi, vinogradi ter znana zdravilišča — letovišča. Da teče s temi vodami predvsem tudi poceni promet, si lahko mislimo. Glej potopis »5000 km po Evropi«

vezo skrbstva za prihajajočo družino. Poudaril je spoštovanje do staršev, ljubezen do zemlje — rodne grude. »Ponosen sem, da sem te nesel h krstu, pa še bolj ponosen, da te vrednega ženina peljem danes pred nevesto in poročni obred,« je končal starešina in že je zavižvala vesela godba. Nato so šli po nevesto na njen dom. Tam se spet originalno začne. Na zahtevo starešine, naj pač dajo nevesto, so mu izročili s slamo nagačeno maškero. Po nekaj takih prevarah oziroma po končanem ceremonijalu ter »odkupnini« so končno le dobili nevesto. Potem se svatje med seboj pozdravijo in spoznajo, dekleta pa razdelijo pušeljce, in sicer tako, da se že po tem vidi, kakšno vlogo ima posamezen svat na ovseti. Nato gredo skupno k poroki. (Zaradi oddaljenosti več kot dve uri in pol hoda je bil uradni poročni akt opravljen že na predpoldne, pa so šli le še na cerkveni obred do svoje selanske župnije, kjer ju je zavezal 86-letni dekan in slovenski književnik Fr. Ksaverij Meško.)

Po opravi so se vsi svatje zbrali na ženinovem domu (po pravilih bi se morali na nevestinem). Tu so pred veliko »rihto« počastili spomin na pomrle Zagršnike in Mlačnike, potem pa zarajali v veliki raj kmečkega poročnega praznika. (Taka besedila pesmi in rekov bomo torej zbrali enkrat skupaj — morda že v prihodnji številki.)

Vsej tej lepi in veseli družbi Selancev in Hotuljcev je pripravila pošteno jed znana partizanska kuharica Dularjeva Pavla. Po prvem dnevu veselja jim je za zajtrk sprajžila kislega zelja, žgance pa naredila kar iz krvavic. Vsi so bili tako

zadovoljni, da so lahko vzdržali še en dan.

Omeniti je še, da so na tej poroki obnovili stari običaj, da so ob obeh slovesih ženina in neveste z domov ter ko so šli iz cerkve, pokali topiči. Za to je poskrbel sosed Šular.

Zagršnik je lepa gorska domačija nad Selami. Prednik je že leta 1898 postavil novo hišo. Stari gospodar Rok Dvornik je bil med prvo svetovno vojno vpoklican, vendar že v Velikovcu oproščen zaradi oskrbovanja velike hribovske kmetije. Od veselja je potem toliko časa popival po Slovenjem Gradcu, da je dobesedno znorel in umrl (1918). Takrat je prevzel dom dosedanji gospodar Franc Dvornik, poročen s Španželovo hčerko Marijo Kotnik.

Mlačnik je Zagršnikov sosed. Gospodar, ki je umrl že leta 1953, je bil Zabrčki sin, mati pa je znana lepa Osojnikova Treza iz Bistre nad Črno, pri kateri so naredili Selanci tedaj kar skupinske ogleda. Imela sta deset otrok, ki jih je ta žena potem sama vzorno vzgajala ter vse došolala, nekatere celo do višje in visoke izobrazbe. Hčerka Ančka-nevesta je bila knjigovodkinja v Slovenjem Gradcu. Ko pa sta se domenila z Zagrškim Francijem, se je odločila pustiti službeno mesto ter oditi nazaj na trdo kmečko selansko grudo. Da, na Selah je še tako!

In s ponosom zaključujemo ta popis s pripombo borca, da so bile Zgornje Sele zatočišče partizanov, saj je bil ženinov oče Franc Dvornik odlikovan z Ordenom zasluge za narod in je bila na njegovem domu v letih 1944-45 okrožna postojanka.

Vprašanje sodelavkam

Republiški inšpektor dela je ob nedavnem pregledu obratov čisto mirno vprašal, zakaj pri nas ženske na delovnih mestih ne nosijo naglavnih rut. Ali jih ne oskrbimo, ali kaj. In če je morda premajhna disciplina s strani predpostavljenih oziroma prizadetih, in zakaj.

Vprašani poverjenik je seveda zardel, ker izgovora, da bi se nevtravno izmazal, ni. »Pa vi dopovejte ženskam,« bi mu najraje po domače rekel. Vse je oskrbljeno, vse predpisano, vse dopovedano, ampak zelo redke uporabljajo to zaščito. Nihče še tudi ni vprašal za to dodelitvijo, če je izostala, kakor še menda sploh nikoli nihče za pravi zaščitnim sredstvom.

Ali naj sedaj spet nanovo naganjamo to lajno, ali naj uvede kolektiv kaznovanja za to nedisciplino? Zakaj? Odgovorni vodje dela morajo na takih delovnih mestih dosledno zahtevati uporabo te zaščite, sodelavke pa jo morajo uporabljati v lastnem interesu. Samo od tega je vse skupaj odvisno.

Vabimo sodelavke, da upostavijo zahtevani red predvsem same, saj je namenjen njihni higieni in varnosti.

KLUB KOROŠKIH STUDENTOV

organizira

KOROŠKI KULTURNI TEDEN

Ravne

- sobota, 14. 4. — Svečana akademija ob X. obletnici KKS
- nedelja, 15. 4. — Koncert koroškega akademskega okteta
- torek, 17. 4. — Nastop folklorne skupine Svobode Ravne
- sredo, 18. 4. — Nastop dramske skupine Svobode Ravne
- četrtek, 19. 4. — Literarni večer — sodeluje Stane Sever
- petek, 20. 4. — Večer sodobne črnske lirike
- sobota, 21. 4. — Tradicionalni koroški študentski ples

Radlje

- nedelja, 15. 4. — Koncert koroškega akademskega okteta

Slov. Gradec

- ponedeljek, 14. 4. — Koncert koroškega akademskega okteta ob 20. uri

Dravograd

- ponedeljek, 14. 4. — Koncert koroškega akademskega okteta ob 16. uri

Prevalje

- torek, 17. 4. — Nastop dramske skupine Svobode Kotlje
- petek, 20. 4. — Koncert okteta Svobode Ravne

Mežica

- nedelja, 15. 4. — Nastop dramske skupine Svobode Ravne

Črna na Koroškem

- nedelja, 15. 4. — Koncert okteta Svobode Ravne
- sredo, 18. 4. — Nastop dramske skupine Svobode Jamnica

Žerjav

- sobota, 14. 4. — Nastop folklorne skupine Svobode Ravne

Jamnica

- nedelja, 15. 4. — Koncert okteta Svobode Ravne

Kotlje

- nedelja, 15. 4. — Nastop dramske skupine Svobode Holmec
- sredo, 18. 4. — Koncert okteta Svobode Ravne

Holmec

- sobota, 14. 4. — Nastop dramske skupine Svobode Kotlje

Tak je bil program — zadosti lep, vzpodbuden in bogat. Predvsem so študentje zapopadli celotni ta predel, od koder se pač najprej zbirajo na koroški-ravenski gimnaziji. Niso pa imeli toliko sreče pri izvedbi, kolikor so imeli zlate volje pri načrtovanju. Medtem ko sta umetnika Staneta Severja (izostal zaradi poškodbe noge) na literarnem večeru posrečeno nadomestila njegova sodelavca Glavinova in Rohaček, mnogih drugih motenj ni bilo mogoče popraviti, tako da je nekaj nastopov celo izostalo. Obisk je bil izredno slab. Ni nam v čast in naj prireditelji oprostijo. Na drugi strani pa moramo vsi razumeti: vreme nam je letos vzelo skoro vso pomlad, pa tisti prvi nekoliko toplejši teden na deželi toliko bolj zaposlijlo oziroma zaženejo mimo dvoran. Drugič je čas boljše izbrati.

Sinje višave - last smelih . . .

(z občnega zbora aerokluba)

Tako se je glasila parola koroških letalcev dne 17. marca 1962 v Domu železarjev. Na modri zavesi smo videli še padalca, reaktivno letalo in bele oblake. Letalci, ki so bili zbrani na letnem občnem zboru, so strmeli v čas, ko bodo lahko spet posnemali sliko na plavi zavesi.

Kakšno je bilo delo v pretekli sezoni in kakšne so perspektive v prihodnji, nas je vabilo k poslušnosti. Samo nekaj podatkov bo zadostovalo, da vidimo glavno delo in smer dela Koroškega aerokluba. V pretekli sezoni sta bili najbolj aktivni motorna in padalska sekcija. Zaradi po-

manjkanja kadra in tehničnih sredstev jadralna sekcija ni mogla izpolniti svojega načrta.

Z majhno trenažo in z velikim trudom je tekmovalna ekipa motornih pilotov zastopala naš aeroklub. Naša letala niso tekmovala samo v okviru tekmovanj LZ Slovenije, ampak celo v državnem merilu. Čeprav smo v zgodovini našega aerokluba prvič nastopali na tekmovanju, smo v državi na petem mestu. Pozdraviti je tudi to, da so naši letalci sodelovali na velikem letalskem mitingu, ki je bil v okviru 20. obletnice ustanovitve

nove Jugoslavije v Ljubljani in v Zagrebu. Naši letalci so spremljali tudi proslave in razne otvoritve po Dravski, Mežiški in Mislinjski dolini. Letalska sezona se je zavlekla do zime in motorji naših letal niso umolknil niti takrat, ko je zapadel sneg.

Tudi padalci so v pretekli sezoni pokazali svojo aktivnost. Izšolali smo okrog 45 novih padalcev in se udeležili štajerskega padalskega tekmovanja v Celju, na katerem je naša padalka zasedla prvo, moški pa tretje mesto. Na domačem letališču smo organizirali medklubsko padalsko tekmovanje, na katerem smo zasedli prvo mesto.

Člani, ki so bili v pretekli sezoni najbolj aktivni v motorni, jadralni in padalski sekciji, so bili nagrajeni z maketami letal. V očeh vseh letalcev smo lahko videli hrepenenje in želje po soncu, pomladi in novi sezoni. J. S.

IZPOPOLNITEV KULTURNE KRONIKE
KNJIZNICA V KOTLJAH

Danes je ta reč drugačna. Na Ravnah je knjig morda več kot kje v velikem mestu. Oskrbuje nas tudi potovalna knjižnica, in sicer tudi v oddaljene gorske vasi itd. Za tiste čase pa je bil dogodek, če so tudi v vasi pod Uršljo goro mislili na to.

Skozi se je namreč govorilo, da je bila v Kotljah ustanovljena javna knjižnica že dolgo pred I. svetovno vojno, zapisanega pa le nismo našli o tem kje kaj več, zato toliko raje zabeležimo tole:

Imeli smo namreč srečo, da smo se spomnili in vprašali o tem Kovačevega Florijana — Florijana Razgorška, kajti zadeli smo na prvega odbornika te knjižnice. Povedal je, da je bil ustanovitelj knjižnice takratni hotuljski župnik Franc Stengl, ki je, rodom Čeh, sodeloval v več slovenskih revijah. Kdaj je bila knjižnica ustanovljena tudi prostorno, ni točno znano, ker je imenovani oskrboval oziroma izposojal knjige tudi že prej iz svoje zbirke — verjetno pa kmalu po njegovem prihodu v kraj. Formalna ustanovitev z namestitvijo knjižnice v »salonu« gostilne pri Toniju je morala biti okoli leta 1908. Prvi odborniki so bili Lenart Kuhar-Vužnik, stari Kotnik, Volen, tisti Rožanov cerkveni mecen in Kovačev Florijan — naš Florijan Razgoršek z Navrškega vrha. Zaradi takega gledanja nekaterih na to močno slovensko reč, so morali knjižnico kmalu umakniti iz gostilniškega lokala ter so jo upostavili spet v župnišču. Po uboju Ferdinanda v Sarajevu oziroma po izbruhu svetovne vojne se je pritisk na slovenske zadeve spet povečal. Knjižnica je bila prepovedana oziroma se je umaknila v ilegalo. Vsak odbornik je vzel nekaj knjig in jih potem razposojal po kmetijah in fretah hotuljske sosseke.

Drohen, a za Kotlje ponosen zapisek.

NE MOREMO

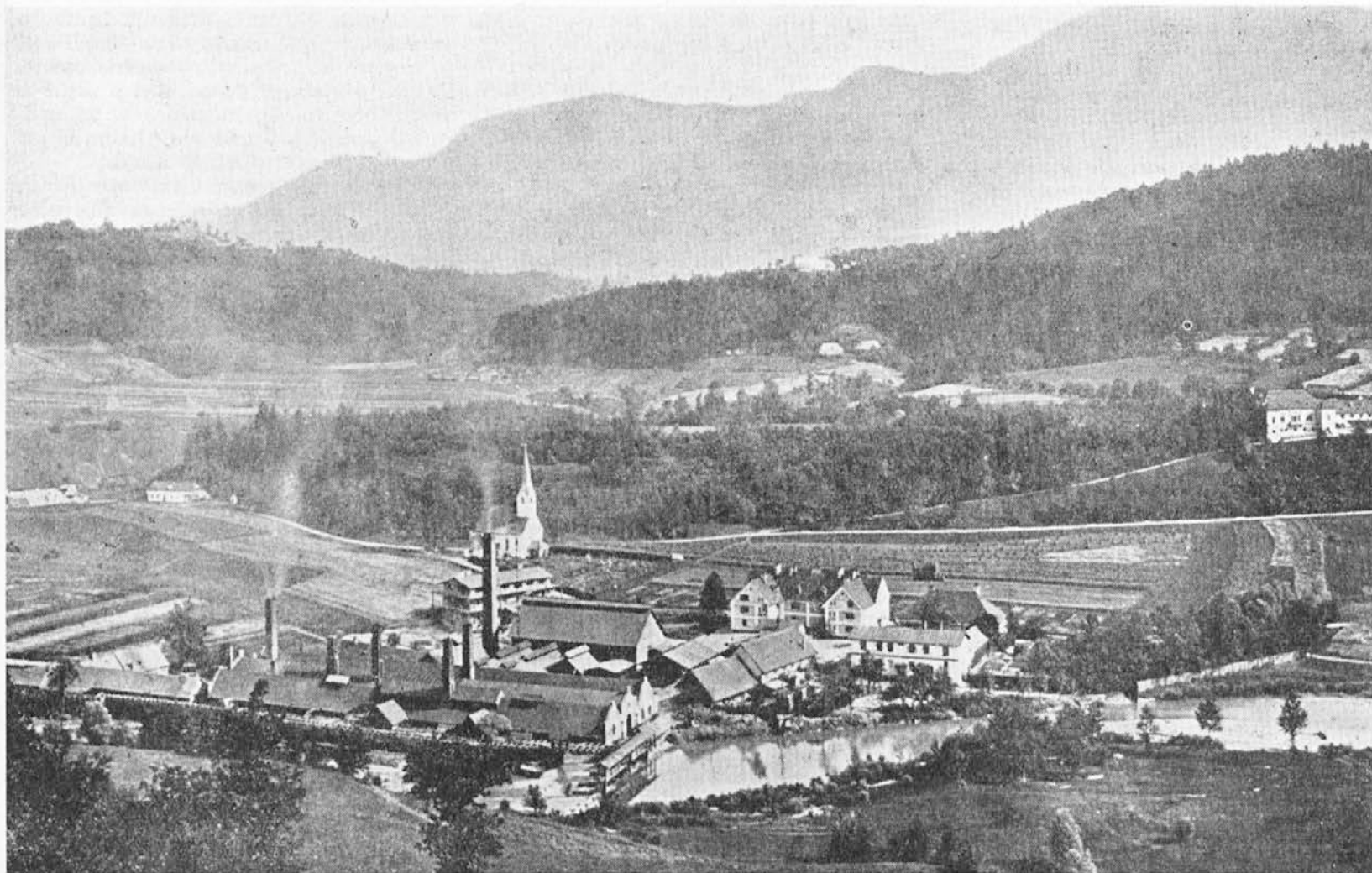
Ponovno se opravičujemo, ker še zmerom nismo mogli objaviti raznega tekočega domačinskega spenjenega in spominskega gradiva, ki se je nabralo tekom leta v uredniškem predalu. Na nas se verjetno jezi kar vseh enajst teh dopisnikov, vendar ne gre vselej. Vse tudi ni zrelo za objavo, predvsem je veliko takega pesnikovanja, s katerim si sploh ne moremo dosti pomagati, za uporabne stvari pa bo že kdaj priložnost, zato pač prestavimo pateticiteto.

Več na bi želeli sodelovanja iz obratov ter iz vseh aktivov našega družbenega dogajanja.

Profesor stopi v razred in takoj vpraša: »Tovariši, ali verjamete v duhove?«

Vsi: »Neee! Kje paaa!«

Profesor: »Jaz pa — zato bom odprl okno!«

Vsaj okoli 87 let star posnetek ravenških fužin. Čisto majhna reč in nikjer še ni nobenih personalov, ne šole, ne Čečovja. Grad je bil tedaj nekoliko drugače zazidan — še varovalni vhodni stolp itd. Da bi imeli čisto primerjavo z današnjim pogledom, vabimo pogumne fotografe, da izdelajo posnetek s točno istega mesta, od koder je bil ta pogled. Ampak točno! Upravi je predloženo, da nagradi štiri najboljše posnetke, ki jih bo izbrala komisija

PREPOZNO

Premočna letna jopica ji pokriva ramena. Pa ne čuti nje mokrote; le prekratka, napeta obleka nehote izdaja njene tegobe. Ni sama na samotni poti skozi gozdove... Njene misli veljajo otroku, ki ga še ni, in Petru, ki jo je bil brez slovesa zapustil — v strahu pred otrokom...

Med enoličnim padanjem dežja razmišlja o tem, kako ji je bil, ko sta se po kožuhanju prvič tesno objeta zavrtela ob domači polki, zatrjeval, da mu je že dolgo všeč. In vendar jo je potem, ko mu je med objemom pod jablano v sadovnjaku priznala, da nista več sama, pogledal tako prestrašeno in tuje... Tistega prestrašenega, hladnega pogleda ne bo nikdar pozabila. Nato se ji je umikal vedno bolj, dokler ni nekoč zamomljal: »Sorodnike pojdem obiskat onstran meje...« Takrat še ni dvomila, da se ne bo vrnil. Šele sčasoma je to spoznala. S svojo težo bo ostala sama, zapuščena... Dolgo je razmišljala. Še materi ni zaupala, ko se je odločila. »Poiščem ga. Mora se vrniti, da bo otrok imel očeta in jaz moža!«

»Morda se zdaj že kesa zaradi svoje strahopetnosti,« se tolaži in izpodbuja na samotni poti skozi gozd. A poti noče biti konec in ne spolzkih korenin, ki jo preprijajo, dokler na eni od njih ne spodrsne in se — premrazena in vročična hkrati — sesede...

Nenadno se ji je zazdelo, da leži v topli domači postelji in sedi ob njej mati... s svojim dobrim, skrbnim pogledom...

Šele jok jo predrami. Tanek otroški jok, ki ga doslej še ni čula ob svoji postelji... Pa tudi obrazov kmečkih žena ni mogla prepoznati, ko se je osveščala v tuji sobi, do katere so jo bili prepeljali na kmečkem vozu. V gozdu je tudi tuje niso pustili izdahniti. Saj dobre ljudi je najti povsod, še v zapuščenem gozdu.

Povedali so ji, kako in kaj je z njo. Naprej da še nikakor ne more, četudi je bila to njena prva misel.

»Le ne bodite v skrbeh! Ne zase ne za otroka!«...

S težavo je premaknila roko in se dotaknila drobne otroške glavice kraj sebe. »Zaradi tebe je Peter pobegnil, zaradi tebe ga morava spet najti...«

Ljudje so ji pravili, kako so jo našli in potem zapeljali sem, do najbližje kmetije. »Tu morate ostati, dokler se povsem ne popravite!«

Vedno znova se jim je zahvaljevala in hkrati zatrjevala, da tu ne more ostati, kljub njihovi dobroti. Naprej mora, da poišče Petra. V drugo je gotovo ne bo izdal. Tako krut on ne more biti!

Čez nekaj dni se je dvignila, potem je otroku sama prala plenice. Kar v tolažbo

ji je bilo, da ni več sama, zapuščena. Kljub temu pa ne more več dolgo izkoristiti ljudi, ki so se bili v njeni nesreči tako lepo zavzeli zanjo. Naprej mora, čimprej!

Čez dobra dva tedna se je zahvalila neznanim ljudem in kar težko ji je bilo, ko se je od njih poslovila. V naročje je vzela dete, ga poljubila in šla na dolgo pot...

Dosti vasi je prehodila in na dosti dobrih ljudi je naletela, ki so ji pomagali z mlekom in kruhom. Tu in tam se je zaustavila nekaj dalje, da je z delom na kmetiji vračala ljudem njihovo dobroto. Pridnih rok je vsakdo vesel. Ona pa se je med delom gnala za dve. Tako je priskrbel otroku nove plenice, da jih je lahko menjavala. Morda bo Peter kar ponosen, ko se tako pogumno prebija do njega...

Nekoč je naletela na starko in ji je na pragu v nekaj besedah pojasnila, kako je z njo. Vsakomur se ne bi mogla tako z lepa zaupati. Zazdelo se ji je, da je starka podobna njeni materi, pa si je želela za nekaj dni ostati pri njej.

»Sama sem doma, le vstopite, da si malo odpočijete. Kmalu se vrnete moč in nje-gov pomočnik — naša nova moč. Potem se pomenimo kako in kaj. Mogoče vama bosta tudi onadva lahko kako pomagala, da laže najdete vašega »ubežnika«.

Pred hišo začuje iznenada govorico. Eden od glasov se ji zdi znan. Nehote

zadrgeta. Še bolj pa potem, ko vstopi — Peter.

Njuna pogleda sta se srečala. Njen je bil pričakujoč, proseč, njegov preplašen, nestrpen. Še besede ji ni privoščil. Nenadno se je okrenil in naglo izginil.

»Ni me maral prepoznati,« je zatarnala mlada mati zase. »Že drugič me je izdal...«

Gospodar je zaman klical izginulega. Šel je pogledat za njim, a je že izginil za vaškimi kočami in hišami. Ni se vrnil. Tudi naslednji dan ne. Ni ji preostalo drugega, kot vrnitev. Spet mora na dolgo pot, spet bo skušala skrivaj preiti mejo, da ne bo neprimerno. Dovolj ji je potikanja, iskanja, miloščine in varljivih upov. Nikoli več ne bo silila za takšnim očetom. Šla bo domov k materi. Naj poreče mati kar hoče...

Tudi tokrat je graničarji na meji niso opazili. Vsaj ustavljal je ni nikdo. Šele ko se je bližala domu, se je začelo izpraševanje in brušenje jezikov.

»Zakaj mi nisi prej povedala, zakaj nam nisi nič pisala?« jo je pričela izpraševati mati na pragu domače hiše.

»Mama, vse vam bom povedala, saj zdaj več ne pojdem z doma.«

»No, samo da si se vrnila, drugo se bo že kako uredilo,« jo tolaži mati. »Za ma-

lega pa bova že kako poskrbeli. Nisi prva, ki se ji je to primerilo...«

Ščasoma so se govorice polegale. Pa saj se ni menila za sosede, ko se je posvečala le otroku. Tudi očeta mu bo nadomeščala. Otrok naj nikoli ne izve, kako je bilo njegovi materi...

Čas je mineval. Vedno bolj je pozabljala na svojo brezuspešno pot. Slednjič se je tudi vdala neutrudnemu snubljenju starejšega vdovca, ki je bil brez otrok. Zakon ji bo varen pristan. Nič je ne bo moglo več vznemiriti. Še Petrov morebitni povratek ne.

V treh letih, kar je bil z doma, se je tudi Peter močno spremenil. Spremenil se je celo tako, da je upal, da ga bo zapuščena nezakonska mati vesela. Pa se je motil: trpljenje in razočaranje je bilo tudi mater njegovega otroka spremenilo, utrdilo. Zdaj je bila ona, ki ga ni marala prepoznati. Nič je v tem ni moglo omajati. Tudi njegove solze ne...

»Ne boš me več mučil. Imam dobrega skrbnega moža, ki mi je pomagal takrat, ko sem bila pomoči potrebna. Rešil me je sramote in neprestane samote. Pojdi svojo pot, kot si jo hodil do zdaj! Sam si kriv: nekaterih stvari ni mogoče oprostiti. Posebno ne dvojnega izdajstva!«

Marija Ferk

Delovna varnost na Rusovskem

Tudi tam so zainteresirali za to skrbstvo predvsem tehniško vodstvo dela

Se še spomnite, ko smo pred dvema leti povedali v našem listu o Ljubu Bekarju, ki je leta 1933 čisto izginil. »Od Sežane do Ljubljane« je bil naslov tistega popisa. Naš urednik mu je na takem stanovskem sestanku celó govoril v spomin in vsi so vstali v enominutno počastitev pokojnega.

No, kmalu nato se je po 25. letih iznenada pojavil v Ljubljani, sedaj pa je sodelavec na Zavodu za zdravstveno in tehniško varnost dela LRS, tako da smo po liniji delovnega varstva kar spet tesneje skupaj.

Kakor ste razbrali: vsepovsod smo že zbarkovali ter tudi od povsod pridobili in objavili podatke, kako je z delovnim varstvom v posameznih državah. Celó z Japonske imamo take cifre itd., le iz Rusije nekih določenih mer vsaj mi zlepa nismo mogli najti. Pa še prosili smo tedaj take popotnike, ki so šli poslovno tja, a vrnil so se z izgovori. Šele naš direktor, ki je bil tam na študijski ekskurziji, je vedel povedati o meri okoli 4% nesreč letno na zaposlene (torej za polovico manj nesreč kot pri naši železarni). Seveda pa takemu ločenemu podatku ne moremo kar tako zapasti — lahko najboljše oziroma morda najslabša železarna — zato smo podatke iz ruske železarske industrije še zmerom iskali.

Na piko smo vzeli Ljuba Bekarja, ki je bil tam 25 let in je sedaj torej na tem našem zavodu v Ljubljani, toda bil je dolga bolan oziroma je medtem spet potoval. Sedaj pa nam je ustregel ter prevedel vsaj približno tako stvar iz ruske revije »Bez-

opasnost truda...«. Moramo reči, da smo pričakovali kaj drugega: direktne podatke o pogostnosti nesreč pri delu v ruski železarski industriji, da lahko primerjamo stopnjo ogroženosti oziroma varnosti, kakor imamo te mere skoro za vse druge države na svetu. Pripisal je, da bo še kaj prispeval, pa ga kar tu naprošamo za bližnjo in bolj železarsko vsebino **preventive in uspehov**, saj je gotovo tudi tam take literature gotovo na pretek.

V naslednjem torej omenjeni prevod, ki obravnava sicer le rudarski svet, a nekaj le pove za vse: tehniško osebje mora o delovni varnosti polagati izpite.

Prevod se glasi:

DRŽAVNI IZPITI O VARNOSTNIH PRAVILIH

V zadnjem obdobju je bilo v rudarstvu ukrajinske SSR na področju temeljitega izboljšanja varnostne tehnike in industrijske higijene mnogo storjenega. To je rezultat vztrajne borbe gospodarskih voditeljev in inženirsko-tehniškega osebja za višjo kulturo proizvodnje, izrazit red, razumno izkoriščanje strojev in mehanizmov, uvajanje kompleksne mehanizacije in avtomatizacije proizvodnih procesov.

Pri reševanju proizvodnih nalog pri pogojih velike nasičenosti v rudarstvu s komplicirano tehniko mora vsak voditelj inženir in tehnik dobro poznati organizacijo dela in tehnologijo proizvodnje, pa tudi varnostna pravila. V zvezi s tem ima posebno važen pomen odločba direktivnih organov ukrajinske SSR z dne 11. 5. 1958

o polaganju obveznih državnih izpitov o varnostni tehniki enkrat za dve leti. Izpiti so obvezni za inženirsko-tehnično osebje, ki dela v rudnikih in se bavi z raziskovanjem podzemeljskih zakladov, ki nadzoruje varnost pri delu v rudarstvu in pri geoloških raziskovalnih skupinah.

Izpite morajo polagati vsi inženirji in tehniki začeni od rudarskega delovodje pa do voditelja uprave Narodno gospodarskega sveta, vsi rudarski tehnični inšpektorji, vključno osebje uprave pokrajinskega rudarskega nadzora in inšpektorji pokrajinskega sveta sindikatov. V soglasju z uredbo o državnih izpitih, komisijah pri organih za nadzorstvo varnega dela v industriji in rudarstvu so bili organizirani izpiti na sledeč način:

Pri pokrajinskih upravah so bile ustanovljene pokrajinske izpitne komisije, pri rajonskih rudno-tehničnih inšpekcijah rajonske, a pri odsekih izpitne komisije odsekov. Pri pokrajinskih izpitnih komisijah so polagali izpite načelniki in glavni inženirji rudnikov in gradbene uprave, upravniki, glavni inženirji in mehaniki trustov, inženirji in tehniki kombinatov, načelniki rudno-tehnične inšpekcije rajonov in inženirji pokrajinskega sveta sindikatov.

Pri komisijah rajonov so polagali izpite načelniki odsekov in služb rudnikov, gradbenih uprav, inženirsko tehnično osebje trustov, rudarski tehnični inšpektorji odsekov in inšpektorji okrožnega sveta sindikatov.

Pri komisijah odseka so polagali izpite drugi vodilni kadri rudnikov, gradbenih uprav in kamnolomov.

Uprave rudarskih okrožij so potrdile skupno z narodno gospodarskim svetom in pokrajinskim svetom sindikatov red za polaganje izpitov, obliko spričeval, seznam oseb, ki morajo polagati izpite, in oblike zapisnikov sej državnih izpitnih komisij.

Da bi bilo delo komisij uspešno, so bili sestavljeni listki s 4 do 5 vprašanji iz različnih poglavij varnostnih pravil, prilagojeni raznim strokam. Na pr. za vodje eksploatacije, jamomerce, geologe itd.

V sestavu pokrajinskih izpitnih komisij so bili načelniki ali glavni inženir uprave pokrajine (predsednik), glavni inženir in glavni mehanik kombinata za eksploatacijo in graditev rudnikov, uprave narodno gospodarskega sveta (po strokah), glavne geološke uprave pokrajine, vodja (ali pomočnik) v odseku za delo in varnostno tehniko pokrajinskega sveta sindikatov.

Po takem principu so bile organizirane rajonske izpitne komisije, katerih sestav je bil potrjen po skupnem ukazu načelnika rudarskega okrožja, načelnika kombinata, vodje narodnega gospodarskega sveta po panogah in geološke uprave. Ukazi so bili izdani v soglasju z odgovarjajočimi organi sindikatov.

Sklepi direktivnih organov UKSSR so primorali mnoge voditelje rudnikov in podjetij, trustov in kombinatov, da so organizirali proučevanje veljavnih varnostnih pravil na specialnih tečajih. Za iste namene so opravili na terenu konzultacije, seminarje itd.

Moramo poudariti, da so bili v podjetjih, kjer so se voditelji resno bavili z vprašanjem proučevanja pravil varnosti, in so organizirali to proučevanje, izpiti oprav-

ljeni v glavnem dobro. Tam, kjer so se zanesli na samostojni študij pravil, so bili rezultati v vrsti primerov nezadovoljivi. Rezultati dela komisij so še enkrat potrdili znano resnico, da inženirsko-tehnično osebje, ki ima neodgovoren odnos do svojih obveznosti, ki ne spoštuje varnostnih pravil, le-teh navadno tudi ne pozna.

K številu takih sodelavcev spadajo nekateri voditelji rudnikov kombinata Donbas antracit, ki niso pravočasno položili državnih izpitov. To so načelniki rudnika trasta Bokovoantracit: tovariši: Zagriženko, Žabin, Slizko, Košiljev in drugi. V trustu Frunze premog tov. Panfilov, Gomalinski in drugi. Dolgo so se izogibali izpitov upravniki in glavni inženirji trustov Frunze kombinata, tov: Korž, Lipilin, Petrenko in drugi. Ni slučajno, da se v teh trustih slabša indeks dela v varnostni tehniki iz kvartala v kvartal. Moremo pričakovati, da napravijo voditelji luganskega narodnega gospodarskega sveta iz tega odgovarjajoče zaključke in končajo s podcenjevanjem varnostnih pravil. Zahtevati morejo od vodstva rudnikov in trustov izpolnjevanje odločb vodilnih organov. V glavnem v večini podjetij luganskega in stalinskega rudniškega kombinata je bila priprava za polaganje izpitov dobro organizirana in so bili izpiti v mnogih trustih uspešno dokončani. Komisije so dognale, da mladi inženirji in tehniki slabo poznajo pravila varnostne tehnike. To je rezultat nezadovoljive priprave specialistov v šolah. V večini slučajev rudarski delovodje in inženirji v eksploataciji slabo poznajo elektromehanske naprave rudnikov. Mnogi ne poznajo zaščitne ozemljitve z ozirom na zahteve varnostnih pravil. Glavno delo izpitnih komisij je končano, dejavnost pa še ne, ker še niso vsi vodilni kadri opravili izpitov, ali pa so jih opravili, toda z nezadovoljivo oceno. Moramo kontrolirati, če pozna vse inženirsko tehnično osebje rudniške industrije republike varnostna pravila. Ako dobijo pri ponavljalnem izpitu nezadovoljivo oceno, jih moramo odstraniti od te službe. Dobro moramo pripraviti za izpite osebje, ki ima veliko delovno dobo, ki je končalo specialne tečaje in ki ima pravico delati na odgovornih rudarskih delih. Iz vseh rudarskih podjetij Ukrajine je opravilo izpite 18 % specialistov z odlično oceno, 30 % z dobro, 42 % z zadostno in 10 % z nezadostno oceno. Inšpektorji pokrajinskih uprav rajonskih rudarskih inšpekcij, za katere so bile povišane zahteve, so povečini opravili izpite z odlično in dobro oceno.

Kontrola znanja varnostnih pravil v rudarstvu je pozitivno vplivala na odgovornost vodstvenega kadra rudnikov, trustov, kombinatov, geoloških skupin ter na izpolnjevanje varnostnih predpisov in pravil. Stanje varnostne tehnike se je izboljšalo. Tako se je znižal v prvem četrtletju

v premogovni industriji ukrajinske SSR traumatizem za 14 % v primeri z odgovarjajočo dobo preteklega leta. Število smrtnih slučajev se je zmanjšalo na 15,2 %. L. 1960 moramo spet kontrolirati znanje varnostnih pravil inženirsko tehničnega osebja in vodilnih kadrov v rudarstvu republike. K tej pomembni akciji se moramo pripraviti že sedaj, če nočemo, da bi imeli take sorazmerno slabe rezultate, kot smo jih imeli pri zadnjih izpiti.

Slabo znanje varnostnih pravil je nezdržljivo s častnim naslovom sovjetskega inženirja in tehnika — voditelja in organizatorja proizvodnje.

T. P. Španjko

Predsednik komiteja državnega rudarskega tehničnega nadzora ukrajinske SSR

Prevod iz revije: »Bezopasnost truda v promišlenosti« št. 7. 1. 1959.

OBCINSKI PRAZNIK

Tudi letos ga nismo ulovili. List je toliko prej zaključen, ko še ni bilo programa, čeprav izide šele po dogodku. Ampak, čeprav kdaj zapoznemo, zajeli smo do sedaj še vse, in sicer tako kot morda zlepa ne kak list v deželi. Vse smo že popisali in tako tudi že ponovno zadnjo bitko druge svetovne vojne oziroma spomenik zmage na Poljani, ki sta dejstvo in misel občinskega praznika naše koroške občine.

Kolikor bomo dobili lepih slik s tega praznovanja, jih bomo objavili v prihodnji številki.

PUSTIMO LEPOTO ČIM BLIZE

Nasade in grede v tovarni premalo varujemo. Precej smo tega že napravili okoli oziroma med obrati, kar prinaša v tovarno svojo svetlobo. Vsaj tak je namen in je lep. Nekateri pa to rast vseeno preveč prezirajo in uničujejo. Tak površnež, če le more, kaj pohodi, povozi ali odtrga. Nikar! Vsa ta stvar je sicer malenkost, vendar je dah prirode in lepote čim bliže na sajasta delovna mesta, kjer preživimo polovico odmerjenih dni.

KNJIGA O KOROŠKI KUHI

Pa je le izšla enkrat tudi taka zbirka o koroških jedilih oziroma o jedilih na koroški način. Knjižica »KARTNER KOCHBUCHL« je izšla pri založbi Ferd. Kleinmayr v Celovcu, avtorica pa je strokovna učiteljica Lia Miklau. Torej nemška — celovška izdaja, zajema pa celotno koroško kuhinjo. Ker pri nas take zbirke še ni, bomo morali dokler pogledati pač v to sestavo.

Zbirateljica pove, da ima ta koroška zadeva veliko specialitet ter da odklanja preveliko kuhanje, rezanje, pečenje in mešanja — da so torej prave koroške jedi čim več — naravne. — To je svoja prednost, svoja odlika. Avtorica pa tudi ne zataji še nadaljnje prednosti, ki jo ima prehrana na Koroškem: Tu namreč vlada neko posebno zdravo veselje nad jedjo. Ljudje si tu pozorneje odredijo čas za jed — torej kar nekaka slovesnost, ne pa le neko bulanje črev za zopetni ho-ruk. Posebej obravnava knjižica koroške malice s pravim kmečkim rženim

kruhom. Pove pa tudi o koroškem hrenu, o ajdovih žgancih, o vojenih pšeničnih žgancih itd.

Ne moremo reči, da čisto zadovolji iskalca koroških kuharskih specialitet, ker ni niti pisana iz katerega takega namena, a dopade se knjižica takoj, ker ne skriva skromnosti oziroma poudarja težjo naravnost naše kuhe itd.

Edina napaka te knjižice pa je, da ne sme nihče ničesar prepisati, nikjer kakó drugače objavljati tako, da celó premišljaš, če smeš po tem sploh kuhati.

DVE, TRI PROSNJE ZA POLETJE

Soferji — ponovno vas naprošamo, imejte obzir in nikar ne navijajte avtomobilov po teh cestah in ulicah vsaj ne v trenutku, ko se največ vsipljemo iz tovarne. Sami veste, kako je marsikje nerodno in nevarno, na drugi strani pa je treba priznati tudi s prahom. Počakajte trenutek za odtok največjih ljudskih mas. V pogledu nesreč bo za vas le prav, ničesar ne boste zamudili, ker imate tako volan, in še hvaležni vam bomo.

Prizadeti — glejte, da vsaj v dobi največje te rasti odločno ukrepate za pocenitev solate, krompirja, fižola in drugih zelenjavnih prikuh na deželi. To se pravi, če stane porcija solate sedaj, ko jo moramo dovažati s konca sveta, iks dinarjev, naj bo v času, ko se razbohoti na vseh koncih in krajih ter tudi pri nas, vsaj za polovico cenejša itd. Trgovine, gostinstva, menze naj pomagajo ter predvsem domača vrtnarija in kmetje naj priruknejo. Kar ni razumljivo, da mora gostinska postojanka v našem zelenem, kurjem in kravjem okolišu tudi v poletju celo po solato, jajca, kure, surovo maslo itd. v -- Maribor, namesto da bi jo domačije zasule v lastnem interesu z dobro in cenejšo robo.

To ljudstvo nima tega čuta... je povedal tak obisk, ko smo šli tudi na grad Ravne. Najmanj sto takih divjih srezic so si namreč napravili gor ta nedisciplinirani oziroma kar križem kračem je vse shojeno in pomendrano.

Da, z zelenjem in s prirodo lepoto pri nas še nismo na tesnem, zato teh reči še ne cenimo tako kot tam, kjer sta sam cement in asfalt. Vseeno pa bi spomnili tudi na to in zaprosili vse ljudi kraja, posebej pa še mladino, da bi opustili to nelepo razvado križarjenja po rasti ter se navadili na upostavljen pot. Svoistvena kultura je to v odnosu do lepote, predvsem pa red.

JURIJ PETRAČ

— je umrl popolnoma po neumnem. Zdelar menda od pljučnice je še lezel v svoj arhiv. In ko se je že zavsemal sesedel, je še prišel. Neka taka kaprica, ali kaj, da bo že še šlo... In ko so ga v petek že kar nesli v posteljo, se je šele vdal, v soboto pa končal.

O Juriju Petraču smo že povedali takrat s Polancem ter v spominu »Gradiški pojo«. Bil je namreč pevec svoje dni kot se jih malo rodi. Nobenih takih možnosti niso imeli, nobenih šol, nobenih not, ampak ko so zapeli Jurij, Rudi in Polanc, je zazvonilo po deželi. Pred 42 leti sem jih prvič čul pa še nekajkrat in od tistihmal take muzike iz grl nikoli več. Stihov skoro niso izgovarjali, temveč so le peli. Dirigiralo je srce, le vižvalo je grlo. Od rojstne Šmarjete v Podjuni pa do naših Sel, koder so ga čuli, bo ostalo.

V značaju zmeraj svetel, uslužen, skromen in domač je prešel svoj čas od hlanca do vmes financarja z nekaj Vidovičeve šole pa do tovarniškega delavca ter končno arhivarja. Vse sorte je bilo, a njegovi trije mladi Petrači so vsi šolani, da bo bolj ustaljena njihova pot.

S tem je zaključil, sedaj pa počiva na starotški taki njivi. Počivaj v miru! Dežela, koder si prepeval, se bo še in še spomnila.

Redakcija te številke je bila zaključena 9. maja 1962.

STROŠEK ZA »KOROŠKI FUZINAR«

V smislu zakona o tisku objavljamo stroške za zadnjo številko našega lista, in sicer:

— Mariborska tiskarna — tisk in odprema	460.700 din
— Mariborska tiskarna — klišaji	76.200 din
— Honorarji za tekst in slikovne prispevke	55.000 din

Skupaj 571.900 din

Strošek je potemtakem zopet nekoliko nižji od izdatka za prejšnjo izdajo.

NESREČE NAS SPET TOLČEJO

ZARADI PREMAJHNE PAŽNJE PRI DELU

Sodelavci, kar je bilo kdaj storjenega pri naših fužinah za odbitje ostrine nezgodnostnega elementa, ste napravili vi na delovnih mestih. In veliko je bilo storjenega: pogostost nesreč pri delu smo tekom devetih let znižali za 75 % ter postali tako najboljše podjetje med vsemi železarnami v državi.

To našo najboljšo doseženo stopnjo varnosti (okoli 9 % nesreč letno na stalež) smo držali že skozi pet let ter smo se po tej meri že zblížali varnostni stopnji pri najnaprednejših železarnah na svetu.

Toda, namesto da bi z izkušnjami in z zastavljeno voljo zniževali to nesrečo in škodo naprej, smo v letu 1961 že spet začeli kvariti. S povišanjem pogostosti nesreč na 10,1 % smo že padli z najboljšega na drugo mesto. Prekosili so nas štorski železarji, čeprav nimajo tam nobenega nagradnega stimulusa za preprečevanje nesreč pri delu. Tu se moramo odkrito vprašati, zakaj so Ravne nazadovale, ko bi lahko bile naprej najboljše ter dalje rušile nezgodnostni element.

Pokvarjeno leto 1961 pa niti ni dovolj, temveč se ta minus nadaljuje tudi letos. Če smo še začeli nekako, so bili februar, marec in tudi april postopoma slabši, čeprav je v aprilu nekoliko boljše.

Poglejmo povprečje pogostosti nesreč za letošnje četrtletje v primerjavi s takó že pokvarjenim rezultatom leta 1961:

	Povprečje 1961	januarja 1962	februarja 1962	marca 1962	aprila 1962
— vse nezgode	10,1 %	8,76 %	10,0 %	13,2 %	10,08 %
— samo nezgode v tovarni	9,0 %	7,32 %	8,6 %	12,0 %	9,12 %

Na ta način ne more biti dobro. Kdaj na primer bomo nadoknadili katastrofo v mesecu marcu ter še zadosti hudo višino aprila?

REZULTATI PO EKONOMSKIH ENOTAH

Poglejmo še, kaj neki počnejo posamezniki oziroma pri posameznih ekonomskih enotah, da je prišlo do tega poslabšanja:

Ekonomska enota	Š t e v i l o n e z g o d				O p o m b a
	januarja	februarja	marca	aprila	
Topilnica	4	—	1	1	— sedaj kar gre
Livarski obrati	4	5	9	4	— marec nemogoč
Kovačnica	3 + 1	1 + 1	6	3	— marec nemogoč
Valjarna	2	2	3	6	— hudo poslabšali
Termična obdelava	—	—	1	—	— še ena preveč
Mehanska obdelava	3	6 + 1	5 + 1	5 + 1	— mnogo preveč
Vzmetarna	— + 1	2	—	—	— februar prehud
Energetski	—	1	—	— + 1	— preveč
Elektro-obrat	—	—	—	—	— odlično
Strojni remont	— + 1	—	2 + 1	—	— marec nemogoč
Gradbeni remont	—	—	—	—	— odlično
Promet	—	—	—	—	— odlično
OTK — kem. laboratorij	—	1	—	—	— zopet v redu
— žarilnica	—	— + 1	—	—	— zopet v redu
— mehanična	—	1	—	—	— zopet v redu
Špedicija	—	—	—	1	— prav treba
Uprava itd.	—	—	—	—	— v redu
S k u p a j	16 + 3	19 + 3	27 + 2	20 + 2	— zelo slabo !!!

KAJ NAJ NAPRAVIMO ZA ZMANJŠANJE TEGA ZLA?

Odlično so torej v prvem četrtletju 1962 odrezale le tri ekonomske enote, da upravne zaradi manjše ogroženosti stopnje ne omenjamo, oziroma enote Doma železarjem sploh ne navajamo.

Samo tisto, kar boste storili vi delavci — izvrševalci dela na delovnih mestih in kar boste v tem smislu ukrepali vodje dela, je odločilno.

Ne referenti, ne ločene komisije, ne Domžale, ne Pekre, ne vrag pa ne svetnik nam ne bodo pomagali oziroma prevzeli za nas to skrbstvo po obratih, če ga bomo sami zanemarjali.

Prav pri železarski industriji imamo celo dokaze, da je tam, kjer je toliko več referentov in komisij, enostavno tudi toliko več nesreč pri delu. Vzrok za to je v tem, ker se ob gomili teh posredovalcev zdijo razbremenjene in se odmaknejo tisti, ki lahko edini ukrepajo za uspeh sproti in vsak dan — izvrševalci oziroma vodje dela na delovnih mestih. Kar tega mora biti pač mora biti, vendar

**KLJUČ ZA ZMANJŠANJE POGOSTOSTI NEZGOD
JE V SODELOVANJU VSEH!**